

§ 1 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Jörgen Hellman* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Erik Ezelius* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Erik Ezelius som ledamot i skatteutskottet och i krigsdelegationen.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i skatteutskottet

Erik Ezelius (S)

ledamot i krigsdelegationen

Erik Ezelius (S)

Välkomsthälsning

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Först vill jag välkomna medlemmar av den diplomatiska kåren som finns på åhörarläktaren här i dag. Det hedrar oss att ni vill följa den utrikespolitiska debatten här från läktaren. Varmt välkomna!

§ 3 Utrikespolitisk debatt

Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Ett nytt, mörkt kapitel har öppnats i Europas historia. Den 24 februari inledde Ryssland ett oprovocerat, olagligt och oförsvarligt krig mot sin granne, det demokratiska Ukraina. Det ryska hotet mot den europeiska säkerhetsordningen kommer att bestå under lång tid.

Vi har alla nåtts av bilderna på de brutala grymheterna från den ryska regimen sida. Civila mördas, och hela städer bombas sönder. Missiler riktar mot barn på flykt. Nyfödda barn och nyblivna mammor gömmer sig i källare för att söka skydd mot beskjutningarna. Vid mitt besök på flyktingmottagandecentret i polska Korczowa fick jag höra om de ryska grymheterna – om massgravarna, om tortyren, om attackerna mot barnen på en tågstation och också om de sexuella övergreppen.

Invasionen visar hur långt Ryssland är berett att gå. Rysslands krig innebär en ny och farligare verklighet för Europa och Sverige. Det ligger i vårt säkerhetspolitiska intresse att Rysslands krig inte resulterar i politiska vinster, också för att undvika nya aggressioner i framtiden.

Samtidigt kvarstår arbetet med en rad av de globala utmaningar vi stod inför före Rysslands invasion av Ukraina: klimathotet, den ökade geopolitiska konkurrensen, risken för svältkatastrofer, den negativa utvecklingen för demokratin och återkommande attacker mot de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Sveriges politiska, humanitära, ekonomiska och militära stöd till Ukraina är av historiska proportioner. Inte sedan Stalins krig mot Finland 1939 har Sverige bidragit med vapen under en pågående konflikt i vårt närområde.

Förra veckan presenterade regeringen ett fjärde stödpaket på 1 miljard kronor till Ukraina. Ukrainas lagliga rätt till självförsvar är i praktiken ett försvar av alla länders territorium, även Sveriges.

EU-sanktionerna beslutades med en hastighet, enighet och storlek utan motstycke. EU:s sjätte sanktionspaket, där regeringen varit pådrivande, innebär att 90 procent av rysk oljeimport till EU ska fasa ut före årets slut. Det transatlantiska samarbetet har varit avgörande i stödet till Ukraina och de sanktioner mot Ryssland som antagits. Fortsatt stöd till Ukraina och fortsatta sanktioner mot Ryssland och Belarus är våra viktigaste bidrag för att få ett slut på Rysslands hänsynslösa krig.

Sveriges nationella försvarsförmåga ska fortsätta att stärkas. Vi ska nå 2 procent av bnp så snart det är praktiskt möjligt och senast 2028. Återetablering av regementen, förstärkningar på Gotland, återaktiverande av värnplikten, materielanskaffningar, ett förstärkt cyberförsvar och utvecklad underrättelseförmåga har varit nödvändigt. Det kraftigt försämrade säkerhetsläget har också belyst vikten av att fortsätta fördjupa Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Det stärker Sveriges säkerhet nu och i framtiden.

Herr talman! Den 13 maj presenterade regeringen en säkerhetspolitisk rapport efter två månaders överläggningar där riksdagens samtliga partier deltog. Det är en styrka för Sverige att alla partier ställt sig bakom analysavsnitten, särskilt de som gäller Ryssland. Rysslands anfallskrig har fundamentalt försämrat säkerheten i vårt närområde. Natoallierades svar på

kriget har också tydliggjort att Natos försvarsklausul, artikel 5, enbart gäller alliansens medlemmar.

Regeringen har gjort bedömningen att ett svenskt Natomedlemskap är det bästa sättet att värna Sveriges säkerhet. Ett svenskt och ett finskt medlemskap stärker också säkerheten för Natoländerna. Sverige skulle som medlem åta sig helheten i Washingtonfördraget, inklusive Natos doktriner. Ett Natomedlemskap kan också förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport inom vårt nationella regelverk.

Vi har tagit steget att söka Natomedlemskap hand i hand med Finland, vår närmaste partner. Den kris som vi nu genomlever har visat hur nära våra två länder står varandra och hur beroende det enas säkerhet är av det andras.

Det krävs enighet inom Nato för att gå vidare med att behandla Sveriges och Finlands ansökningar. Våra ansökningar har fått ett brett stöd bland Natos medlemmar. Sverige kommer solidariskt att bidra till hela Natos säkerhet, inklusive Turkiets. Vår ambition är att i konstruktiv anda komma framåt i de frågor som Turkiet har rest.

Sverige fördömer terrorism å det starkaste. En ny, skarpare terroristbrottslag träder i kraft den 1 juli, och regeringen förbereder ytterligare skärpningar av terroristlagstiftningen. Det bör inte råda några tvivel om att Sverige även fortsättningsvis ska stå starkt tillsammans med likasinnade i kampen mot terrorism.

Fram till dess att ett svenskt medlemskap träder i kraft kommer vi att stå sårbara för externa hot och försök till påverkan. För att hantera denna osäkerhet har Sverige erhållit tydliga försäkringar om stöd under ansökningsperioden från flera länder inom Nato, bland annat USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Spanien, Norge och Danmark. Även EU:s gemensamma försvarsklausul 42.7 spelar en viktig roll för Sveriges säkerhet. Den bilaterala solidaritetsförklaring som Sveriges och Storbritanniens statsministrar undertecknat syftar också till att stärka säkerheten i norra Europa. Sveriges säkerhetspolitiska linje bygger på samarbete med Nato, EU och FN och genom en stark transatlantisk länk.

Herr talman! Sverige kommer inte att förlora sin globala röst som framtida Natomedlem. Vi har en lång historia av att stå upp för folkrätten, solidaritet, nedrustning, demokrati och jämställdhet. Det är också vår framtid. Vi kommer att fortsätta arbetet med att öka respekten för de mänskliga rättigheterna och arbetet för en regelbaserad världsordning, för global säkerhet med medling som verktyg och mot terrorism.

Detta är också ett led i att bygga ett tryggare Sverige. Diplomatin förblir vår främsta försvarslinje, och den nationella försvarsförmågan är av grundläggande betydelse.

Herr talman! Vi har flera säkerhetspolitiska verktyg för att hantera kriser för säkerheten i Europa. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, är ett av dessa verktyg.

Som ordförande för OSSE förra året såg vi en accelererande negativ utveckling i Ryssland och Belarus när det gäller viljan att efterleva grundläggande åtaganden. Vi arbetade för att stärka OSSE:s roll som plattform för dialog och ansvarsutkrävande. Ett resultat av detta var ministerråds mötet i Stockholm, där 48 utrikesministrar kunde föra politiska samtal och fatta beslut. Sverige tar fortsatt ansvar för OSSE som en del av trojkan till utgången av 2022.

Förutsättningarna för dialog och konfliktlösning har förändrats i grunden sedan den 24 februari, men behovet av dialog kvarstår. OSSE är en viktig plats för detta, när omständigheterna tillåter.

Herr talman! Vi lever mitt i en accelererande klimat- och miljökris. Sverige ska vara ledande i klimatomställningen. Men den globala ambitionsnivån är långt ifrån tillräcklig. Klimatförändringarna och miljöförstörelsen bidrar till ökade spänningar och konflikter. Klimatet har en avgörande betydelse för vår säkerhet. Vi måste ta de klimatrelaterade säkerhetshoten på största allvar. Vi har därför tillsatt en ambassadör för klimat och säkerhet.

Just nu pågår intensiva förhandlingar i EU om det omfattande paket av lagförslag som kallas Fit for 55. Här driver regeringen på för ambitiösa lösningar som ska minska EU:s nettoutsläpp med minst 55 procent till 2030, jämfört med 1990 års nivåer.

Sverige stod i förra veckan värd för det internationella FN-mötet Stockholm + 50 om miljö, klimat och hållbar utveckling. Mötet lyfte fram konkreta lösningar och finansieringsmodeller för att snabba på anpassningen och omställningen, inklusive i utvecklingsländer. Politiker från hela världen enades om att gå från ord till handling.

Under vårt OSSE-ordförandeskap kunde ett banbrytande beslut fattas om de utmaningar som klimatförändringarna medför. OSSE har nu mandat att arbeta med denna avgörande säkerhetsfråga. Sverige bidrar nu också till att stärka OSSE-sekretariatet för att kunna öka fokus på dessa frågor.

Herr talman! EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. I en osäker tid står medlemsländerna starkare tillsammans. Vi ska fortsätta att bygga ett allt närmare samarbete inom EU, liksom med våra nordiska och baltiska grannar. Arbetet med visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region fortsätter.

Nästa år kommer Sverige för tredje gången att vara ordförande i EU:s ministerråd. Det sker i en tid då Europas säkerhet utmanas i grunden.

Vi har en ambitiös agenda, vilket EU-ministern också redogjort för i denna kammare. Regeringen vill se ett EU som kan ta större ansvar för sin egen säkerhet. Arbetet med den så kallade strategiska kompassen kommer att fortsätta i syfte att fördjupa det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet. Det är samtidigt viktigt att EU fördjupar samarbetet med strategiska partner utanför EU och att den transatlantiska länken värnas.

Vi behöver fortsatt hantera krigets konsekvenser, utveckla vårt stöd till Ukraina och verka för Ukrainas, Moldaviens och Georgiens gradvisa integration i EU-samarbetet. Vår förmåga att hantera vårt eget närområde är avgörande för EU:s trovärdighet som global aktör.

Också inom EU måste de grundläggande värderingarna upprätthållas. Just nu pågår den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget. Situationen visar hur viktigt det är att EU:s medlemsstater tar ett gemensamt och solidariskt ansvar för människor på flykt.

Herr talman! Den feministiska utrikespolitiken behövs. Sverige var först. Och det är glädjande att fler länder nu tar efter, senast Tyskland, Chile och Nederländerna som nu, liksom Kanada, Frankrike, Luxemburg, Spanien och Mexiko, också för en feministisk utrikespolitik.

Arbetet ska vässas, inte minst givet den motreaktion mot jämställdhet som vi har sett i spåren av pandemin. Våld mot kvinnor och flickor har ökat världen över.

Med pandemin, klimatkrisen och ett minskat demokratiskt utrymme riskerar vi nu en global recession mot jämställdheten. En feministisk utrikespolitik behövs mer än någonsin.

Herr talman! För femte året i rad ser vi att de länder som rör sig i auktoritär riktning är fler än de som rör sig i en demokratisk riktning. Rysslands aggression mot Ukraina är inte bara ett flagrant brott mot folkrätten utan också ett tydligt exempel på en auktoritär stats attack mot en demokrati.

Regeringens demokratisatsning fortsätter därför med full kraft. Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i arbetslivet globalt måste uppmärksammas mer.

Sverige är i år ordförande i Internationella alliansen för hågkomst av Förintelsen där vi fortsatt ska främja hågkomsten av Förintelsen och med all kraft bekämpa antisemitism och antiziganism.

Herr talman! Kärnvapenhotet är en alltmer oroande verklighet. Sverige kommer att fortsätta att vara en stark röst för nedrustning, icke-spridning och rustningskontroll även som framtida Natomedlem. Det gemensamma målet är en värld utan kärnvapen.

Inom Stockholmsinitiativet har Sverige med 15 andra länder föreslagit 22 konkreta och konstruktiva steg för kärnvapenedrustning samt ett paket med åtgärder för att minska risken för att kärnvapen används – ett område som har ökat i betydelse.

Allt fler länder ställer sig bakom våra förslag. Rysslands aggression mot Ukraina har gjort vårt arbete svårare, men också än viktigare.

Vi har också vänt oss direkt till de fem kärnvapenstaterna. Flera av initiativets förslag på steg framåt har hörtsammats. I januari bekräftade de fem i ett gemensamt uttalande att ”ett kärnvapenkrig kan aldrig vinnas och får aldrig utkämpas.” Rysslands hot om kärnvapenanvändning är oacceptabla och står i bjärt kontrast till uttalandet.

Herr talman! De humanitära behoven i världen ökar lavinartat. Pandemin har kastat över 100 miljoner människor in i extrem fattigdom. Ojämlikheten och de globala klyftorna växer.

Drygt 300 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd för att överleva. Nästan 50 miljoner kvinnor, män och barn befinner sig på gränsen till svält. 100 miljoner människor befinner sig nu på flykt.

Sveriges biståndspolitik är världsledande när det gäller både omfattning och kvalitet. Att medel avsätts för skyddsbehövande i Sverige till följd av krig på vår kontinent ändrar inte detta. Det svenska biståndet ska fortsatt motsvara 1 procent av bruttonationalinkomsten.

Sverige ska öka ansträngningarna för miljön och för att förebygga klimatförändringarna. Målet att fördubbla klimatbiståndet ligger fast.

När de antidemokratiska krafterna vinner mark ska det svenska biståndet vara en motkraft med en fortsatt hög ambitionsnivå. Fler demokratiska samhällen gör världen bättre – och ökar tryggheten i Sverige.

Herr talman! Sveriges utrikespolitik fortsätter att vara global, multilateral och baserad på folkrätten. Den europeiska säkerhetsordning som vi värnar vilar på FN-stadgan och dess principer.

Detta är också en del av att bygga säkerhet med andra. En solidarisk världssyn går hand i hand med insikten om att Sveriges trygghet främjas av en säkrare och mer välmående omvärld.

Sverige fortsätter att investera politiskt och finansiellt i det multilaterala systemet med FN som nav. Det handlar om stöd till fredsbyggande och medling, om ett djupt engagemang för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, jämställdhet och det breda miljö- och klimatarbetet.

Herr talman! Den ryska aggressionen kastade också världen in i en fördjupad livsmedelskris som drabbar de redan mest utsatta hårdast. Sverige är en del av det globala ansvaret för att lindra dess effekter. Vi är stora givare till FN:s livsmedelsprogram och FN:s internationella jordbruksutvecklingsfond som tillsammans räddar liv och förbättrar levnadsvillkor.

Ryssland måste omedelbart upphöra att blockera export av ukrainskt spannmål. Blockeringen är en stor anledning till de nu stegrande matpriserna globalt.

EU accelererar sina insatser för en global tryggad livsmedelsförsörjning. Frihandeln måste värnas, och grundorsakerna till hunger och svält måste bemötas. Sveriges arbete för hållbar utveckling och fredsbyggande är angeläget också i detta sammanhang.

Herr talman! Covid-19-pandemin har försvårat genomförandet av Agenda 2030. De globala framsteg som gjorts under de senaste åren, som förbättringar när det gäller mödrars och barns hälsa och jämställdhet, har delvis suddats ut.

Det är första gången på 20 år som hungern och den extrema fattigdomen har ökat i världen. Agenda 2030 är vår färdplan för att vända trenden.

Globala utmaningar kräver globala lösningar. Såväl pandemin och klimatomställningen som kraftfulla sanktioner mot Ryssland kräver mer handel, hållbara värdekedjor, nya källor för centrala råvaror, nya avsättningsmarknader och strategiska partnerskap.

Det är viktigare än någonsin att stå upp för fri, rättvis och hållbar handel och dess betydelse för välfärd i Sverige och i Europa, samtidigt som historiskt stora sanktioner mot Ryssland genomförs.

EU:s handelsavtal med partner runt om i världen ger oss en möjlighet att diversifiera handeln och stärka motståndskraften mot framtida kriser. Det multilaterala handelssystemet, med bas i Världshandelsorganisationen, är grundläggande för tillväxt och välfärd.

Runt om i Sverige finns innovationskraft. Det är en hög kompetensnivå som bygger framtidens hållbara varor och tjänster för en global marknad. Genom att ge den gröna omställningen ett exportlyft bidrar vi till att minska klimatpåverkan globalt. Vi skapar också framtidens jobb här i Sverige. Vi stärker därmed Sveriges och EU:s konkurrenskraft.

Herr talman! Med ett brinnande krig i Europa och det dystra globala mörker som många känner just nu vill jag ändå säga att våra gemensamma ansträngningar spelar roll.

Det kan kännas oändligt, men det finns hopp om förändringar genom hårt arbete och tydliga linjer. För hoppet om fred och en bättre framtid får inte suddas ut. Eller som den 14-åriga ukrainska flickan Daria Chebotarivna skrev i en dikt:

”Vi tror fortfarande på en lycklig framtid,
där vi kommer leva i harmoni och fred.
Vi kommer aldrig att glömma de som har fallit,
det är därför vi måste skynda oss.”

Anf. 3 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Låt mig fortsätta där jag var i samband med den utrikespolitiska debatten i februari i år och inleda med det som förenar oss. Det finns flera saker i den utrikespolitiska deklARATIONEN som jag som företrädare för oppositionens största parti vill understryka den delade vikten av.

Det gäller inte minst formuleringarna kring Natoproessen. Precis som utrikesministern och regeringen är jag helt övertygad om att ett svenskt och ett finskt medlemskap stärker säkerheten även för Natoländerna – alla 30 Natoländer.

Jag tycker även att det utrikesministern tar upp i deklARATIONEN kring det svenska EU-ordförandeskapet är väsentligt; det kommer att bli en viktig händelse för hela vårt land under 2023.

Det är också väsentligt att man klargör att det är Ryssland som bär skulden till kriget i Europa i och med attackerna på Ukraina. Därför är det värdefullt att man nämner inte bara Ukraina utan även Moldavien och Georgien, som också är hotade av den ryska maktaggressionen.

Herr talman! Med allt detta sagt vill jag ändå ställa en fråga till utrikesministern. Det är ingen hemlighet att mitt parti och jag själv har pläderat för ett svenskt Natomedlemskap under en längre tid – säg sisådär 20 år, men Håkan Svenneling och Vänsterpartiet kan utveckla exakt hur många inlägg det har varit. Under den tiden har man från Socialdemokraterna varit väldigt tydlig: Det ska inte vara några tvära kast, man ska vara förutsägbar och det skulle destabilisera. Så sent som den 8 mars i år sa statsministern att detta inte var tänkbart, och försvarsministern har pratat om desinformation när vi har pratat om ett möjligt svenskt Natomedlemskap.

Herr talman! Min fråga är: Finns det någon anledning för regeringen och Socialdemokraterna att vara något självkritiska när det gäller avvisandet av de partier som har pläderat både för ett Natomedlemskap och för en svensk Natooption?

Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Hans Wallmark!

Nej, självklart ska vi inte avvisa några partier över huvud taget. Däremot är jag helt övertygad om att den säkerhetspolitiska linje som Sverige har haft i 200 år, innan det brutala invasionskriget av Ryssland mot Ukraina, har tjänat Sverige bäst. Sverige och Finland har tillsammans kunnat se till att vara en del av de pusselbitar som gjort att vårt område har präglats av stabilitet, fred och en minskad spänning. Det har tjänat både Sverige och norra Europa väldigt väl.

När invasionen sedan kom – och i och med den aggressivitet som Ryssland visar mot ett demokratiskt, militärt alliansfritt och suveränt land – ändrades hela situationen. När Finland dessutom bestämde sig för att gå med i Nato gällde ju inte längre det läge som vi så framgångsrikt har haft i många år. Jag är alltså fortfarande helt övertygad om att den militära alliansfriheten tjänade Sverige mycket väl ända fram till den nuvarande situationen, men nu är vi beredda att ändra oss.

Anf. 5 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Låt mig som parlamentarisk företrädare dessutom säga att jag försöker göra vad jag kan och dra mitt strå till stacken för framgångsrika svenska och finländska Natoansökningar. Jag har pratat med

företrädare för olika parlament, och det är glädjande att se uppslutningen från länder som Kanada, Island och Danmark. Jag har även pratat med kollegor från Ungern, Rumänien, Montenegro, baltstaterna och Norge, och alla är för. Det är viktigt.

Herr talman! Jag noterar att en del partier har ändrat uppfattning givet det fruktansvärda krig som rasar i Europa och att Finland vill ansöka om Natomedlemskap. För mig har hela tiden, ända sedan 20–30 år tillbaka, tre saker varit viktiga. Det är artikel 5, det vill säga den gemensamma, kollektiva säkerhets- och försvarsgarantin. Det är gemensam försvarsplanering, och det är solidariteten med de resterande länder som skyddar vår kontinent.

Min fråga till utrikesministern är om, lite självkritiskt, utrikesministern delar uppfattningen att dessa tre pelare är väsentliga.

Anf. 6 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Den huvudsakliga anledningen till att regeringen nu, i samarbete med flera av riksdagens partier, har bestämt sig för att ansöka om Natomedlemskap är Sveriges säkerhet. Vi kunde ha ett precis lika stort samarbete och precis samma värdegemenskap med länder som är militärt alliansfria, vilket till exempel bekräftades när jag talade med Irlands utrikesminister i förrgår. Där har man fortfarande kvar alliansfriheten, och utrikesministern bekräftade att det inte har någon betydelse för den värdegemenskap man kan ha och vilken säkerhetspolitisk linje man väljer.

Anf. 7 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Svensk utrikes- och säkerhetspolitisk är nu inne i ett mycket skälvanande skede givet kalkylerade men ändå ökade risker under perioden fram till ett fullvärdigt medlemskap i Nato. Svensken kan i medierna dagligen ta del av allt längre och alltmer komplicerade kravlistor från Turkiet. En del av processen är helt enkelt öppna uppgifter, medan mer ingående och avancerade diskussioner naturligtvis förs i slutna rum där diplomatin förhoppningsvis ska värka ut fråga efter fråga.

Det står dock klart att vi på regeringssidan ser en rödgrön röra av partier med helt olika smak gällande hur Sverige ska bygga sin säkerhetspolitik tillsammans med andra framöver. Jag skulle därför vilja ställa frågan till utrikesministern: Vilken hållning och hurdan långsiktig trovärdighet kan vi förvänta oss från vänstersidan vid en valvinst för det oklara och löst sammansatta rödgröna blocket?

Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är några som helst problem att räkna mandat och se att det i Sveriges riksdag finns en stor majoritet för ett Natomedlemskap. Jag är alltså inte ett dugg orolig för det Aron Emilsson tar upp.

Anf. 9 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Samtidigt är det så att riksdagen senare i dag ska behandla en motion som är väckt av särskilda skäl med anledning just av det förestående Natomedlemskapet. Det gäller inte minst hur man ser på de olika förpliktelser och samarbetsformer som finns i ett Natomedlemskap, och

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ju diametralt motsatt uppfattning jämfört med Socialdemokraterna.

Utifrån vad vi ändå kan utläsa av omständigheterna inför valet tycks Socialdemokraterna avse att samverka med dessa partier vid en eventuell valvinst, så frågan kvarstår: Vilken form av säkerhetspolitik avser Socialdemokraterna att sträva efter att bygga tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Anf. 10 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Den utrikespolitik som regeringen avser att föra kan man läsa om i dagens utrikespolitiska deklaration. Eftersom det finns en stor majoritet i riksdagen som delar denna syn ser jag inte att det skulle vara några som helst problem för en kommande, eventuellt rödgrön, regering.

Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! I många stycken är vi överens, till exempel när det gäller klimatet som säkerhetshot samt vikten av att Sveriges röst för demokrati, för den multilaterala världsförordningen och så vidare är tydlig även i framtiden.

Herr talman! Ryssland har dock agerat rätt tydligt länge – vi såg vad som hände i Georgien, och vi såg vad som hände i Ukraina 2014. Från Centerpartiets sida drog vi då slutsatsen att vi måste lägga om den säkerhetspolitiska kursen och inte kan fortsätta att agera som om Ryssland lyssnade. Vi valde Natomedlemskap vid det tillfället.

Den viktiga frågan är naturligtvis: Hur förhåller vi oss till Ryssland? Är vi lyssnande och försiktiga och försöker att fånga in deras oro? Vad sänder det för signaler?

Det som vi i väst har misslyckats med är ju att vara tydliga mot Ryssland, och de har kunnat fortsätta att agera utifrån vår lågmälda ton. Viljan att inte provocera Ryssland har stått i vägen för att vara tydlig i relation till Ryssland. Detta har inspirerat den storryska hållningen och den väg som man nu ser med ett storskaligt krig mot Ukraina.

Hur är utrikesministern och regeringen beredda att agera nu? Är ni tydliga med att säga att ni är beredda att provocera också Ryssland i det här läget, eller är det så att ni hellre tystnar?

Anf. 12 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att ett militärt paket på 1 miljard till Ukraina inte är speciellt tyst. Jag tycker också att det arbete som den svenska regeringen har bedrivit för att få till stånd de sanktioner som vi nu, även om det var väldigt svårt, har lyckats med – det sjätte sanktionspaketet – visar på den tydlighet som Sverige visar när det gäller att vara emot den ryska aggressionen mot Ukraina. Det finns ingen som helst anledning att vara tyst eller att försöka föra en dialog när det inte finns anledning till det.

Jag tror att vi också måste vara väldigt tydliga med att man måste vinna inte bara kriget utan även freden för att inte riskera att man får ytterligare aggressioner när det eventuellt blir ett fredsavtal.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det låter bra. Av detta borde det också dras slutsatser från EU:s sida om att vi tydligt bör markera att vi inte bara ska lyssna och hantera vårt eget närområde utan faktiskt också ställa upp och ge Ukraina, Georgien och Moldavien kandidatstatus. Vi ska inte vara rädda för att sträcka ut handen och visa vår vilja att ge kandidatstatus till länder som så tydligt agerat för att få den möjligheten. Vi ska inte vara rädda att provocera.

Jag hade ett möte med Kira Rudik, ledare för Golos, i Dublin i veckan som var. Hon var tydlig med att säga tack till Sverige och Finland för att vi tydligt säger att vi söker Natomedlemskap. Hon menade att vi nu visar att vi står upp mot Ryssland och svarar när Ryssland säger åt oss att hålla tyst och stanna där vi är. Hon sa: Ni går fram och vågar säga er mening. Gör det också när det gäller medlemskapsfrågan! Kandidatstatus? Ja!

Anf. 14 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Det är väldigt viktigt att vi stöder Ukraina i deras medlemskapsambitioner. Regeringen välkomnar den ansökan som Ukraina har lämnat in. Nu behandlas den av kommissionen, och man kommer att komma med ett svar från kommissionens sida den 17 juni. Då kommer vi att ta ställning till vilket som är nästa steg att ta.

Men oavsett det är det väldigt viktigt att vi precis som Sverige, som den näst största givaren genom tiderna till Ukraina, har stöttat reformanskränkningarna med enorma belopp för att få Ukraina att kunna reformeras så att man kan komma in som en fullvärdig medlem i EU framöver.

Det är viktigt att behålla integriteten i utvidgningsförhandlingarna och ta saker steg för steg. Det är också detta som gynnar Ukraina bäst.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! I den förra utrikespolitiska debatten i februari lyfte jag upp det krympande demokratiska utrymmet i Turkiet och vad utrikesministern ansåg om demokratin i Turkiet. Då visste ingen av oss hur aktuell den frågan skulle vara nu i juni.

Under våren har ju alla riksdagens partier, utrikesministern och försvarsministern suttit i säkerhetspolitiska överläggningar. Som vi från Vänsterpartiet konstaterade slutade överläggningarna i en forcerad process där underlaget blev en pamflett för ett Natomedlemskap snarare än en gedigen analys.

En av anledningarna till att man kan dra en sådan slutsats är Turkiet. Det tog bara timmar från att vi avslutade presskonferensen om rapporten innan Erdoğan invände mot ett svenskt Natomedlemskap. Detta är en diplomatisk kris som nu har pågått i fyra veckor.

I rapporten nämns inte Turkiet med ett enda ord. Det enda ställe som Turkiet omnämns på är i det särskilda yttrande som jag själv lämnade till rapporten.

De fyra senaste veckorna har varit en tydlig provkarta på Turkiets bristande syn på mänskliga rättigheter och demokrati. Svenska politiker har svartlistats i regimkontrollerade medier. Man har uttryckt att vår yttrandefrihet borde inskränkas. Man har från Turkiets sida varit tydlig med att man vill ha människor som har sökt politisk asyl här utlämnade. Dessutom vill Turkiet få svensk vapenexport på nytt.

Frågan är om, och i så fall vad, regeringen och utrikesminister Ann Linde är beredda att förhandla bort för att Sverige ska få bli medlem i Nato för Turkiet. Är det i så kallad konstruktiv anda att tillåta svensk vapenexport till Turkiet, som de kan använda i sina anfall mot Syrien och Irak, i strid med folkrätten? Är det i konstruktiv anda att utvisa kurder och oppositionella turkar som sökt skydd i Sverige undan regimen förtryck?

Särskilt anmärkningsvärt är att Säpo ingick i regeringens femmanna-delegation till Ankara. Vad gjorde Säpo där?

Putin är vår tids vidrigaste typ, men det blir inte bättre för att vi byter en auktoritär despot mot en annan.

Anf. 16 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! När man har en ratifikationsprocess kan det alltid komma upp frågor och problem på vägen, vilket ju nu har skett i och med att Turkiet har ställt en rad frågor som gäller till exempel säkerhet och terroristbekämpning. Detta behandlar vi nu i konstruktiv anda i diskussioner med Turkiet tillsammans med Finland och Nato.

Min uppgift är att lösa de problem som finns. Min bedömning är att detta inte skulle underlättas av att jag kommenterar de diskussioner som pågår just nu.

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det här är ganska anmärkningsvärt och oro-väckande. Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge, som den socialdemokratiska regeringen har satt oss i, och utrikesministern vill inte ens kommentera vad det är som ligger på bordet och vad hon är beredd att förhandla om.

Man kan ju gissa och läsa mellan raderna i den utrikespolitiska deklara-tionen. Att utrikesministern först pratade om Turkiet och sedan kom över till terrorism snarare än demokrati kanske är talande för var vi befinner oss.

Att man säger att man är beredd att förändra förutsättningarna för svensk krigsmaterielexport kanske också är en indikator på att Sveriges regering nu helt plötsligt öppnar upp för vapenexport till Turkiet, trots riksdagens tydliga ställningstagande mot detta så sent som 2019.

Jag är orolig för vad den svenska regeringen håller på med just nu och för vad man är beredd att i så kallad konstruktiv anda förhandla bort för att Sverige ska få bli medlem i Nato. Detta är en oro som jag delar med många medborgare i Sverige, särskilt med dem i detta land som har ursprung i Turkiet eller är av kurdiskt ursprung.

Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Det finns ingen anledning för kurder i Sverige att känna någon oro. Vi diskuterar inte kurdernas möjligheter på något sätt i det här.

Däremot tar vi den oro som Turkiet visar för terrorism på allvar. Turkiet har drabbats hårt av terrorism, och naturligtvis tycker vi att det är viktigt att man, också som Natomedlem, fortsätter att bekämpa terrorismen.

Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Sverige genomför just nu den största omläggningen av utrikes- och säkerhetspolitiken på decennier. Det är bra. Det är helt nödvändigt, och det är någonting som Kristdemokraterna under lång tid har propagerat för. Det är uppenbart att vi i Sverige inte kan försvara oss på egen hand. Det säkerhetspolitiska läge vi har är inte en parentes, utan för överskådlig framtid har vi ett skärpt säkerhetspolitiskt läge. Då är det helt nödvändigt att vi i Sverige tar steget och visar att vi vill bli medlem i Nato.

Det finns dock en del knutar på vägen som måste lösas upp. Jag vill ta upp åtminstone en av dessa knutar.

För ett år sedan meddelade utrikesministern att Sverige har för avsikt att delta som observatör i FN:s konvention mot kärnvapen, TPNW.

Vi och alla de andra som följde den socialdemokratiska partikongressen i höstas vet att slutmålet för denna anslutning är ett fullvärdigt medlemskap. Vi kristdemokrater har varnat för att en svensk signatur skulle riskera vårt försvarssamarbete med USA och inte på något sätt vara förenlig med svenskt Natomedlemskap. Kristdemokraterna delar helt Försvarsmaktens bedömning att konventionen strider mot svenska intressen och att det vore direkt kontraproduktivt om Sverige anslöt sig.

Jag noterade att TPNW inte alls nämndes i dagens utrikesdeklaration. Då är frågan: Kan utrikesministern i dag ge ett tydligt besked om att Sverige inte kommer att skriva under den här konventionen?

Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Regeringens ställningstagande från 2019 ligger fast. Ett svenskt undertecknande av konventionen i dess nuvarande form är inte aktuellt. Vi kommer tillsammans med andra Natoländer dock att delta som observatör på det första statspartsmötet, som är planerat att äga rum i Wien i juni. Det innebär inte att Sverige därmed blir en part eller på något annat sätt folkrättsligt bundet av konventionen. Vårt fokus är att bidra till att icke-spridningsfördragets översynskonferens stärker det fördraget och dess genomförande.

Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Kan vi då ta det svart på vitt, utrikesministern, att ni lyssnar på den tydliga majoritet som finns i Sveriges riksdag och helt kommer att avstå från alla planer på att ansluta Sverige till TPNW?

Den andra fråga som känns rimlig att ställa handlar om att den socialdemokratiska regeringen gjort sig beroende av en politisk vilde på den yttersta vänsterkanten. På vilket sätt säkerställer regeringen att uppgörelsen med den politiska vilden på den yttersta vänsterkanten inte på något sätt blockerar medlemsprocessen? Det gäller ju nu att föra den här processen i hamn.

Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Låt mig först invända mot att ett så förminskande språk används om en kvinna i Sveriges riksdag. Hon beskrivs som en politisk vilde på vänsterkanten. Man kan gott säga att det är en ledamot i Sveriges riksdag.

Vi kommer naturligtvis att driva processen vidare genom samtal med Turkiet för att i konstruktiv anda komma fram till att det blir möjligt med en ratificering av Sveriges Natoansökan.

Prot. 2021/22:128

10 juni

Utrikespolitisk debatt

Anf. 23 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det finns en risk att regeringar i Europeiska unionen inte orkar vara uthålliga i stödet till Ukraina under den här tiden. Risken är betydande, skulle jag säga, inte minst i takt med att kriget och den ryska invasionen rasar vidare. Ukraina är i behov av mer och mer stöd. Fler och fler ukrainare tvingas lämna sina hus och hem. Man är i behov av krigsmateriel, även tyngre vapen, och stora ekonomiska stöd. Samtidigt ser vi att flera länder i Europeiska unionen är mycket starkt beroende av rysk gas, rysk olja och så vidare. Sanktionerna och rubbningen i hela världsekonomin innebär nu också påfrestningar för många länder.

Herr talman! I den här situationen är det väldigt oroväckande att man från vissa håll hör argument om att försöka få till stånd någon sorts "fredsavtal" mellan Ryssland och Ukraina. I praktiken skulle det innebära en sorts klartecken, ett "go ahead" till Vladimir Putin att fortsätta Rysslands aggressiva, expansionistiska, militaristiska och fascistiska beteende mot länder runt om i Europa, även andra än Ukraina. Det skulle också i praktiken innebära någon sorts godkännande av ryska landvinningar i Ukraina.

Herr talman! Jag skulle därför vilja fråga utrikesministern om hon kan garantera att Sverige inte kommer att acceptera någon lösning på Rysslands invasion av Ukraina som innebär att ryska soldater finns kvar på ukrainskt territorium, inklusive Krimhalvön.

Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag håller helt med Fredrik Malm om att det finns stora risker med att få ett fredsavtal som gör att Ryssland känner att en aggression lönar sig. Samtidigt måste vi vara ödmjuka och säga att ett fredsavtal slutligen är den ukrainska regeringens ansvar. Vi kan stötta dem och säga att vi hoppas att det ska bli ett fredsavtal där man inte behöver ge upp någonting. Men det är ukrainska soldater som dör. Det är ukrainska kvinnor som våldtas. Det måste vara den ukrainska regeringen som bestämmer hur man vill avsluta det här kriget när det går.

Därför kan inte jag som svensk utrikesminister garantera vad Ukraina finner lämpligt. Däremot tycker jag att vi ska stötta Ukraina, så att man inte känner sig tvingad att ingå fredsavtal som inte grundar sig på vad Ukraina behöver. Det handlar om att inte avstå territorium och att kunna behålla sin fullständigt suveräna stat.

Anf. 25 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag tackar utrikesministern så mycket för svaret. Det bör då också innebära att Sverige inte deltar i någon form av diplomatiskt agerande syftande till att försöka få Ukraina att "krita på" någon form av avtal som innebär att Ryssland i praktiken kan fortsätta med det beteende som man just nu har.

Herr talman! I slutändan finns det bara en enda lösning på den här ryska invasionen: att samtliga ryska soldater lämnar Ukraina och att Ryssland påbörjar den mödosamma vandrigen att ompröva sin militaristiska doktrin och sin relation till sina grannländer samt börjar bearbeta sin egen his-

toria, som består av ofattbara grymheter mot andra folk i Europa, inklusive Ryska federationens egen befolkning.

Anf. 26 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Vi anser att Ryssland omedelbart ska dra tillbaka alla sina styrkor och lämna tillbaka allt territorium som man har annekterat eller som man nu kontrollerar till Ukraina, så att Ukraina kan återgå till att vara en demokratisk och suverän stat som själv bestämmer över sitt territorium och sin framtid.

Jag vill dock upprepa att besluten måste ligga hos Ukraina. Vi måste stötta dem på alla sätt, så att de inte känner att de har något tryck på sig från något annat land att gå med på saker som de inte borde gå med på. Det tycker jag att vi ska göra. Allt stöd till Ukraina! Ryssland måste dra sig tillbaka.

(Applåder)

Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Vi står mitt i flera parallella kriser i världen. Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina är ett fruktansvärt brott mot miljontals människor som har flytt inom landet, har flytt till andra delar av Europa, är kvar, har dödats eller har mist älskade. Rysslands krigföring får också globala konsekvenser. Vi ser hur ökande matpriser nu riskerar att leda till en svältkatastrof av globala mått. Samtidigt är vi i ett klimatnödläge. Det gläder mig verkligen att utrikesministern i sin deklaration tydligt aviserade en fördubbling av klimatbiståndet.

Herr talman! Mitt i detta allvarliga läge beslutade regeringen ändå att bakvägen skära ned på svenskt bistånd med 9,2 miljarder. När prognoserna om flyktningmottagande från Ukraina kom valde man att göra avräkningar på biståndet. Nu har en liten del av detta återförts, men den motsvarar inte de uppdaterade prognoserna.

Miljöpartiet anser att vi borde minimera avskrivningarna, så min fråga till utrikesministern är: Varför kan vi inte stå upp och möta dessa parallella kriser när Sveriges ekonomi är otroligt stark och går otroligt bra?

Anf. 28 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Annika Hirvonen för frågan.

Främjandet av demokrati och hållbar fred motverkas av det som nu sker i Ukraina. Sedan flera år är mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och miljö några av de absolut största områdena inom svenskt bistånd. Detta arbete finansieras till betydande del via regionala och bilaterala anslagsposter.

Den så kallade limiten för de globala anslagsposterna ger inte en heläckande bild av påverkan på verksamheten. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är fortfarande ett område som regeringen prioriterar. Sida hanterar nu en stor del av biståndet, och ändringar görs i hur budgetförutsättningarna ska hanteras på varje insatsnivå. Bara häromdagen kunde vi lägga tillbaka en hel del.

Enligt de internationella reglerna för bistånd kan man dock använda biståndet under en begränsad tid om det inträffar en stor flyktningkatastrof och kvinnor och barn behöver skydd. Men även efter att vi har använt

Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Man *kan* göra avräkningar enligt regelverket, men man måste inte. Miljöpartiet anser att Sverige ska minimera avräkningarna. Vi har råd att inte ställa kvinnor och barn som flyr till Sverige mot dem som svälter i andra delar av världen eller mot klimatbiståndet eller mot viktiga insatser för att stärka fred och demokrati.

Sverige har prognostiserade överskott i statsbudgeten. Varför väljer regeringen i detta läge att göra Sveriges kommuner till den största mottagaren av svenskt bistånd?

Anf. 30 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag har full respekt för att Annika Hirvonen slåss för att biståndet ska vara högt. Jag delar denna ambition. Jag tycker dock att det är helt rimligt att man i internationella sammanhang har kommit överens om att man om det blir en katastrof med stora flyktingströmmar tillfälligtvis kan använda biståndet till kvinnor och barn.

Det är ett lite fult debattknep att säga att det är Sveriges kommuner som får dessa pengar. De går ju till stöd för de kvinnor och barn som har flytt från våldtäkt, tortyr och krig, vilket jag tycker är rimligt.

Anf. 31 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Vi är samlade för att ta avsked av den svenska allianslösheten. Här finns de som känner sorg och saknad medan andra av oss uttrycker tacksamhet och hopp inför de steg som nu tagits. Vi överlämnar i dag denna allianslöshetens hållning i historiens hand.

Denna extra utrikesdebatt i juni är inte endast en möjlighet att hålla ett griftetal över det som självdött utan också ett tillfälle att uttrycka förhoppningar och förväntningar inför det nya.

Den 18 maj klockan 08.00 inlämnades till generalsekreterare Stoltenberg i Bryssel vår ansökan om att bli inbjuden som medlem i den västliga försvarsalliansen Nato. Så gjorde även Finland. Det är en ny tid. En ny säkerhetspolitisk doktrin ska mejslas fram efter 200 år – 200 år av neutralitet som övergick i en militär alliansfrihet som i praktiken var allianslöshet och sedan i EU-inträde och ett partnerskap som alltmer utvecklat sig till en fast relation.

Den utrikesdeklaration som regeringen nu levererat vilar på endast 100 mandat av 349. Av oss som önskar se största möjliga uppslutning och parlamentariska bredd förordas att vår kurs, den svenska linjen, tas fram av en försvarsberedning med gediget kansli och med alla riksdagspartier arbetande tillsammans.

Efter valet i september ska en försvarsberedning tillsättas. Dess första uppgift måste då vara att ta fram en säkerhetspolitisk analys givet det förändrade och försämrade säkerhetsläget och ett svenskt Natomedlemskap. Därefter får den lägga fram förslag om hur det faktum att vi är i allians med 31 andra stater påverkar svensk försvarsplanering och ett kommande försvarsbeslut som kräver att motsvarande 2 procent av bnp går till vår säkerhet 2025.

Låt mig påminna om grundläggande fakta: Sverige har nu tagit ställning. Vi har ansökt om medlemskap i den organisation som sedan 1949 har varit den yttersta garanten för fred och frihet i vår del av världen. Det är stort, men det borde ha skett för länge sedan. Sveriges naturliga hemvist är och har varit bland de länder som i ett bredare perspektiv kallas för västvärlden.

Utrikes- och säkerhetspolitik bedrivs i en både hård och tydlig värld som styrs av nationers intressen. Andra länder ser huvudsakligen till sig. Endast Sverige tar hänsyn till sina intressen. Kriget i Ukraina, Rysslands brutalitet, livsmedelskris, ett Kina som tydligt globalt utmanar, ett coronavirus som fortsatt bekämpas på olika kontinenter med behov av vaccin, klimatet och miljön – allt detta är allvar.

Herr talman! Det paradoxala är att samtidigt som ledande socialdemokrater och vänsterpolitiker under efterkrigstiden talat om neutralitet och kritiserat USA har Sverige haft ett hemligt försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete med USA och Nato. Redan 1949 påbörjades den socialdemokratiska politik som byggde på att Sverige i händelse av att vi blev angripna skulle få hjälp av Nato, trots att Sverige inte var medlem. Det har varit en djupt haltande solidaritet: Vi räknar med att ni stöder och hjälper oss samtidigt som vi inte vill lova att stödja och hjälpa er.

Efter att Berlinmuren och järnridån rivits av kämpande, frihetstörstande människor med idéer om en bättre värld ändrades globala förutsättningar genom Sovjetunionens upplösning. Länder tog tillfället i akt genom att söka sig till först Nato och sedan EU. I Sverige fortsatte den samlade vänstersidan på den inslagna vägen. Sverige skulle vara militärt alliansfritt – en fri yta mellan Ryssland och Natoländerna, för att använda Stefan Löfvens språkbruk. Det medlemskap vi söker nu kunde ha eftersträfvats redan då.

Den så kallade Hultqvistdoktrinen blev regeringens svar på en alltmer osäker omvärld. Genom att sluta avtal med en rad länder både inom och utanför Nato skulle Sveriges säkerhet garanteras. Hela den svenska försvarsplaneringen utgick från antagandet att hjälp skulle komma från väst. Sverige skulle strida ”i avvaktan på” – inte i väntan på Godot utan i väntan på Nato. Problemet var bara att dessa avtal inte innehöll några traktatsbundna försvarsgarantier – exakt det som slagits fast i analysgruppens rapport framlagd den 13 maj och upprepats i dagens utrikesdeklaration.

Vi moderater har varit för ett svenskt Natomedlemskap sedan 2003. I takt med ett ökat hot från Ryssland har vi ökat våra ansträngningar för att Sverige ska bli medlem i Nato. En viktig del i detta var att vi drev frågan att införa en svensk Natooption i Sveriges säkerhetspolitiska linje.

När Rysslands angreppskrig den 24 februari i år var ett faktum kunde finländska politiker i bred enighet och samsida aktivera den option som man haft i sin säkerhetspolitiska verktygslåda sedan mitten av 1990-talet. Moderaterna tillsammans med fyra andra partier såg i bred majoritet till att Sveriges riksdag ställde sig bakom en sådan svensk option i december 2020.

Därefter har partierna uppmanat regeringen att inleda säkerhetspolitiska samtal om detta, ständigt avvisade av Socialdemokraterna och ständigt ifrågasatta, fram till dess att kriget i vårt Europa var ett faktum den 24 februari. Den dagen rasade Hultqvistdoktrinen och den militära allianslösheten samman som ett korthus.

Den främsta lärdomen av det som har hänt är att säkerhetspolitik inte får baseras på fromma förhoppningar. Sveriges säkerhet är en kärnuppgift för staten.

Det är bra att det nu finns ett brett politiskt stöd för ett svenskt Nato-medlemskap. Det mörka är att det sker mot bakgrund av ett fruktansvärt krig där det tappra Ukraina står upp mot Putinregimens aggression och förtryck. Vi hjälper till med pengar och vapen. Det är viktigt och riktigt. Vi kan göra mer i fråga om vapen, pengar och tydligt politiskt stöd och samla oss i Norden, EU och Nato för Ukraina.

Ett budskap till Putin och Ryssland är: Vi har sett Butja, Charkiv och Mariupol. Vi har sett er ondska.

Herr talman! Låt vår medlemskapsansökan vila på det hoppfulla! Det är viktigt att tydliggöra att Sverige och Finland kommer att vara säkerhetsproducenter och tillgångar för Nato. Det handlar dels om att ha en tydlig idé om vad vi kan bidra med och vilka prioriteringar vi ska driva som medlemsnation. Det handlar dels också om att snabbt nå motsvarande 2 procent av bnp till försvaret, och det redan till 2025. En bred säkerhetspolitisk dialog bör således påbörjas så snart som möjligt efter höstens val.

Herr talman! Nästa gång det avges en utrikespolitisk deklaration här i riksdagen har svenska folket sagt sitt i val. En röst på Moderaterna kommer att innebära att debatten då kommer att präglas av hoppfullhet inför hur vi utrikes- och säkerhetspolitiskt ska arbeta för vårt Sverige och våra intressen och hur vi är en del av ett lag, och inte endast solospelande, i Norden, genom de unika och speciella nordisk-baltiska relationerna, i EU och som bidragande Natomedlem.

Herr talman! Jag ser fram mot den dagen, och jag är inte ensam om det.

Anf. 32 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! I Arktis ser vi hur issmältningen tydliggör kopplingarna mellan klimat och säkerhet. Vi har sett hur Ryssland har valt att militarisera Arktis, bland annat på Kolahalvön och i Barents hav. Den ryska viljan att kontrollera Nordostpassagen är tydlig. Arktis är också en plats för ryska kärnvapen i dess andraslagsförmåga.

I och med Sveriges Natoansökan och ett eventuellt framtida Natomedlemskap kommer vårt norra närområde att få en ökad försvars- och säkerhetspolitisk betydelse inom Nato. Hur ser Hans Wallmark på Sveriges framtida säkerhets- och försvarspolitiska engagemang i Arktis som framtida Natomedlem?

Anf. 33 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tackar utrikesministern. Moderaterna har de senaste åren återkommande motionerat om Arktis säkerhetspolitiska dimension. Jag hör till dem som brukar påpeka att det går en logisk försvars- och säkerhetspolitisk linje från Svarta havet via Östersjön till Norra ishavet. Det är ytterligare en anledning till att Sverige ska bli Natomedlem. Som medlemmar av Nato skulle Sverige och Finland hela Nato och den västliga försvarsalliansen här uppe i norra Europa.

Herr talman! Jag vill lägga till något som indirekt var väldigt viktigt i det utrikesministern sa, nämligen insikten om hur klimatförändringarna och miljön påverkar det säkerhetspolitiska läget. Arktis har på grund av

klimatförändringar fått en helt annan tyngd. Det är därför det finns en linje från Svarta havet via Östersjön till Norra ishavet.

Anf. 34 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Wallmark! Jag vill gå lite djupare i detta. Rysslands agerande i Arktis bidrar delvis till ett nytt säkerhetspolitiskt läge i det norra och nordvästra området. Närvaron av de ryska kärnvapnen på Nordkalotten är ett faktum, och Ryssland kommer i det längsta att behålla dessa kapaciteter i Arktis. Även Kinas intressen i Arktis har ökat.

Men med ökade risker för incidenter, misstag och missförstånd behövs också olika slags förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Intentioner och avsikter behöver också klargöras.

Hur ser Hans Wallmark på att vi kan vidta förtroendeskapaande åtgärder i detta spända läge?

Anf. 35 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Vikten av rustningskontroll har verkligen varit en svensk utrikespolitisk linje delad av regeringar från olika partier. Det är en del i det frågekomplex som utrikesministern lyfter upp.

Jag kan lova utrikesministern, kammaren, diplomatiska företrädare och inte minst den svenska allmänheten att en moderatledd regering efter valet skulle arbeta hårt med de förtroendeskapaande mekanismerna och ha ett aktivt rustningskontrollarbete.

Det Ryssland nu gör i och med sin oerhört lättsinniga retorik kring massförstörelsevapen, både atomvapen och kemiska vapen, är otillständigt. Detta kräver aktiv handling från andra länder. Sverige ska vara ett av dem.

Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Hans Wallmark brukar alltid säga att han ska vara vänlig och lyfta detta först. Därför vill jag instämma i mycket av det som Hans Wallmark har tagit upp när det gäller Nato och det arbete som vi har bedrivit för att försöka nå fram till den säkerhetspolitiska analys som vi nu till slut har landat i.

Herr talman! Jag delar också bilden av att vi är hoppfulla om den svenska medlemskapsansökan till Nato. Det får mig också att vilja ställa en fråga. Jag vet ju att det finns andra som också är hoppfulla vad gäller deras medlemskapsansökan till EU. Ukraina, Georgien och Moldavien upplever precis som Sverige att det inte är säkert att stå ensamma och utanför.

I Ukraina bedriver man ett modigt försvar av sitt territorium för rätten att bli medlem och välja sin egen väg. Mot denna bakgrund undrar jag hur Moderaterna ser på Ukrainas, Georgiens och Moldaviens ansökan om medlemskap. Är Moderaterna beredda att verka för att de snarast möjligt får kandidatstatus?

Anf. 37 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag vill kvittera vänligheten till Kerstin Lundgren. Jag uppfattar att hon och undertecknad – våra två partier – har arbetat sida vid sida för ett svenskt Natomedlemskap, för den svenska Natooptionen och

för att hela tiden uppmärksamma vikten av att se till situationen för Ukraina, Georgien och Moldavien.

Herr talman! För några veckor sedan – det är kanske till och med några månader sedan – behandlades i denna kammare ett betänkande från utrikesutskottet om detta. Mig veterligen var det ett enigt betänkande. Alla åtta partier stod bakom det. Därmed kan man säga att det är den svenska linjen.

Jag hade förmånen att i likhet med utrikesutskottets övriga ledamöter träffa tre företrädare från Ukraina i går, varav en är ledamot av parlamentet, radan. Hon intervjuades för övrigt i morgon-tv i morse och gjorde ett väldigt starkt och viktigt intryck, inte bara på ledamöter utan också på den breda allmänheten. De berättade något som också upprepades av utrikesministern här i dag, nämligen att kommissionen nu håller på att ta fram rekommendationer inför Europeiska rådets möte den 23 juni. De var hoppningsfulla. Jag tror att det är viktigt att man som regering också driver på och understöder kommissionen.

Tyvär är jag och mitt parti inte en del av regeringen, herr talman, delvis på grund av hur Centern har agerat här i kammaren. Om Moderaterna hade varit ett regeringsbärande parti hade jag kunnat vara mer precis när det gäller exakt vad som ska göras, för detta är ett spel – ett positivt spel, ska jag understryka – som just nu bedrivs mellan regeringar och EU-kommissionen.

Jag hoppas att vi har en svensk regering som är framåtlutad. Det skulle vi ha haft om Moderaterna hade suttit vid makten.

Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det låter måhända hoppfullt – om det nu är så att Moderaterna vill detta. Vi vet ju att inför Europeiska rådet är det den här riksdagen som ska ge mandat till regeringen. Då är det naturligtvis viktigt att vi i kammaren i denna debatt inför Europeiska rådet, som ska hantera kommissionens slutsatser, är tydliga med att vi vill se att Ukraina, Georgien och Moldavien ges kandidatstatus.

Det är därför naturligt att jag ställer frågan: Är Moderaterna beredda att, liksom Centern, driva detta inför Europeiska rådet?

Anf. 39 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Om Moderaterna hade varit ett regeringsbärande parti hade det varit lättare att göra detta tidigare, i relationen med kommissionen. Nu, herr talman, vet varken Kerstin Lundgren eller jag vad kommissionens rapport kommer att landa i. Därmed vet vi inte heller vilken slutsats EU-nämnden kommer att dra och vilken ställning den kommer att inta.

Det finns dock skäl att ändå hoppas att den av Centerpartiet tolererade socialdemokratiska regeringen har rätt i sina antaganden. Jag tyckte att utrikesministern försökte ge uttryck för en hoppfull linje. Det vore bra om det också kunde bli hela riksdagens linje. Där, herr talman, får vi ändå komma tillbaka till att vi har behandlat frågan här i kammaren offentligt och publikt. Då ställde sig alla åtta partier bakom ett samlat betänkande.

Det finns alltså en svensk linje. Sedan hoppas jag att den exekveras och utförs på ett korrekt sätt av den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Hans Wallmark håller det anförande som högern nog skulle vilja höra utrikesministern hålla kring att man nu ansöker om Nato-medlemskap från svensk sida.

Suget efter att kliva in i Rosenbad känns hela vägen från Hans Wallmark i talarstolen. Historiker får väl plocka upp Wallmarks anförande och se om det var rätt att överge 200 år av alliansfrihet eller inte; det känns lite för tidigt att dra den slutsatsen i dag.

Herr talman! Jag skulle vilja prata om en debattartikel som Moderaterna skrev i Svenska Dagbladet den 17 oktober. Den handlar om tillståndet för demokratin i Turkiet och är en i många delar utmärkt debattartikel. Huvudpoängen i artikeln är att tillståndet för demokratin i Turkiet är så dåligt att det är omöjligt för landet att vara medlem i EU. Moderaterna går till och med så långt i artikeln att man skriver att "förhandlingarna med Turkiet formellt bör avslutas".

I och med artikeln trodde de flesta av oss att det skulle komma att ske en skärpning av Moderaternas Turkietpolitik. Men några konkreta spår av denna hårdare linje går inte längre att hitta i vare sig praktik eller retorik.

Sverige har möjligheten att förhindra ett turkiskt medlemskap i EU på samma sätt som Turkiet har möjlighet att stoppa och sätta käppar i hjulet för ett svenskt Natomedlemskap. Som vi har pratat om tidigare har Turkiet presenterat en kravlista på Sverige och Finland. I vårt replikskifte i februari, då jag lyfte problemet med Turkiet som Natomedlem, sa Hans Wallmark att Turkiet är otroligt mångfasetterat.

Har Moderaterna redan nu anpassat sig till Erdoğan för att Sverige ska få bli medlem av Nato? Och vad tycker Hans Wallmark som tidigare ordförande i krigsutredningen om att regeringen i och med dagens anförande öppnar upp för vapenexport till Turkiet?

Anf. 41 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Som det tidigare replikskiftet med Centerpartiets Kerstin Lundgren visade finns det ett antal kriterier för att bli antagen som medlemsstat av Europeiska unionen, och det är väsentligt att man understryker dessa. Ett av kriterierna är att landet är en rättsstat och att det finns en hög demokratisk standard. Tyvärr har det, vilket även flera turkiska politiker vittnar om, gått i fel riktning i ett antal år.

Jag har dock själv motionerat här i Sveriges riksdag om hur vi ska kunna arbeta med Turkiet som en potentiell EU-medlem, för jag tillhör dem som tycker att det är väsentligt att man inte utesluter Turkiet som ett potentiellt medlemsland för att landet skulle vara en del av Asien. Den typen av retorik har förekommit när man avvisat Turkiet, och det tycker jag i grunden är helt förkastligt.

Turkiet ska vägas och mätas med samma våg som andra stater. Då är rättsstat, demokrati och öppenhet centrala inslag, och där har det tyvärr under de senaste åren utvecklats sig i fel riktning.

När det gäller krigsmaterielexport var jag, precis som Håkan Svenneling säger, ordförande i den utredning som ligger till grund för den lagstiftning som vi har i dag. Där har vi ökat vikten av den demokratiska statusen i ett land som man exporterar till.

Samtidigt är denna lagstiftning på ett sätt entydig. Det är nämligen så att varje affär, varje försäljning, ska prövas utifrån sina förutsättningar. Till

dem räknas även Sveriges egna försvars- och säkerhetspolitiska intressen. Det innebär att varje affär måste prövas utifrån de förutsättningar som råder just då. Om det sker en ny ansökan om export till Turkiet måste den därför prövas i enlighet med den lagstiftning vi har. Då vägs olika intressen mot varandra.

Prot. 2021/22:128

10 juni

Utrikespolitisk debatt

Anf. 42 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag delar Wallmarks syn att en ansökan om turkiskt medlemskap i EU i dagsläget ska avvisas på grund av bristande demokrati och inte beroende på geografi. Det tycker jag är en i grunden klok argumentation.

Det man hade väntat sig från Moderaterna när ni motionerar är att ni skulle ha motionerat på skrivelsen om EU och lyft just problemet med Turkiets demokratisyn. Man får lite grann känslan av att Moderaterna har inlett en anpassning till Turkiet just nu utifrån Natoansökan. I stället kunde Moderaterna ha lagt fram sin Turkietpolitik gällande ett turkiskt EU-medlemskap kring det som vi på tisdag ska debattera i EU. Men det har ni inte gjort.

Jag ser ändå denna anpassning ske och undrar därför över en sak – om nu suget efter att kliva in i Rosenbad är så stort. Om Sverige lyckas bli Natomedlem, som Wallmark så gärna vill, skulle demokratibristen då ändå utgöra ett hinder för vapenexport till Turkiet för en moderat regering trots att landet är Natomedlem? Är det ett löfte vi kan få från Moderaterna i dag?

Anf. 43 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att flera partier försöker avkräva Moderaterna löften i hypotetiska frågeställningar.

Det jag kan avge som löfte till Håkan Svenneling och hela svenska folket är att varje krigsmaterielexportorder måste behandlas enligt gällande lagstiftning. Då är det viktigt med den demokratiska statusen, för den är en faktor. Men Sveriges säkerhet är också en väldigt viktig faktor – kanske lite väl ofta bortsedd ifrån när det gäller Vänsterpartiet i den debatt som nu rasar, inte minst kring ett svenskt Natomedlemskap. Detta kan avges som ett löfte: Moderaterna kommer alltid att stå upp för svensk säkerhet.

Jag är inte säker på att det finns ett stort sug efter Rosenbad i den meningen att det är makten som lockar, däremot innehållet. Ja, jag vill faktiskt se en ny politik. Och nej, mitt parti kommer inte att stödja en socialdemokratisk regering.

Anf. 44 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har krävt att regeringen ska komma till utrikesutskottet för att redogöra för hur man tänker förhålla sig till de krav som vi nu kan läsa i många tidningar att Turkiet ställer på Sverige.

I dag vill jag ta tillfället i akt att fråga den moderata företrädaren om Moderaterna är beredda att gå de krav som ställs till mötes. Det handlar om krav på begränsningar av den svenska demonstrationsfriheten och ytt-randefriheten och krav på utvisning av personer som har fått asyl i Sverige för att de har utsatts för förföljelse i Turkiet.

Anf. 45 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! När det gäller om jag tycker att det är rimligt att regeringen ska klargöra sin hållning för utrikesutskottet delar jag den synpunkten. Det har jag också framfört till utskottets ordförande. Jag tror mig dessutom veta att vi i samband med utskottets inplanerade sammanträde den 16 juni kommer att få information från kabinetssekreterare Robert Rydberg.

Jag tycker att det är viktigt alldeles oavsett om Miljöpartiet sitter i regeringen eller inte att regeringen just håller riksdagen underrättad. Det gäller allrahelst om regeringen har litet stöd. Nu är det en 100-mandatsregering, och tidigare var det väl en 130-mandatsregering. Då är det viktigt att regeringen har en god relation till Sveriges riksdag.

När det gäller krav har jag huvudsakligen tagit del av dem i medierna. Det är svårt att veta vad som är rätt och inte rätt. Som jag också har konstaterat tidigare är vi inte en del av regeringen. Jag kan inte veta exakt hur regeringen förhandlar eller diskuterar med andra. Jag tror också att man kanske mer ska se det som att det förs samtal. Av tidningsuppgifter i går i Bryssel framgår att det förs samtal mellan Sverige, Finland och Turkiet under Natos värdskap. Det tycker jag är bra. Då är det också viktigt att man klargör hur saker och ting förhåller sig.

Som jag sa till Vänsterpartiet har vi en väldigt tydlig krigsmateriellagstiftning. Den förhåller vi oss till. Där vägs olika intressen mot varandra. Sverige är en rättsstat. Det innebär att regler och lagar och det domstolar har fastställt gäller i Sverige.

Jag tycker inte att man på det sättet ska darra på manschetten. Man kan vara tydlig, men heller inte vara tydlig åt något annat håll. Jag önskar uppriktigt sagt regeringen lycka och välgång i sina diskussioner. Jag vill ju, till skillnad mot Miljöpartiet, att Sverige ska bli en del av Natogemenskapen och kunna medverka till att öka säkerheten på vår kontinent.

Anf. 46 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Detta med att inte darra på manschetten låter ändå som att även Moderaterna, om de skulle leda nästa regering – vilket jag naturligtvis inte hoppas – och förhandlingarna inte är slutförda, sätter ned foten.

Det känns otroligt viktigt att man tydligt sätter ned foten mot krav på inskränkningar av demokratiska fri- och rättigheter i Sverige eller mot krav på att utvisa politiska flyktingar till den auktoritära stat som Turkiet är i dag.

Anf. 47 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte annat än upprepa vad jag sa. Sverige ska stå upp för vår rättsstat och värna vår rättsstat. Exakt hur förhandlingar, eller samtal och diskussioner, som jag skulle vilja kalla det, förs kan jag inte säga.

Herr talman! Jag hoppas ledamöter av utrikesutskottet kanske kan få en djupare insikt genom att kabinetssekreterare Robert Rydberg redogör för det inför Sveriges parlament.

Anf. 48 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! ”Finns det i Europa – vi kunna gärna lägga till de andra världsdelarna – en människa så enfaldig att hon tror, att faran är förbi? Nej,

världen är full av rävar, som närsomhelst kunna förvandlas till vargar och de fredligaste lammen bli då först bitna. Därför bör även det fredligaste folk ha en varghamn tillreds för att skicka sig efter den onda tiden.” Ja, så skaldade Erik Axel Karlfeldt redan vid en landstorfest i Konserthuset 1927. Orden är tidlösa och analysen gällande.

Vi är inne i en intensiv och avgörande tid för svensk utrikespolitik. Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina och det pågående kriget, där de ryska övergreppen mot befolkningen är återkommande, systematiska och omfattande, ställer helt andra krav på svensk utrikespolitik än tidigare.

Hoten mot vårt land är i dag en realitet, och utrikespolitiken är den första linjen för att avvärja dessa hot. Det kräver en stöttålig kompass och en skicklig politik. Det är en politik som är samordnad med våra allierade och en politik som möter hoten i tid.

Herr talman! Här lämnar regeringens politik mycket övrigt att önska. Låt oss se närmare på händelseutvecklingen. Regeringens politik har präglats av ständigt sent agerande och en ojämn vilja att agera konstruktivt. Situationen är i dag den att Sveriges ansökan till Nato riskeras på grund av regeringens inrikespolitiska genvägar. Så här i slutet av mandatperioden och i egenskap av opposition kan vi konstatera att såväl denna regering som tidigare regeringar kunnat agera mer förutseende. Lyhördhet mot oppositionen och karta och kompass i terrängen liksom ett samordnat agerande i ett tidigare skede med Finland hade varit klokt och är en viktig lärdom.

I december 2020 röstade riksdagen för införandet av en Natooption. Det innebär att Sverige precis som Finland skulle deklarera att vi avgör om vill gå med i Nato. En sådan deklaration hade förberett oss för ett Natomedlemskap. Det hade gett en möjlighet för bland annat myndigheter att förbereda detta på ett helt annat sätt än vad som nu varit fallet.

Regeringen stretade emot, och man till och med vägrade att ens inleda breda samtal om Sveriges säkerhetspolitik tills det inte gick att undvika längre, och då behövde det gå undan. Med det sagt vill jag samtidigt understryka att dessa samtal förts i en konstruktiv anda.

Herr talman! Strax före jul i december förra året kom Ryssland med sina krav på en ny säkerhetspolitisk ordning. Det var krav som innebär att Ryssland skulle råda över Sveriges och många andra staters säkerhetspolitiska vägval. Dessa krav kom samtidigt som den militära uppbyggnaden längs Ukrainas gränser pågick. Finland reagerade snabbt på de ryska kraven, medan den svenska regeringen visade saktfärdighet. När väl reaktionen kom var den kort och lämnade mycket övrigt att önska.

Sverigedemokraterna och andra inom oppositionen kom sedan att ta upp frågan om leveranser av vapen till Ukraina. Detta inte bara avvisade regeringen först, utan dessutom hävdade man att det inte var möjligt på grund av det svenska regelverket. Därför kom det att dröja till kriget hade inletts innan vi här i Sverige med en bred majoritet sedan kunde besluta om att leverera vapen till Ukraina.

Herr talman! När väl kriget brutit ut kom säkerhetspolitiska samtal igång mellan riksdagens partier, väl över ett år efter att vi begärt det. Samtalen fördes som sagt i en konstruktiv anda, men planen fick justeras för att vi nu skulle kunna agera i takt med och mer samspelt med Finland.

Sverige har i dag hamnat i en situation där Turkiet ser ut att åtminstone försena och fördröja ett svenskt medlemskap i Nato. Samtidigt har Social-

demokraterna ett avtal med en vänsterpolitisk vilde som ytterligare ser ut att försvåra förhandlingarna. Det är i grunden fullständigt orimligt att en politisk kraft med inrikes utrikespolitiska intressen kan få det oproportionerliga avgörandet av förmågan att kontrollera och konstituera svensk säkerhetspolitik. Det är i grunden mycket allvarligt av flera skäl.

Gällande den ryska imperialismen ser vi ingenting som tyder på en positiv utveckling, utan snarare skärps motsättningen mellan Ryssland och väst dag för dag samtidigt som kriget fortgår. Inte ens om Putin skulle avgå eller avsättas är det troligt med en positiv utveckling för överskådlig framtid. Det gör att vi inte har råd med en senfärdig, dåligt koordinerad eller oförberedd utrikespolitik.

Herr talman! I kontrast till regeringen står en opposition som är alltmer enad och som länge drivit på för att Sverige ska vara väl förberett inför den skärpta säkerhetspolitiska situation som kommer att vara med oss under överskådlig tid. Oppositionen är i dag överens om fördelarna med ett Natomedlemskap och har ända sedan i december 2020 i och med antagandet av just en Natooption förberett oss för ett försämrat säkerhetspolitiskt läge.

Sverigedemokrater har länge varnat för den situation som nu uppstått. Det ryska hotet är inte nytt. Sedan vårt riksdagsinträde 2010 har vi varnat för att det finns ett ryskt hot och att det kräver att vi är förberedda såväl diplomatiskt som militärt. Nu är hotet reellt. Det gäller att föra en politik här och nu som kan möta det, annars riskeras landets framtid.

Om några månader är det val. Då står en opposition som är enad i de säkerhetspolitiska frågorna mot regeringen som ständigt varit just sen och oförberedd, och som dessutom baserar sitt regeringsunderlag på partier i riksdagen som har helt olika utgångspunkter i säkerhetspolitiken.

Senast i september behövs en ny regering som har förmågan att agera i tid, som baserar sin politik på ett riksdagsunderlag som är enigt och som förmår arbeta konstruktivt utan interna och partitaktiska låsningar.

Vi har konsekvent visat att vi är beredda att anta den uppgiften. Vår beredskap måste stärkas såväl civilt som militärt då Ryssland efter stora svårigheter i Ukraina kan lära sig av sina misstag och bygga upp en ny förmåga som kan utgöra ett ännu större hot än i dag mot vårt land och vårt omedelbara närområde.

Sverige är en del av Norden, Östersjöstaterna, Europa och världen i fallande ordning. Vårt engagemang börjar också inom Nato.

Jag vill här passa på att önska talmannen, utskottskollegorna och Riksdagsförvaltningen en glad sommar.

Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! En vecka före den ryska invasionen av Ukraina ville Jimmie Åkesson inte välja mellan Putin och Biden. Det beror på kontexten, sa Jimmie Åkesson. Kontexten då var 100 000 ryska soldater vid Ukrainas gräns.

I februari röstade Sverigedemokraterna i Europaparlamentet emot ett akut finansiellt stöd till Ukraina, ett stöd som syftade till att stärka Ukrainas motståndskraft. Alla svenska parlamentariker röstade för det ekonomiska stödet utom tre sverigedemokratiska parlamentariker.

Aron Emilsson sa den 16 februari att han då inte vågade uttala sig om det var rätt eller fel att Sverigedemokraterna inte stöttade Ukrainas mot-

ståndskraft mot Ryssland. Anledningen var att han inte hade en fullständig bild av läget. Kan Emilsson i dag berätta varför Sverigedemokraterna i Europaparlamentet röstade emot Ukraina och för Putins intressen?

Prot. 2021/22:128
10 juni

Utrikespolitisk debatt

Anf. 50 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att Socialdemokraterna och utrikesministern vill skingra dimman kring den röra som är i säkerhetspolitiken just nu.

Låt mig säga så här: Det har varit tydligt och uppenbart sedan lång tid att Sverigedemokraterna tagit varje mått och steg och i alla olika avseenden och sammanhang drivit på för en politik som med all önskvärd tydlighet riktar kritik mot Ryssland och i alla avseenden står upp för den västerländska demokratin.

Vi har krävt hårdare sanktioner mot Ryssland. Vi har krävt att Sverige ska utvisa fler ryska underrättelseagenter och att vi ska stärka försvaret på grund av hotet från Ryssland. Och vi var mycket tidiga med att här i riksdagen förespråka, förorda och pressa fram militärt stöd till försvaret i Ukraina.

Det är helt riktigt att vi sedan också var tydliga med att bidra med allt tänkbart militärt, ekonomiskt och humanitärt stöd till Ukraina och att så att säga vrida kompassen dit utifrån de beslut som tidigare hade fattats i Europaparlamentet.

Anf. 51 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Återigen får vi höra bortförklaringar från Aron Emilsson. Kan Aron Emilsson i dag i alla fall beklaga att Sverigedemokraterna inte visade det fulla stöd som Ukraina så väl behövde i början av invasionen?

Anf. 52 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag ska vara mycket tydlig. Ja, det var nog fel att inte från allra första början, de allra första dagarna, med alla till buds stående medel stödja Ukraina. Men låt mig då också säga att vi var det parti som med samma beslut och i samma fråga sedan drev på i EU-nämnden för att vi skulle nå en samlad nationell enighet i riksdagen om att ta samma mått och steg i förhållande till försvaret för Ukraina. Därmed har vi ett gott facit och ett rent samvete i den frågan.

Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag är alltjämt nyfiken på hur Sverigedemokraterna ser på EU.

I den utrikespolitiska debatten den 16 februari frågade jag om Sverigedemokraterna ser EU som sin viktigaste utrikespolitiska arena. Jag fick då en annan bild när Aron Emilsson svarade att det var en prioriteringskedja. Och jag hörde lite av det nu också i Aron Emilssons inlägg, herr talman. Men hur eniga är ni med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna om denna prioriteringskedja? Är ni överens om att EU inte är den viktigaste utrikespolitiska arenan? Det är ju en vital säkerhetspolitisk fråga.

Herr talman! Vi hade också en spännande debatt, för Sverigedemokraterna hade tidigare på sin hemsida en bild av balansfrågor mellan stormakter. Den justerades efter att den hade uppmärksammats i partiledardebatten. Nu läser jag på Sverigedemokraternas hemsida: Som ett militärt

alliansfritt land ska vi inte peka ut fiender, även om vi deltar i sanktioner och vapenembargon mot vissa länder.

Herr talman! Det kan gå snabbt ibland; det vet vi. Det är i alla fall en säkerhetspolitisk förnyelse som har pågått under våren, men jag läser inte att den återspeglas, herr talman. Jag undrar vad det är som gäller, för enligt bilden som speglas på Sverigedemokraternas hemsida ska Sverige fortsätta att vara militärt alliansfritt. Vad gäller egentligen?

Anf. 54 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för frågorna.

Jag börjar med Europeiska unionen. Det är helt klart så att EU är ett av våra absolut viktigaste samarbetsorgan i dag. Det är ställt utom allt rimligt tvivel. Samtidigt är det viktigt för mig att uttala och för oss att uttrycka att vi är en del av den nordiska familjen, Östersjöområdet, Arktis, Europa och det globala internationella samfundet i fallande ordning.

Med detta menar jag att utrikespolitiken inte är svartvit. Vi kan bedriva ett intensivt och viktigt reformarbete och samarbeta inom Europeiska unionen parallellt med att vi tycker att det krävs ett batteri av reformagendor för att få både det nordiska och det östersjöparlamentariska samarbetet att växa, utvecklas och stärkas. Dessa intressen står inte emot varandra, skulle jag vilja påstå.

Det är klart att vi till dags dato ännu är ett militärt alliansfritt land. Det är ett faktum. Sedan är det också helt klart och ett faktum, utifrån våra överläggningar, de säkerhetspolitiska samtalen och mitt anförande och replikskiftena här i dag, att Sverigedemokraterna i dag förespråkar ett svenskt Natomedlemskap. Och det gör vi utifrån att verkligheten har förändrats. Då anpassar vi kartan efter verkligheten. Vi strävar inte efter att göra tvärtom.

Som sagt: Händelseutvecklingen har gått undan. När dessa förhållanden ändras kommer förhoppningsvis också Sverige att vara en del av försvarsalliansen Nato.

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! EU som den viktigaste utrikespolitiska arenan är naturligtvis oerhört centralt för Sverige, för svensk säkerhet och utrikespolitik.

Vi har från vår sida också varit redo att stärka EU:s röst när det gäller utrikes- och säkerhetspolitik. Jag undrar om det är en hållning som Sverigedemokraterna är beredda att inta, till exempel när det gäller att ta bort enhällighetskravet vid omröstningar i utrikesrådet.

Herr talman! Vill Sverigedemokraterna inte peka ut fiender? Det är ju det som står. Tidigare stod det om balans mellan stormakter. Vad gäller egentligen?

Anf. 56 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Återigen: EU är som sagt en av våra absolut viktigaste utrikespolitiska samarbetsarenor i dag – det står klart.

Vi har inom Europaparlamentet och EU:s funktioner drivit på, precis som vi varit överens om, för att använda EU:s fredsfacilitet till att ge EU starkare och tydligare muskler för att ge Ukraina humanitärt, ekonomiskt och militärt stöd i dag. På det sättet har också EU utvecklats i sin förmåga att vara en säkerhetspolitisk arena.

Detta har vi också anammat, även om vi i grunden har en budgetrestruktiv hållning. Det visar återigen att vi är beredda att vara pragmatiska, ställa principer mot realpolitik och göra analyser och bedömningar utifrån rådande världsläge.

Prot. 2021/22:128

10 juni

Utrikespolitisk debatt

Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Aron Emilsson pratar om en vänsterpolitisk vilde med utrikespolitiska intressen. Jag tror att han åsyftar riksdagsledamoten Amineh Kakabaveh, som i dag är politiskt obunden i Sveriges riksdag. Jag har suttit i samma riksdagsgrupp som Amineh i fem år och kan absolut tycka att hon i många stycken är politiskt vild, men jag tycker ändå att de senaste veckornas kampanj mot Amineh Kakabaveh från Sverigedemokraterna har varit väldigt ful och ganska ovärdig svensk politik.

Det som dock intresserar mig i den retorik vi har sett från Sverigedemokraterna är de "utrikespolitiska intressen" som man menar att Amineh Kakabaveh står för och vad man egentligen är så himla kritisk till när det gäller dessa. Det Amineh Kakabaveh gör är ju att stå upp för kurdernas rättigheter. Hon har bland annat gjort det genom att sluta ett avtal med Socialdemokraterna – som parti, tror jag att man ska tolka det, snarare än som regering – kring bland annat kontakterna med det kurdiska partiet PYD i nordöstra Syrien.

År 2019 skrev Sverigedemokraterna själva en motion om kurderna. I sitt yrkande 4 ville man se ett utökat stöd till de kurdiskt dominerade områdena, och då åsyftade man bland annat just Syrien. Man skrev också att kurderna i dag utgör en av de främsta och mest framgångsrika motståndarna till Islamiska staten genom den militära gruppen YPG och dess tillhörande kvinnomilis YPJ. Man har lyft kurderna som ett viktigt folk.

Jag förstår inte riktigt bilden här, Aron Emilsson. Ni är jättearga på en ledamot för att hon inte dansar efter er pipa när det gäller en misstroendeomröstning mot en av regeringens ministrar. Tycker ni politiskt att hon gör något fel? Har ni svängt på två år från att tycka att vi ska stödja kurderna i nordöstra Syrien i deras strävan för byggande av demokrati? Är det nu helt plötsligt fel att ha den åsikten som ledamot i Sveriges riksdag?

Anf. 58 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan!

Det är helt riktigt, precis som Svenneling säger, att vi under lång tid och på ett omfattande sätt visat och uttryckt vårt stöd för den kurdiska minoriteten inte minst i Turkiet men också i flera andra länder. Det handlar om rätten till självstyre, rätten till mänskliga rättigheter och rätten till demokratifrämjande arbete. Detta har inte ändrats. Naturligtvis har vi som ingång att det demokratifrämjande arbetet, arbetet för mänskliga rättigheter – inte minst – samt försvaret mot den brutala krigsföring som Islamiska staten bedrev har varit essentiellt och avgörande.

Men det är också helt orimligt, vilket jag påpekade i mitt anförande – alldeles oavsett vilka inrikes- och utrikespolitiska intressen, om man får lov att kalla det så, det kan handla om och i förhållande till vilket land – att detta får måla in Sverige i ett hörn och låsa oss i vitala förhandlingar som är avgörande för svensk förmåga att bygga säkerhet tillsammans med andra, så som det nu är, under tiden fram till ett Natomedlemskap.

Detta gör att frågan riskerar att bli en del av ett förhandlingsspel inte bara i Sveriges ansökningsprocess till Nato utan också mellan stormakterna. Det kan sätta press på Sverige i frågor som tidigare aldrig ens fanns på kartan i säkerhetspolitiska avseenden eller inför en Natoansökan och som börjar röra intressen och lagstiftningar som handlar om helt andra saker i vårt land. Att detta kan dikteras, och att Socialdemokraterna riskerar att spela lotto med svensk säkerhetspolitik genom att luta sig mot en politisk vilde i riksdagen, är inte rimligt.

Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Om jag tolkar Sverigedemokraterna rätt och välvilligt är det alltså inte fel att ha åsikten att man vill stödja kurderna i Turkiet, i Syrien, i Iran och i Irak, men man får absolut inte driva den om man är riksdagsledamot och folkets främsta företrädare. Då begår man ett allvarligt misstag, och då sätter Sverigedemokraterna igång sitt stora partimaskineri mot en ensam, oberoende ledamot av Sveriges riksdag. Jag tycker att detta tyvärr faktiskt inte riktigt håller.

Jag tror att vi är många som är kritiska mot Morgan Johansson som justitieminister, men det var Sverigedemokraterna som väckte misstroende mot en justitieminister. Det var Sverigedemokraterna som försatte den oberoende riksdagsledamoten i det här läget. Det var inte den oberoende ledamoten som fick det mandatet själv, utan det var Sverigedemokraterna som initierade det.

Sedan, när man ser att det misslyckas, försöker man flytta skulden från sig själv och lägga den på allt och alla andra i stället för att se sitt eget misstag. Det är ni som har skapat kaos med den svenska Natoansökan, ingen annan.

Anf. 60 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill hävda att det inte råder några som helst tvivel om att Morgan Johansson har gjort ett förkastligt arbete i rollen som justitieminister, precis som Håkan Svenneling själv medger här. Närmare halva Sveriges riksdag, hälften av de samlade ledamöterna, uttryckte sitt missnöje mot regeringens totalt fallerade förmåga att försöka upprätta inrikes säkerhet och faktiskt åstadkomma någon som helst förbättrad trygghet för människor på gator och torg. Det är en del som måste behandlas i den här kammaren.

Men någonstans visar också detta att när regeringen lutar sig mot ett så rekordlågt parlamentariskt stöd som man gör kan inte ett misstroendevotum mot Morgan Johansson som justitieminister tas till intäkt för att inte vara mer förutseende och skydda Sveriges säkerhet långsiktigt.

Anf. 61 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Stödet för Vladimir Putin och Ryska federationens invasionskrig i Ukraina är starkast i en rad olika mer extrema miljöer, inte minst den konspirationistiska miljön och även exempelvis radikalhögern och den antiimperialistiska vänstern.

Herr talman! Sverigedemokraterna har ett rätt stort ansvar här. Sverigedemokraterna har i årtionden varit den starkaste politiska representanten i Sverige för flera av dessa miljöer. De har varit partiet som har eldat på

dessa föreställningar och som har härbärgerat många personer med dessa ståndpunkter, både i medlemsregistret och i väljarkåren.

Sedan har Sverigedemokraterna, i alla fall de senaste åren, uteslutit rätt många medlemmar, även riksdagsledamöter som har blivit vildar och så vidare, delvis för att de har haft dessa uppfattningar. Det är ju glädjande att man har uteslutit många, även om det ofta har skett rätt motvilligt efter avslöjanden i medier och liknande.

Men det tar ändå inte riktigt slut. Det kommer hela tiden nya uteslutningsärenden i Sverigedemokraterna. Problemet, herr talman, är i grund och botten ideologiskt. Hela den här tankefiguren att globalister hotar nationer och så vidare finns egentligen på alla nivåer i Sverigedemokraterna, faktiskt även i ledningen. Man har till exempel använt den typen av retorik mot Annie Lööf i debattartiklar och annat. På högerradikala sajter beskrivs Putin som en god kraft, och så vidare.

Det finns en närhet till det här tänkandet i Sverigedemokraternas världsbild. Så min fråga till Aron Emilsson och Sverigedemokraterna, herr talman, är: Hur kan ni garantera att inga anhängare till Vladimir Putin kommer att väljas in i riksdagen i valet i höst på era valsedlar?

Anf. 62 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med har jag svårt att identifiera mig med och att känna mig hemma i den beskrivning som Fredrik Malm ger. Att det, som jag förstår det, skulle finnas en närhet mellan Sverigedemokraternas världsbild och det ideologiska och principiella som har uttryckts och verkat i Ryssland under en tid ställer jag mig frågande till.

Jag har sedan jag kom in i utrikesutskottet men också flera år innan dess inom ramen för Nordiska rådet och inte minst tillsammans med vår partiordförande Jimmie Åkesson under många år uttalat att vi ser ett alltmer aggressivt, expansionistiskt och imperialistiskt Ryssland under Putins ledning och att det är direkt farligt, både för Europa och för Sverige.

Vi har vid flera tillfällen drivit på för ökade sanktioner mot Ryssland och återigen för att Sverige till exempel ska kunna utvisa fler underrättelseagenter som utgör en ökad risk för vårt land, inte minst det senaste halvåret. Vi har också, på grund av hotet från Ryssland, drivit på för att stärka försvaret över tid. Vi har inte minst lagt fram förslag om att erkänna Stalins framkallade svält i Ukraina som folkmord.

Det är klart att vi inte hade tagit alla de måtten och stegen om vi inte hade trott på vår princip om att vara ett socialkonservativt parti med en nationalistisk grundtyngd. Vi har under lång tid varnat för och sett det ryska hotet medan regeringar av olika kulörer har hänlett lite och svarat att det inte krävs någon ökad försvarsförmåga eller ökad säkerhet i förhållande till Ryssland, eftersom hotet är uttraderat historiskt. Nu visar det sig med all önskvärd tydlighet att det inte är på det sättet.

Jag tror inte att man känner sig hemma i Sverigedemokraterna och kandiderar till riksdagen för oss om man tror på Putins Ryssland. Det borde man i alla fall inte göra.

Anf. 63 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för svaret.

Nej, det vore väldigt bra om man avstår från att kandidera om man i grunden vill att Sverige ska präglas mer av den putinistiska versionen av

maktutövning, om jag får uttrycka det på det sättet. Problemet är att det de senaste två mandatperioderna har varit fem, tror jag, ledamöter från Sverigedemokraterna som på olika sätt har blivit politiska vildar. Det har varit en även under denna mandatperiod.

Herr talman! Problemet för partier som hittar mycket näring i de alternativa högermiljöerna är att man på köpet får med en hel del i undervegetationen av partiet, men även högre upp, om man använder sig av en retorik som förstärker just de uppfattningar som leder till ett stöd för Vladimir Putin.

Jag vill ändå gärna ha ett svar från Aron Emilsson. Kommer personer som är putinister att finnas med på era valsedlar och komma in i riksdagen i höst?

Anf. 64 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har väldigt stor tilltro till alla våra eminenta både tjänstemän och förtroendevalda i organisationen, både på nationell nivå och ute i distrikt och kommunföreningar, när det gäller att göra sitt yttersta för att undvika att det skulle komma in ideologiskt avvikande putinister. Det gäller över huvud taget och i de offentliga organen överlag.

Jag hoppas att det också gäller alla övriga partier. Vi har tyvärr sett uttryck för de uppfattningarna över hela den partipolitiska skalan i olika offentliga sammanhang i Sverige, i såväl kommuner som regioner och riksdagen. Det är beklagligt.

Sverigedemokraterna ska göra vår del och ta vårt ansvar för att se till att den risken försvinner och att vi nästa mandatperiod kan ha en stabil och enad riksdag mot imperialistiska inslag.

Anf. 65 KERSTIN LUNGGREN (C):

Herr talman! Den 24 februari ändrades europeisk och transatlantisk säkerhetspolitik i grunden. Det ryska brutala, oprovocerade och fullskaliga militära angreppet på Ukraina, en erkänd, självständig och demokratisk stat i vårt Europa, visade tydligt för alla Putins och Rysslands rätta ansikte. Man har total avsaknad av respekt för internationell rätt och för ingångna avtal och löften.

Alla omdefinierar vi nu vår Rysslandspolitik, ser över vår säkerhetspolitik och stärker vårt försvar. Sverige ska så snart som möjligt, så nära 2025 som det går, nå 2 procent till försvaret.

Ryssland är en aggressor. Vårt Europa, som har upplevt så många krig, upplever återigen ett storskaligt erövringskrig. Ukraina och Ukrainas folk har upplevt detta förut. Under Stalins ledning dog 4–5 miljoner ukrainare under holodomor. I likhet med andra stater som ockuperades har de fått uppleva förtryckets ok och grymheter över hela skalan. I likhet med historien riktar nu Putins Ryssland blickarna mot fler självständiga stater för att återskapa det ryska imperiet.

När Berlinmuren föll och Sovjetimperiet upplöstes för drygt 30 år sedan öppnades dörren för fredlig samexistens i vårt Europa. Den dörren har nu definitivt stängts för överskådlig framtid. Varningsklockorna har ringt – Tjetjenien, rysk-georgiska kriget 2008 och rysk ockupation av 20 procent av georgiskt territorium. Många ville inte lyssna till varningarna. Svaret från EU och väst uppmuntrade Putin.

Ryssland har under Putin, efter åtta års krigföring och annektering av ukrainskt territorium, inlett nästa fas i imperiebygget, ännu en gång även med den svarta jordens spannmål som vapen mot både Ukraina och världen. Det är ett krig mot demokrati och varje stats och folks rätt att själva bestämma sin väg. Det är ett krig mot den liberala demokratin och mot de värden som har format vårt välstånd och vår frihet. Det är inte ett krig mellan öst och väst, som under kalla kriget, utan mellan autokrati och demokrati.

Den 16 februari i år, åtta dagar innan den senaste invasionen inleddes, pekade jag i den utrikespolitiska debatten, som jag för övrigt hänvisar till, på Putins pågående imperiebygge. Jag pekade på Putins förtryck mot det ryska folket och hur propagandamaskineriet kraftfullt förvränger fakta och verklighet. Jag pekade på hur medier tystas och stängs ned och hur civilsamhället och all opposition tystas. Sedan dess har även vännen den modige Vladimir Kara-Murza gripits. Han har förgiftats två gånger och är nu fängslad.

Demokratier är ett hot mot Putin och hans gelikar. De söker polarisera och skrämja med att fria och öppna samhällen hotar traditionella värden och religioner. Men de som hotas är diktatorer och autokrater, som Putin. Konspirationsteorier och falska fakta, som är ägnade att splittra och destabilisera öppna samhällen, blir vapen vid sidan om de militära som Putin nu brutalt använder för att söka förgöra Ukraina.

Herr talman! Ukraina måste vinna både kriget och freden för allas vår säkerhet.

Sverige måste stadigt stå upp för demokratins röster i världen, för mänskliga rättigheter och mot förtryck. Vi måste stå upp för Ukraina, för rätten till självbestämmande och för respekt för erkända territoriella gränser. Vi måste stå upp mot att man med militära medel försöker erövra territorier.

Vi måste stå upp för de värden som EU bygger på och samverka med andra för att stärka EU:s röst för demokrati, mänskliga rättigheter och oberoende rättsväsen. EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena, och vi måste säkra att EU förmår agera när våra värden hotas inom unionen men även utanför.

EU har visat att vi snabbt kan enas om kraftfulla sanktioner mot både Ryssland och Belarus till följd av kriget mot Ukraina. Vi måste vidga sanktionerna mot olja och gas och mot kvarvarande banker. Men vi måste också ge Ukraina, precis som Georgien och Moldavien, kandidatstatus – inte för att någon ska tro att det blir en snabb väg till medlemskap, men vi ska inte ännu en gång försitta vår chans att stötta Ukraina med flera i tid. Vi måste visa en tydlig väg till medlemskap, och *som* Ukraina har kämpat för just detta. De går i krig för den framtiden. Vi får inte svika och utlämna dem till Rysslands hot, krig och erövringar.

Herr talman! Vi har brett politiskt uttalat att vi inte kan utesluta ett militärt angrepp på vårt land och inte heller på ett annat land i vårt närområde inom EU. Nu har vi också i bred politisk samsyn dragit slutsatsen att alliansfriheten inte längre tjänar Sverige eller bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Nu har vi i bred politisk enighet och med tydligt folkligt stöd tillsammans med Finland ansökt om medlemskap i Nato.

Jag och Centerpartiet välkomnar slutsatserna från den säkerhetspolitiska analys vi kunde forma under våren. I det säkerhetspolitiska läge vi

befinner oss i är det utomordentligt viktigt att gemensamt ta ansvar för att lotsa Sverige och Finland in i Nato. Vi nu går in i en valrörelse där vi vet att utomstående krafter har tydliga intressen av att utnyttja oss och vår fria debatt till att sprida desinformation, destabilisera och skapa misstro. Det ställer krav på oss alla.

Centerpartiet drog slutsatsen att alliansfriheten inte tjänade oss eller norra Europa väl efter det ryska angreppet först på Georgien och slutligen på Ukraina 2014. Vi har medverkat till två utredningar om svenskt Nato-medlemskap. Bertelmans och Bringéus utredningar gav underlag för debatt men lades tyvärr i byrålådan. Vi lyfte in den finska modellen med en öppen dörr till Nato för att skapa handlingsberedskap, men tyvärr stängdes den dörren med kraft.

Fru talman! Nu har vi tillsammans med Finland valt medlemskapets väg, väl medvetna om att detta kan ta tid men också med en klar vilja att Sverige tillsammans med Finland ska bidra fullt ut till ett starkare Nato för alla medlemmar. Vi står upp för en solidarisk säkerhetspolitik med respekt för alla medlemmar och för Natos grundläggande värden baserade på FN-stadgan om demokrati, individuell frihet och rättsstatens principer.

Fru talman! I den utrikespolitiska debatten den 16 februari lyfte jag också upp vikten av att utveckla samarbetet i Norden och om betydelsen av att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter och har en stark röst i Sveriges utrikespolitik. Jag lyfte upp vikten av klimatfrågorna och att inte glömma det säkerhetshot som klimatet utgör för oss alla liksom vikten av att vårt bistånd når upp till 1 procent och är en tydlig del i den utrikespolitiska verktygslådan för att nå en bättre värld.

Anf. 66 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Icke-spridningsfördragets översynskonferens äger rum den 1–26 augusti i år efter att ha blivit uppskjuten flera gånger på grund av pandemin. Jag har för avsikt att delta tillsammans med parlamentariker, bland annat Kerstin Lundgren.

Självfallet kommer det pågående kriget i Ukraina, Rysslands agerande och det förändrade säkerhetspolitiska läget att påverka både förberedelserna och genomförandet av konferensen. Exakt hur är för tidigt att svara på nu. Vilka målsättningar ser Kerstin Lundgren och Centerpartiet som relevanta inför icke-spridningsfördragets översynskonferens?

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är viktigt att den här konferensen äger rum. Efter att ha blivit uppskjuten i flera omgångar och efter att vi nu har fått ett krig där Ryssland hotar att använda kärnvapen är det viktigt med en konferens där vi kan lyfta frågorna från NPT.

Vi har stöttat Sveriges hållning när det gäller stepping stones, att försöka se om man kan hitta vägar framåt för att stärka nedrustningsprofilen och öka säkerheten. I det här läget får man hoppas på att det åtminstone inte blir en total clash mellan de närvarande utan att konferensen tas vidare. Risken är annars att det här blir ett avtal som helt fallerar och skjuts i sank.

Vår hållning när det gäller förbudsavtalet och annat har varit att vi inte vill ha den typen av inspel som kan tas till intäkt för att blockera eller ra-

Anf. 68 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack till Kerstin Lundgren för svaret!

Vi har från regeringens sida verkat för att vi ska få framsteg i kärnvapenedrustning, både nationellt och genom vårt så kallade Stockholmsinitiativ för kärnvapenedrustning, som ytterligare 15 länder står bakom. Vi kommer också att engagera oss för att ha ett arbete för att främja icke-spridning av kärnvapen, en fredlig användning av kärnteknologi och en riskreducering.

På vilket sätt vill Centerpartiet verka för att Sverige ska upprätthålla det här trycket på kärnvapenedrustning även efter översynskonferensen av NPT?

Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Vi vet ännu inte vad slutsatserna blir, och därför är det för tidigt att säga hur trycket ska kunna upprätthållas.

Men det är viktigt med en kärnvapenfri värld, och det är också uttalat i Natos grunddokument. Därför är bilden av att söka steg i den riktningen naturligtvis oerhört central också för oss.

Men vi måste också inse realiteten, nämligen att vi i dag har ett land som tydligt hotar med att använda kärnvapen i ett krig på vår kontinent. Vi har också Nordkorea som envetet skjuter upp och hotar med kärnvapen.

Det är naturligtvis någonting som måste hanteras och adresseras. Går man den vägen sänker man trösklarna väldigt mycket, och vi vill ju i stället se hur vi kan höja trösklarna för kärnvapenanvändning.

Anf. 70 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag försöker i alla fall inledningsvis att hitta det positiva hos mina meddebattörer, något som kanske är lite udda i svensk riksdagsdebatteteknik.

Sådant finns det rikligt av när det gäller Kerstin Lundgren. Jag har betonat hur vi tillsammans har arbetat för en svensk Natooption, ett svenskt Natomedlemskap och hur vi ser på ett likartat sätt på det som händer i de östra och centrala delarna av Europa.

Jag tycker också, fru talman, att det var oerhört värdefullt att Kerstin Lundgren nämnde den ryska politikern och historikern Vladimir Kara-Murza, en av hjältar som vågar trotsa den putinistiska regimens förtryck. Det är beklämmande och sorgligt att se bilderna från Ryssland där han hasar omkring i tofflor och fångdräkt.

Därför är det väsentligt att vi använder riksdagens talarstol och talar om de svenska medborgarna Gui Minhai och Dawit Isaak liksom om Vladimir Kara-Murza.

Fru talman! Nu kommer det andra. Kerstin Lundgren nämnde försvars-satsningar som en del i Centerpartiets politik, och det är viktigt. Där har generellt sett Moderaterna, Centerpartiet och övriga borgerliga partier haft en likartad syn, skulle jag säga.

Kerstin Lundgren nämnde att man ska ha motsvarande 2 procent av bnp mot 2025. Det finns ju ett konkret budgetförslag från fyra partier – Moderaterna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna –

om motsvarande 2 procent av bnp till 2025. Vi går mot ett val. Därför skulle jag vilja veta om Kerstin Lundgren och Centerpartiet är för eller inte för att vi ska ha motsvarande 2 procent av bnp till försvaret 2025.

Anf. 71 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag får väl kvittera vänligheten. Jag lyssnade till Hans Wallmarks tidigare inlägg när han berörde hur viktigt det var att vi fick en ny försvarsberedning, en försvarsberedning som ska tillsättas efter valet för att ta fram en ny säkerhetspolitisk analys men också ta fram planerna för fortsatt stärkt försvar.

Jag hoppas, fru talman, att vi där kommer att få ett bra underlag för att kunna ta beslut som stärker försvaret och säkrar att vi når 2 procent så nära 2025 som möjligt. Det har nämligen varit en tydlig hållning att vi vill ha ett bra underlag innan vi landar den frågan. Tyvärr har inte Försvarsberedningen under våren kunnat enas om detta. Och vi har lyssnat på vad Försvarsmakten har sagt, som säger 2028. Vi har inte ansett att vi med ett utskottsinitiativ ska avgöra när detta närmast kan nås.

Vår hållning är, fru talman, att vi ser 2025 som en målbild, men vi tycker att det är viktigt att Försvarsberedningen får göra jobbet och ta fram underlaget. Vi drev den hållningen när vi förstärkte försvaret innevarande år. Då sa vi att vi skulle sätta oss ned i Försvarsberedningen och komma överens, och vi lyckades då stärka innevarande års försvarsbudget, som relaterades till så sent som i går.

På det sättet vill vi också agera här, inte via utskottsinitiativ i finansutskottet. Det är inte den väg vi brukar driva den typen av förstärkningar för att få dem hållbara långsiktigt.

Anf. 72 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Precis som Kerstin Lundgren pekar på gjorde åtta partier en kraftansträngning för att anslå mer pengar till Sveriges försvar här och nu 2022. Då blir det 2 miljarder till det militära och ungefär 800 miljoner till det civila.

Problemet är att det är långa ledtider. Om man går in någonstans 2023 eller 2024 och säger att det ska vara motsvarande 2 procent av bnp till 2025 kommer det att bli oerhört svårt att realisera – jag skulle säga omöjligt. Vill man gå mot 2 procent 2025 i försvarsansträngningar måste man nog fatta det beslutet ganska omgående.

Jag återkommer till frågan om att i ett skarpt läge välja mellan 2 procent till svenskt försvar 2025 eller inte, är det då Centerns uppfattning att det blir *inte*? Vad är det i så fall man söker mandat för i det svenska valet den 11 september?

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är 2 procent 2025 eller så snart därefter är möjligt. Försvarsmakten ska presentera sitt underlag i höst. Med det underlaget är vi beredda att pressa på för att så snabbt som möjligt nå tvåprocentnivån. Vi har inte tvekat.

Fru talman! Vi har också innevarande år tillsammans varit med och ökat bemyndiganderamen. Det är inte bara fråga om de 2,8 miljarderna direkt i årets budget utan också bemyndiganderamen med 34,9 miljarder.

Det är en kraftig förstärkning som vi har fått fram i samsyn i Försvarsberedningen.

Vi hoppas att vi i Försvarsberedningen i höst också ska kunna säkra ett underlag som gör att vi kan fatta ett politiskt beslut i närtid för att få 2 procent.

Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det gladdde mig att Kerstin Lundgren avslutade sitt anförande med att understryka vikten av biståndet, som Sverige verkligen är världsledande i, för fred, för säkerhet och för demokrati.

Kerstin Lundgren sa att Centerpartiet står upp för enprocentsmålet. Vi i Miljöpartiet vill gå ännu längre. Vi anser att det behövs mer insatser i världen för fred och för demokratibyggnad. Vi ser att klimatförändringar och konflikter har drivit ytterligare människor på flykt som behöver humanitärt bistånd. Vi ser nu också hur Rysslands folkrättsvidriga invasion i Ukraina får till följd att ännu fler människor drabbas av svält.

Därför vill vi i Miljöpartiet öka biståndet till 1,25 procent. Vi vill också minimera de avräkningar som Sverige gör, som regeringen senast beslutat om, för att i stället bekosta flyktingmottagande i Sverige.

Hur ser Centerpartiet på möjligheten att ta kliv framåt och utöka Sveriges biståndsram till 1,25 procent av BNI och att minimera biståndet? Miljöpartiets uppfattning är att Sverige som ett mycket rikt land där vår ekonomi har varit otroligt stark bör bidra mer till fred och säkerhet i världen och mildra fattigdomen hos dem som nu drabbas otroligt hårt.

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är andra gången jag hör ledamoten Hirvonen säga ”minimera biståndet”, men jag tror, fru talman, att hon menar minimera avräkningarna från biståndet. I den delen har vi i utrikesutskottet haft en gemensam markör om vikten av att inte maximera avräkningar från biståndet utan att de ska minimeras.

Samtidigt anser Centerpartiet – och det är tydligt – att det är helt korrekt att använda biståndet också för avräkningar när det gäller flyktingmottagande enligt gällande regler. Den vägen måste Sverige tillsammans med andra länder kunna gå.

När det gäller frågan om att ytterligare tillföra biståndet resurser har vi från vår sida sagt att vi står upp för enprocentsnivån. Det är viktigt. Men det är också oerhört viktigt att Sverige säkerställer att biståndet används effektivt, inte används till att finansiera förtryckarregimer eller länder där demokratin går i fel riktning. Biståndet ska ha ett tydligt mervärde för svensk utrikes- och säkerhetspolitik.

Naturligtvis står vi upp för de globala målen och tar vår del. Men vi måste också se att länder själva tar sitt ansvar för att förändra förutsättningarna. De ska inte låna pengar av Kina för att den vägen komma undan krav för att få bistånd. Vi ska inte vara där. Det måste ställas krav för bistånd, och det ska göra skillnad. Då är inte mer pengar första prioritering.

Anf. 76 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för den korrekta snälltolkningen av min felsägning. Det är klart att vi vill minimera avräkningar från biståndet.

Det är intressant att vi nu precis har hört replikskiften om andel av bnp till olika syften och vikten av att pengar ska användas effektivt. Vissa partier vill gärna minska biståndet med ursäkten att det inte skulle vara effektivt att hjälpa fattiga människor i världen, men de vill gärna öka försvarets budget oavsett om det görs effektivt eller inte.

Jag förstår Kerstin Lundgren som att Centerpartiet står bakom regeringens avräkningar till följd av flyktingmottagandet, trots att Sverige skulle ha råd att inte ställa flyktingmottagandet ekonomiskt mot det internationella biståndet.

Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Vi har ett gemensamt yttrande eftersom det här inte är en del av budgeten, utan det här är en del av regeringens eget beslutsutrymme. Där har vi tillsammans kritiserat att man gör avräkningar på den nivå som regeringen har valt att göra, även efter den justering som har gjorts.

Fru talman! Jag måste ändå konstatera att frihet från förtryck och möjligheter för människor att själva ta sig ur fattigdom är oerhört viktigt för biståndet. Det är inte fråga om att hjälpa fattiga människor per se utan att skapa förutsättningar för människor att ta sig ur förtryck och fattigdom. Om det finns ledare i länder som utövar förtryck kan vi inte finansiera dessa ledares budget genom att indirekt hjälpa människorna. Det måste vi bli tydligare med i vårt bistånd.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman, den diplomatiska kåren och kära åhörare!

Denna utrikespolitiska debatt sker mot bakgrund av Rysslands orättfärdiga krig mot Ukraina men också den svenska regeringens ansökan om ett svenskt Natomedlemskap.

Den ryska invasionen av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär stort mänskligt lidande för det ukrainska folket. Det är en attack mot Europas fred och den rådande säkerhetsordningen som vi aldrig kommer att acceptera.

Det mänskliga lidandet är enormt, och krigsbrott har begåtts. Vi kommer för alltid att ha bilderna från staden Butja i våra minnen, och platsen läggs till på en alldeles för lång lista av folkmord på civila. De ansvariga måste dömas. Straffrihet får inte råda.

Vårt stöd till Ukraina kommer att fortsätta med oförminskad kraft. Kriget kommer om Putin vill att fortsätta under lång tid, så också våra sanktioner mot Kreml. Därför är vårt stöd, såväl humanitärt och civilt som militärt, viktigt för att hålla den ukrainska folkviljan uppe och inte låta krigsförbrytarna vinna.

Fru talman! Socialdemokraterna har nu satt oss i ett allvarligt och känsligt säkerhetspolitiskt läge. En dag efter att partiet ändrat inställning till Sveriges mer än två sekel långa alliansfrihet ansökte den socialdemokratiska regeringen om svenskt Natomedlemskap. Ansökan skickades in utan reell folklig debatt eller grundlig analys.

Ansökan applåderades såklart av de Natoivrande högerpartierna, där Sverigedemokraterna under våren passat på att byta fot för att passa in i det nya kompisgänget.

Att ansökan var förhastad har visat sig de senaste fyra veckorna, efter att euforin lagt sig. Visst har många av våra närstående grannländer snabbt visat att vi delar gemenskap i att vilja försvara Sverige och Norden. Samtidigt har argumenten mot en ansökan blivit bekräftade på punkt efter punkt.

Det har blivit tydligt att Nato inte bara är en trevlig försvarsallians. Det är ett politiskt samarbete, ett samarbete som inkluderar även despoter som inte delar våra värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter.

Fru talman! I oktober 2019 såg en enig riksdag till att stoppa vapenexporten till Turkiet efter ett gemensamt initiativ från mig och Vänsterpartiet och Fredrik Malm och Liberalerna. Initiativet kom efter att Turkiet attackerat det kurdiskdominerade området Rojava och Afrin i Syrien. Beslutet var ett av Ann Lindes första större beslut som utrikesminister och innebar konkret att ett antal vapenleveranser stoppades.

Beslutet störde Turkiets president Erdoğan redan då. Nu har han dammat av sin ilska och presenterat en fempunktslista med krav på Sverige. Alla dessa krav är givetvis orimliga för en demokrati som Sverige att tillmötesgå.

Ett av kraven är att Sverige ska upphäva sitt beslut om att stoppa vapenexporten till Turkiet. Turkiet tolkar beslutet som ett embargo. Det är fel i sak då Sverige aldrig inför embargon på egen hand utan bara via EU, och i EU-kretsen blev det ingen enighet hösten 2019. Däremot återkallade myndigheten ISP, Inspektionen för strategiska produkter, den 15 oktober 2019 samtliga gällande utförelsetillstånd rörande försäljning av krigsmateriel till Turkiet.

Vad gör då regeringen nu? Jo, regeringens myndighet ISP har skickat ut ett pressmeddelande, och i dag fick vi någon oklar formulering i regeringens utrikespolitiska deklARATION.

I pressmeddelandet säger ISP: "Alltjämt görs en prövning från fall till fall av de ansökningar som inkommer till myndigheten." Detta säger man trots det tidigare återkallandet av samtliga tillstånd. Är detta regeringens anpassning för att tillmötesgå Erdoğan?

Fru talman! Sverige ska inte exportera några vapen till Turkiet som kan användas i orättfärdiga krig mot kurder och andra minoriteter i Mellanöstern. Det borde vår utrikesminister tydligt uttala.

I en annan punkt kräver Erdoğan att personer som han anser är terrorister ska utvisas till Turkiet. En lista på ett trettiotal personer har presenterats, men det är inte några terrorister eller våldsbejakande extremister det handlar om. Det är kurder och oppositionella. Det är kurder som riskerar att fängslas och torteras när de kommer till Erdoğan's Turkiet, kurder som har slagits för, engagerat sig i, skrivit om och debatterat kurdernas situation runt om i världen.

Redan i dag är den svenska underrättelsetjänsten Säpos samarbete med den turkiska underrättelsetjänsten MIT alldeles för omfattande. Så många som ett femtiotal kurder har redan blivit utvisade till Turkiet sedan utvisningarna tog fart i början av sommaren 2020. När jag läste vilka frågor Säpo ställde till dessa personer undrade jag om det var svensk eller turkisk säkerhetstjänst som ställde frågorna.

Det är mot bakgrund av detta extra anmärkningsvärt att den biträdande Säpochefen reste ned som en i den femmannadelegation som företrädde

Sverige i förhandlingarna med Turkiet. Vad gjorde han där? Vad skulle han förhandla? Hur många kurder och gülenister ska vi nu utvisa?

Extra oroväckande är att detta sker i en tid då vi fått ytterligare försämrade lagstiftning på det här området. Det skedde i förra veckan.

Fru talman! Sverige ska aldrig förhandla om människors liv och rättigheter. De som har sökt skydd hos oss ska få skydd här. Regeringen borde upphöra med dessa skamliga utvisningar. Det borde vår utrikesminister tydligt uttala.

Fru talman! Den 17 april inledde Turkiet ännu en militär offensiv, denna gång inte bara mot Syrien utan också mot Irak. Som vanligt slänger Turkiet in sitt terrorist- och PKK-kort. Men sanningen är att det är vanliga civila som drabbas när deras byar bombas, skogar bränns och jordbruksmark förstörs.

Men inte nog med den militära offensiven; Erdoğan hotade dessutom i förra veckan att inleda ytterligare en militär offensiv i norra Syrien, i områden dominerade av kurder och andra minoriteter. Erdoğan's plan, som han har luftat många gånger, är att skapa en 30 mil bred zon dit han kan skicka tillbaka syriska flyktingar från Turkiet. Det är en plan som det internationella samfundet måste fördöma och aldrig acceptera.

Fru talman! Turkiet ska inte kränka andra staters territorium i strid med folkrätten. Det måste fördömas med kraft av Sverige, EU och omvärlden. Det borde vår utrikesminister tydligt uttala.

Fru talman! I hög takt sprider just nu de regimkontrollerade medierna i Turkiet det vi på ren svenska skulle kalla ren dynga. Enligt Turkiets despot Erdoğan är flera riksdagsledamöter från olika partier i denna riksdag styrda av PKK. Det är något som självklart inte stämmer, men det sker därför att Turkiet motsätter sig Sveriges Natoansökan. Det är ett skolboks-exempel på hur Erdoğan's regim jobbar med att sprida sitt narrativ. Genom smutskastning av folkets valda företrädare försöker Turkiet så split och skapa oro här.

Fru talman! Detta måste givetvis fördömas. Vår utrikesminister gjorde också det den 27 maj. Efter det har dock fler svenska politiker listats. Därför måste uttalandet upprepas, gärna också av Sveriges talman.

Fru talman! Under Erdoğan's styre har inskränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter varit enorma. Mer än 5 000 är politiska fångar. Nu hotas oppositionspartiet HDP, Vänsterpartiets och Socialdemokraternas gemensamma systerparti, av både upplösning och att hela ledarskiktet ska hamna i fängelse.

I den säkerhetspolitiska analysen fanns inte ett ord om Turkiet. Det fanns enbart i Vänsterpartiets särskilda yttrande. Det har visat sig vara en grav felbedömning som nu får allvarliga konsekvenser för Sveriges säkerhetsläge.

Det Vänsterpartiet hela tiden har sagt har redan blivit sanning, efter bara några veckor. Nu styr Erdoğan Sveriges säkerhetspolitik. Det kan vi inte tolerera.

(Applåder)

Anf. 79 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Den sittande regeringen i Bolivia, ledd av den vänsterpopulistiska politiska rörelsen MAS, har tagit landet i en alltmer auktoritär riktning, en utveckling som påbörjades under regeringen Evo Morales.

De demokratiska institutionerna har försvagats, och bristen på respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer blir allt större. Den exekutiva maktens inflytande har successivt ökat på de andra statsmakternas bekostnad. Betydande inskränkningar av kvinnors, hbtqi-personers och barns rättigheter förekommer trots en till synes progressiv lagstiftning. Pressfriheten har minskat drastiskt, och fackligt aktiva utsätts regelbundet för kränkningar.

Det är med besvikelse vi ser att den nye presidenten Luis Arce har valt att fortsätta ta sitt land och sin befolkning i en icke-demokratisk riktning.

Varför kan inte Vänsterpartiet erkänna att Bolivia under MAS ledarskap gått i en oacceptabel och odemokratisk riktning, som i sista hand drabbar kvinnor, fackligt aktiva och hbtqi-personer hårdast?

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att vara ganska ärlig mot utrikesministern och säga att jag denna vår faktiskt inte hunnit med att följa utvecklingen i Bolivia så noggrant. Det har varit många andra utrikespolitiska ärenden som tagit min tid i anspråk.

När det gäller Latinamerika ser vi en stor vänstervåg över hela kontinenten, med ett antal ledare som har tagit bort förbudet mot abort, till exempel i Argentina, och man har en positiv utveckling även i en del andra länder. Jag tror att det är viktigt att vi från Sveriges sida understöder dessa positiva delar i Latinamerikas utveckling.

Sedan finns ett antal vänsterledare som går i diametralt motsatt riktning och som inte alls är på väg mot en demokratisk linje. Utan att ha följt Bolivia i detalj är jag självfallet oroad över det som utrikesministern beskriver. Sverige har en ambassad på plats i La Paz, och jag hoppas att utrikesministern i sina instruktioner till ambassadören och ambassaden tydligt redogör för att Sveriges linje är precis den som utrikesministern redogör för, nämligen att man ska stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Bolivia präglas, enligt min uppfattning, av den kupp där Evo Morales och MAS avsattes och att man sedan, efter att MAS lyckades få folkets stöd för att komma tillbaka till makten, skulle ge igen lite för den tid som varit. I grunden är det rimligt att ställa personer som varit politiskt ansvariga till svars för de beslut som de fattat, men det får inte gå till överdrift så att människors demokratiska fri- och rättigheter inskränks. Vi måste jobba tillsammans för att dessa ska stärkas i Bolivia och i hela Latinamerika.

Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Låt mig, eftersom Håkan Svenneling har haft annat att göra, informera ledamoten om vad som har hänt. Bolivia har i FN, i sällskap med bland andra Venezuela, Nicaragua och Kuba, avstått från kritik mot Rysslands oacceptabla krig mot Ukraina.

Vänsterpartiet har ofta svårt att inse att sociala och politiska rättigheter måste gå hand i hand. Social utveckling kan aldrig ursäktas en begränsning av de mänskliga rättigheterna och friheterna. Evo Morales står sedan en lång tid nära Putin, och sedan krigets utbrott har Morales gång på gång framfört rysk desinformation på sitt Twitterkonto, där han bland annat har hävdats att det är Ryssland som försvarar sin kontinuitet som suverän stat,

att Natos utvidgning är orsaken till kriget och att de rätta sanktionerna vore att stoppa vapnen till Ukraina.

Trots detta fortsätter Vänsterpartiets vurm, men jag hoppas att det som Svenneling säger i dag innebär att man inte fortsätter med det.

Anf. 82 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! När utrikesministern nämner vilka andra länder som Bolivia tyvärr har signerat uttalandet tillsammans med klarnar bilden. Det är dessa länder jag åsyftar när jag talar om vänsterledare som går i fel riktning när det gäller både demokrati och respekt för mänskliga rättigheter och som under lång tid har visat att de inte går i rätt riktning.

Däremot finns det andra vänsterledare på den latinamerikanska kontinenten som går i rätt riktning. Vi ser det i Peru, i Chile, i Argentina och till viss del i Mexiko, och det finns några länder till man kan addera. Jag hoppas att Sverige och utrikesministern jobbar tillsammans med att utveckla demokratin i de länder där man kan se framgångsfaktorer. Jag noterade att utrikesministern nämnde till exempel den feministiska utrikespolitiken i Mexiko.

Det bästa vi kan göra är att jobba tillsammans för demokrati och mänskliga rättigheter i Latinamerika genom att samarbeta med dem som vill utveckla dem och motarbeta dem som inte vill detta utan snarare går i motsatt riktning.

Anf. 83 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag måste inledningsvis säga att det var pang på rödbetan av utrikesministern, som tog upp denna skammens kvartett – Bolivia, Nicaragua, Kuba och Venezuela – med Vänsterpartiets talesperson. Han hanterade det så där.

Men det var inte detta som var min frågeställning. Inom avdelningen beröm är det mitt intryck att Vänsterpartiet är tydligt i många frågor. Sedan tycker vi olika. Detta är i grunden bra. Nato är ett typexempel. Där har Vänsterpartiet och Moderaterna varit två tydliga motpoler i den svenska riksdagen. Nu har Socialdemokraterna gått från Vänsterpartiets sida över till Moderaternas genom att vara för ett svenskt Natomedlemskap. Detta tycker jag i grunden är bra.

Samtidigt är Vänsterpartiets ledare väldigt tydlig med att om ett antal partier skulle få majoritet efter valet vill Vänsterpartiet att det ska formas en regering som Vänsterpartiet är en del av. Miljöpartiet har gått så långt som att prata om att de vill ha en regering med Miljöpartiet, om de kommer in, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna. Då har jag en fråga. I en regering fattar man kollektiva beslut. Säkerhetspolitik är ett av de absolut viktigaste områdena för en regering. Kommer Vänsterpartiet i en sådan regering att vara för det svenska Natomedlemskapet eller emot?

Det finns skäl att tro att vi kommer att vara inne i en ratificeringsprocess under ett antal månader. Kommer Vänsterpartiet, alldeles oberoende av om man sitter i regeringen eller inte, att verka för att övertyga andra länder och andra länders parlamentariker att ställa sig bakom en svensk Natoansökan, som sex partier står bakom, eller tänker man motarbeta detta? Det är mina frågor till Vänsterpartiet, fru talman.

Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! I grunden vill jag inte spekulera om vad som händer efter ett val, för jag tycker att det är viktigt att väljarna får säga vad de tycker. Vi är fyra partier på den rödgröna sidan som inte solklart har formerat oss i hur vårt regeringsalternativ ser ut. Detta beror på att väljarna väljer vilka partier de röstar på och därigenom avgör styrkeförhållandena på den rödgröna sidan och hur sammansättningen blir politiskt. Därför vill jag inte föregripa en kommande regeringsbildning.

Däremot är det solklart att Vänsterpartiet kommer att ställa krav i en sådan regeringsbildning. De avräkningar som regeringen ägnar sig åt när det gäller biståndet skulle aldrig ske om Vänsterpartiet satt i regeringen, och vi skulle aldrig tillåta vapenleveranser till Turkiet, bara för att vara tydlig om två saker.

Detta gör att det blir svårt för mig att spekulera i vad som skulle hända med en eventuell proposition om en Natoansökan. Däremot har jag varit tydlig med att Vänsterpartiet kommer att rösta emot när själva ratificeringsavtalet kommer till Sveriges riksdag, och detta är för att vi inte tycker att det gynnar Sveriges säkerhet att vara med i Nato, utifrån den klara och tydliga argumentation som Vänsterpartiet och Moderaterna har fört lång tid, både i och utanför denna kammare.

När det gäller andra länder vill jag vara tydlig med att Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att andra länder kan visa stöd för Sverige och därigenom också Sveriges ansökan. Vi har inte gått ut med någon uppmaning till våra systerpartier att gå emot Sveriges ansökan. Vi tycker att man ändå kan se att det är en ansökan från den svenska regeringen, och i respektive land blir detta inte en fråga om vad Vänsterpartiet och Moderaterna står och pratar om i riksdagen. För oss handlar det i stället om Sverige och hur länderna ser på Sverige. Vi tycker därför att det är helt okej om man röstar för att välkomna Sverige in i Nato, oberoende av om vänsterpartier är emot Nato i sig eller vilken åsikt man har i det specifika landet.

Anf. 85 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det sista tycker jag att vi ska fästa stor uppmärksamhet vid. Det hedrar Vänsterpartiet att man så att säga inte bedriver krypskytte mot det egna landet när så många partier i Sveriges riksdag står bakom en svensk Natoansökan. Detta kan jag också bekräfta. Jag träffade företrädare för Vänsterpartiets systerparti i Grekland, Syriza. De var ohejdat för ett svensk Natomedlemskap, och det är flera parlament som säger att man till 100 procent kommer att stå bakom det. Där finns skäl att tro att det i alla fall finns reformerade vänsterpartier, kommunistpartier eller vad man nu vill kalla dem.

Det bästa sättet att undvika Vänsterpartiet i en eventuell regering är att se till att den sidan inte får majoritet. Men om det nu skulle bli en sådan majoritet och Vänsterpartiets heta önskan att bli en del av regeringen skulle uppfyllas handlar det inte bara om en proposition, utan det handlar om att varje dag som regering ge instruktioner till Nato och EU. Då är min fråga: Kommer Vänsterpartiet att ändra uppfattning om Nato före eller efter valdagen, lite beroende på valresultatet?

Anf. 86 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag inte kan lämna några garantier för att några partier någonstans i Europa eller något Natoland inte går emot en svensk Natoansökan, men vi har inte gett någon sådan instruktion.

När det gäller regeringssamarbetet är det svårt att spekulera om hur en eventuell regering skulle jobba, men det är absolut så att säkerhetspolitiken är en del av regeringens arbete. Vi har ett kollektivt beslutsfattande i Sverige, och jag utgår ifrån att vi kommer att förhandla om det i den regeringskoalition som vi eventuellt ingår i. Vi kan se att vänsterpartier i andra länder, där Norge och Finland är tydliga exempel, har klarat av att göra den typen av politiska överenskommelser mellan vänsterpartier och andra partier som man suttit i regering med.

Jag har gott hopp om att vi tillsammans ska kunna jobba för att trygga Sverige och Sveriges säkerhet. Jag tror inte att detta kommer att bli något problem.

Anf. 87 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! När Håkan Svenneling bjuder upp till dans dansar vi.

Vänsterpartiet har efter ett segdraget motstånd ändå slutligen accepterat att 2 procent av Sveriges bnp ska gå till försvaret. Man har ju tidigare under lång tid velat dra ned på försvarsanslagen. Partiet är motståndare till Nato och driver en linje om att Sverige ska införa en mängd begränsningar i samarbetet med Nato. Vi har alla sett den hela sju sidor långa reservationen till den säkerhetspolitiska analys som vi tagit fram.

Det är svårt att se hur regeringen trovärdigt ska kunna samarbeta med vänstern inom säkerhetspolitiken och hur vänstern med trovärdighet och långsiktighet ska kunna samarbeta med regeringen eller Socialdemokraterna, i synnerhet när Sverige går med i Nato.

Vänsterpartiet röstade ju först mot vapenexport till Ukraina för att sedan ändra hållning. Det tycker jag att man ska ha en eloge för. Men precis som föregående talare berörde handlar den stora frågan om att just säkerhetspolitik kanske är den kärna av verksamhet som en suverän stat håller allra närmast sig själv.

Frågan är alltså: Vad kommer Vänsterpartiets viktigaste säkerhetspolitiska ingångar i regeringsförhandlingar med Socialdemokraterna att vara?

Anf. 88 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! När det gäller försvarsbudgeten tror jag faktiskt att det blir ett av de absolut lättaste områdena att komma överens med regeringen om. Till skillnad från vad Aron Emilsson säger har Vänsterpartiet inte föreslagit någon neddragning av försvaret. Vi har alltsedan 2014 stått bakom en uppräknig av försvarsutgifterna, även om vi ibland har velat att den ska ske långsammare. Då talar vi ändå om en period på tio år. Dessutom har vi mellan 2014 och 2018 gjort fyra höstbudgetar – jag tror att det blev åtta budgetar totalt eller kanske tio, till och med – där vi har ökat försvarsanslagen i förhandlingar tillsammans med regeringen. Vi har stått bakom det.

Vänsterpartiet har alltså snarare varit en av de bidragande faktorerna till att vi har haft den uppbyggnad av försvaret som vi faktiskt kan se i dag.

Om man breddar bilden, som Aron Emilsson vill, och pratar mer om samarbetet med Nato och säkerhetspolitiken och så vidare kan jag säga att

det är klart att det kommer att innebära utmaningar. Det är ju en fråga för förhandlingar när det gäller sådant som en eventuell regering kommer att få hantera.

Vi i Vänsterpartiet har varit väldigt tydliga med att vi vill se en kärnvapenfri värld. Det kommer vi att trycka på regeringen om. Den debatt vi kommer att ha lite senare i dag utifrån Miljöpartiets motion med anledning av en särskild händelse, alltså Natoansökan, är ett exempel på en sådan debatt som är viktig att föra.

Jag tycker fortfarande att Socialdemokraterna är väldigt otydliga om hur de vill inkorporera att Sverige nu de facto vill vara en del av en militärallians som använder kärnvapenhotet som sitt yttersta hot. Det är ett nytt ben i svensk säkerhetspolitik, och ändå har vi liksom inte lyckats mejsla fram det, trots att vi har suttit i säkerhetspolitiska överläggningar och att vi i dag ska ha debatt om det.

Det enda som kommer från er som vill gå med i Nato är att ni säger att ni inte vill ha kärnvapen, men man har från regeringens sida faktiskt inte uttalat detta tydligt. Går man långt tillbaka i tiden kommer man till 1981, då vi sa det i FN en gång.

Anf. 89 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Håkan Svenneling nämnde i det föregående replikskiftet att det är viktigt att andra länder kan visa Sverige stöd under olika former av säkerhetspolitiska hot. Det tog jag fasta på lite grann.

Från Vänsterpartiet har man ju uttalat att man vill riva avtalet om världsstödet med Nato. Man vill avbryta Sveriges samarbete med Europeiska försvarsbyrån och en del andra organisationer. Man gör tolkningen att detta skulle försämra Sveriges försvarsförmåga i ett redan allvarligt läge.

Vi hör också Försvarsmaktens och Sveriges expertmyndigheters bedömningar att detta så att säga på alla sätt och vis är det bästa tänkbara för Sverige i dag att nå alla de samverkansformer inom Natofamiljen som vi kan nå för att också trygga Sveriges säkerhet.

Vi sverigedemokrater vill också påminna om att vi var det parti som så att säga stred för skrivningen om att den militära alliansfriheten historiskt har tjänat Sverige väl. Vi har inte ändrat oss för att andra har ändrat sig utan för att verkligheten har ändrat sig. Vill vänstern fortsätta med Sverige i en sådan allvarlig situation?

Anf. 90 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vi har från Vänsterpartiets sida varit väldigt tydliga med att vi är beredda att samarbeta med alla som är beredda att försvara Sverige, svenskt territorium och det svenska folket. Det handlar om att stärka vår säkerhet tillsammans med andra, och detta säger vi i sak inte nej till. Det var också därför vi var för en lagstiftning som gör det möjligt för Sverige att ta emot militärt stöd från andra stater om regeringen så bestämmer.

Vi tycker att det är viktigt att behålla det svenska självbestämmandet. Det har varit ett skäl som tidigare har varit viktigt för Sverigedemokraterna att lyfta fram. Men nu har ju Sverigedemokraterna övergett sin retorik för att helt passa in i högergänget. Därmed går man också in för ett Natomedlemskap.

Jag är inte särskilt orolig för att vår försvarsförmåga skulle försämrans om vi inte samarbetar i Europeiska försvarsbyrån och i en del EU-samar-

beten. Det handlar om att öva tillsammans med andra länder som är beredda att försvara Sverige. Men Nato är en politisk organisation där också diktatorn Erdoğan ingår. Det är därför som jag är emot ett Natomedlemskap. Jag är orolig för vad det innebär för Sveriges politik och för vår säkerhet.

Anf. 91 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag var lite intresserad och lyssnade in inlägget från Håkan Svenneling för att höra var det skulle landa. Jag hörde inget om någon folkomröstning om Natomedlemskap.

Jag är lite nyfiken på om detta är en fråga som fortfarande drivs av Vänsterpartiet. Kommer den att drivas i valrörelsen? Eller är det något som Vänsterpartiet har övergivit?

Vi hade tidigare en utrikespolitisk debatt om Natofrågan. Jag har tidigare haft bilden att Vänsterpartiet egentligen vill att Nato ska upplösas. Är det en hållning som Vänsterpartiet fortfarande har och vill verka för?

I sådant fall kan jag tänka mig att Vänsterpartiet kan ha god nytta av att referera många av de felaktiga påståenden om Sverige som kommer från Turkiet. Nästan hela anförandet handlade ju just om detta, och jag var lite förvånad, för det borde väl snarare fokusera på hur vi i Sverige ska stärka vår säkerhet. Men om detta hörde jag inte mycket från Vänsterpartiet och Håkan Svenneling i inlägget.

Jag är alltså nyfiken. Vill man upplösa Nato eller inte? Ska det vara folkomröstning eller inte? Är detta frågor som ni kommer att driva inför det stundande valet?

Anf. 92 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag har många gånger kritiserat hur forcerad processen med en svensk Natoansökan har varit och hur bristfällig den folkliga debatten har varit. Jag tycker att de fyra senaste veckorna med diplomatisk kris med Turkiet också har visat på bristen på debatt när denna typ av argument mot ett svenskt Natomedlemskap inte kom upp innan regeringen ansökte utan först efteråt. Då har regeringen hamnat i trångmål när det gäller att förklara hur man ska ha det när man ingår en allians med ett land som Turkiet.

Jag tycker fortfarande att en folkomröstning om ett Natomedlemskap vore bra. Det främsta skälet till det är att vi här i Sveriges riksdag fortfarande inte har tagit ställning till huruvida vi ska ha ett Natomedlemskap eller inte. Än så länge är det bara regeringen som har ansökt utifrån vad regeringen anser och hur majoritetsförhållandena ser ut i Sveriges riksdag.

Jag tycker att detta är en fråga som är lika viktig som andra frågor som man tidigare folkomröstat om: kärnkraften, pensionerna, EU-medlemskapet och EMU. Jag utgår ifrån att en sådan folkomröstning skulle leda till att också Kerstin Lundgren skulle få möjlighet att förklara för svenska folket hur argumenten för ett svenskt Natomedlemskap ser ut. Skulle det bli ett ja i en sådan folkomröstning kommer jag definitivt att acceptera det valresultatet och förhålla mig till det. Men det tråkiga här är att vi inte låter svenska folket säga sitt.

Det hade ju varit bra om svenska folket åtminstone hade haft chansen att i allmänna val till Sveriges riksdag ta ställning till partier som nu faktiskt har bytt åsikt med en dags varsel eller på några få veckor.

Detta med Natos upplösande är en skrivning som finns i Vänsterpartiets partiprogram. Det är fortfarande det partiprogram som gäller. Skrivningen har nu ganska många år på nacken. Vi har ju velat anta ett nytt partiprogram, men det kom en pandemi i vägen som gjorde det interna partiarbetet svårt.

I sak är det alltså rätt: Ja, det vill vi. Men i praktiken är det helt omöjligt för ett litet vänsterparti i Sverige att påverka detta.

Anf. 93 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hörde ”jag tycker”, men jag ställde frågan: Vad kommer Vänsterpartiet att göra? Kommer Vänsterpartiet att driva krav på folkomröstning? Jag minns också att vi har haft folkomröstningar. Vi har som sagt haft folkomröstning om EU-medlemskapet. Men det innebar inte, fru talman, om jag minns rätt, att Vänsterpartiet ändrade sig. Vänsterpartiet tyckte fortfarande, ganska länge efteråt, att vi skulle lämna EU. Nu har man ändrat sig – eller fortfarande kanske man tycker att vi ska lämna EU. Då är det spännande att man säger: Får vi en folkomröstning om Natomedlemskap kommer jag att acceptera det, precis som jag har gjort om EU-medlemskapet. Det låter lite så där, fru talman, när det gäller trovärdighet.

När det gäller frågan om hur man sprider Turkiets budskap är det verkligen viktigt att Vänsterpartiet inte gör sig till nyttig vän av Erdoğan i det här läget.

Anf. 94 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vi avser att driva kravet om folkomröstning. Det är en del av budskapet vi går till val på, precis som Centerpartiet går till val på andra saker.

Jag tycker att Kerstin Lundgren blandar ihop vad ett parti tycker och hur man ser på folkomröstningsresultat. Det var inte så att vi gick in i EU med glädje, men vi var ändå med på att en majoritet av svenskarna var för ett EU-medlemskap, och därför ansökte Sverige om EU-medlemskap efter en folkomröstning.

På samma sätt borde man ha gjort när de svenska medborgarna sa nej till ett EMU-medlemskap. Det skrevs aldrig något avtal mellan Sverige och EU om att Sverige inte behöver gå med i EMU. Ska man formellt tolka hur Lissabonfördraget är skrivet måste Sverige någon gång i framtiden gå med i EMU. Där tycker jag att man inte har respekterat folkviljan. Samma sak gäller kärnkraftsomröstningen, där jag inte heller tycker att man har respekterat folkviljan.

Det är skillnad på hur ett parti ser på en folkomröstning och vad ett parti tycker i sin sakpolitik.

Anf. 95 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Att Vänsterpartiet står fast vid sitt nej till Nato har inte undgått någon. Jag har hört vad som har sagts, men min ärliga fråga är ändå till Håkan Svenneling: Vad är alternativet?

Den säkerhetspolitiska analysen, som du och jag var med om att göra, var bara en i raden av instanser som har kommit fram till de viktiga slutsatserna, nämligen att bilaterala försvarsavtal inte räcker, att Sverige behöver fördragsfästa försvarsgarantier och att det bara är Nato som kan ge detta.

Även om det tar emot för Håkan Svenneling att tillstå fakta, nämligen att Sverige står sårbart inför ett ryskt angrepp i avsaknad av ett Natomedlemskap, hoppas jag att vi båda är överens om att de baltiska staterna behöver Natos skydd. I grund och botten är det frågan om överlevnad.

Ett svenskt Natomedlemskap kommer avsevärt att stärka Baltikums säkerhet, och det kommer på ett avgörande sätt att underlätta hjälp västerifrån om Ryssland skulle få för sig att gå till attack. Man har ju vapensystem, som ledamoten säkert känner till, i Kaliningrad som gör att man väldigt snabbt kan sätta upp en mur och förhindra Natohjälp kommande från Polen. Det enda sättet är då att flyga över Sverige.

Då är frågan: Tror Håkan Svenneling att de baltiska staterna ångrar sitt medlemskap i Nato? Och vad är alternativet till Nato för Sverige?

Anf. 96 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ledamoten Oscarsson öppnar upp en diskussion som Sverige borde ha tagit innan man ansökte om ett svenskt Natomedlemskap, och man borde också ha haft den inom ramen för de säkerhetspolitiska överläggningarna. Jag tror att om vi inte hade forcerat processen så mycket och förkortat den hade vi också kunnat diskutera alternativ till en svensk Natoansökan. Det är absolut så att sådana egentligen finns.

Det handlar bland annat om det som vi har kommit överens om i Försvarsberedningen om 2 procent av bnp till det egna svenska försvaret. Det är en tydlig markering för att rusta det svenska försvaret i en mer orolig omvärld som är orolig på grund av Putins agerande i Georgien, Ukraina, Belarus och på andra håll. Det är i grunden väldigt otrevligt och olyckligt att vi inte har fått en mer fredlig utveckling i världen i stort och även i vårt närområde.

Hans Wallmark var faktiskt inne på ett av alternativen här för en liten stund sedan i debatten när han pratade om rustningskontroll. Det är en sådan sak som vi inte diskuterade här så mycket men som vi borde ha diskuterat. Man borde ha diskuterat åtgärder för en kärnvapenfri värld i större utsträckning i de här samtalen, och man hade till exempel kunnat införa en lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium som en deeskalering åtgärd.

Det där tycker jag är en debatt som borde ha förts men som aldrig fördes. Därför diskuterade man aldrig andra, alternativa säkerhetspolitiska vägval som alternativ till ett svenskt Natomedlemskap. Jag tycker att Oscarsson själv har ett ansvar för att det inte skedde.

När det gäller de baltiska staterna får de baltiska staterna göra sina säkerhetspolitiska vägval själva. Det är klart att vi har ett stort intresse av att stärka skyddet av Östersjön, och enklaven Kaliningrad som Oscarsson tydligt redogör för är en utmaning både för Sveriges säkerhet, för de baltiska ländernas säkerhet och för säkerheten i stort i hela vårt närområde.

Det finns en oro för att misstag nu begås under till exempel den ryska övningssäsongen och att det kan utlösa risker.

Anf. 97 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! 2 procent av bnp är ett golv om man är med i Nato. Ska vi inte vara med i Nato handlar det om 4–5 procent, som under kalla kriget, och det skulle vi i så fall ha börjat med för tio år sedan. Att det skulle vara ett alternativ stämmer inte. Så länge Sverige står utanför Nato bidrar vi till

att skapa ett säkerhetspolitiskt vakuum i Östersjöregionen. De enda som gynnas av en sådan osäkerhetsfaktor är Ryssland.

Jag tror att alla vi i kammaren vet att man i de baltiska staterna verkligen inte ångrar utan verkligen är oerhört tacksam för att man tog steget 2004. Annars hade man varit en munbit för Ryssland. Men man har också varit angelägen om att Sverige också ska gå med, för det minskar risken för angrepp mot deras länder och också mot vårt land. Det är därför det är så viktigt att vi nu har tagit steget.

Anf. 98 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Mikael Oscarsson har den svenska flaggan på kavajslaget, men jag tycker att svenska politiker har haft en förmåga att inte se till Sveriges säkerhetspolitiska intressen främst i de här diskussionerna. Man har helt plötsligt breddat diskussionen på ett sätt som egentligen i grunden inte är särskilt naturligt för en svensk politiker att göra.

Jag tycker att det är viktigt att vi står upp för Sveriges säkerhet. Jag är övertygad om att vi bäst bygger svensk säkerhet tillsammans med andra, och därför tycker jag att det är viktigt med samarbete med andra länder som vill försvara Sverige och svenskt territorium och Norden och Baltikum i stort.

Jag tycker definitivt att vi ska finnas där till stöd för våra baltiska vänner, men jag är inte säker på att ett Natomedlemskap inte kommer att höja riskerna i vårt närområde när vi får ytterligare spänningar och ytterligare upprustning och att Putin i värsta fall agerar på det sätt som han har gjort på andra håll och kanter. Det är därför jag är emot ett svenskt Natomedlemskap, och det är jag i grunden stolt över.

Jag tror att vi kan göra mycket mer för att öka vår säkerhet om vi också tittar på andra vägar än bara ett svenskt Natomedlemskap.

Anf. 99 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Håkan Svenneling lite om det vi kan kalla för den Putinvänliga vänstern.

I skenet av antiimperialism, eller USA-hat som det väl heter på mer korrekt svenska, finns människor med vänsteridentitet som hamnar mer eller mindre rakt i knät på ett antal diktaturer i världen. Vi såg det här tydligt på 90-talet med stödet till Milošević och Karadžić under Balkan-krigen, stödet till Castroregimen på Kuba, till Venezuela nu under Maduro, stödet till Asad och även till Vladimir Putin.

Redan 2014 såg man hur konspirationer kring Majdanprotesterna, där det talades om en ukrainsk statskupp och så vidare, fick fäste i delar av vänstern, men inte hos Håkan Svenneling, vill jag dock vara tydlig med att säga. Han är en mycket god demokrat, är min bild.

Men Vänsterpartiet har ett ansvar, för under många år har Vänsterpartiet varit den starkaste företrädare som på något sätt har närt denna typ av ideologisk uppfattning om världspolitiken – hela den antiimperialistiska uppfattningen och det narrativet, så att säga, som varit väldigt starkt inom i alla fall delar av vänstern. Detta finns kvar även i dag. Vi ser ju inom delar av vänstern ett stöd för Putins agerande i Ukraina. Till och med före detta riksdagsledamöter för Vänsterpartiet stöder det faktiskt på olika sätt i sociala medier och så. En del av dessa personer är vandrande säkerhetsrisker, skulle jag vilja hävda.

Vänsterpartiet måste agera för att göra upp med denna väldigt långa socialistiska tradition av undfallenhet mot auktoritära regimer. Kan Håkan Svenneling reda ut hur det ska gå till?

Anf. 100 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Tack, Fredrik Malm, för denna fråga, som jag i grunden absolut tycker är viktig att diskutera! Som Malm är inne på har tankegången om att min fiendes fiende måste vara min vän funnits, och den finns till viss del kvar. Logiken haltar betänkligt när en del personer kommer till de slutsatser som Malm exemplifierar med och tror att det handlar om USA-imperialism eller något sådant.

Vi är i ett läge där vi har fattat väldigt många beslut i stor enighet här i riksdagen. Vi har i dag en utrikespolitisk debatt där vi polariserar, men i mångt och mycket är vi i Sveriges riksdag eniga om svensk utrikespolitik. I de säkerhetspolitiska överläggningarna var det därför viktigt för mig att vara tydlig med att vi delar analysen av Ryssland och Rysslands agerande och ger vårt tydliga stöd till Ukraina. Det finns en stor och bred enighet kring detta. Jag tycker att det är viktigt att manifesteras om och om igen.

Jag är lite orolig, för det kommer från högerhåll en hel del attacker, ibland mot oss i Vänsterpartiet och ibland mot andra partier, som till exempel går ut på att vi inte skulle vara genuina i vårt stöd till Ukraina. Jag tycker att den typen av splittring är extra farlig ett valår som detta – att man ger sig på andra partiers stöd. Jag är rätt övertygad om att alla 349, eller i varje fall 348, ledamöter står upp för Ukraina och dess folk och att vi är eniga om detta. Det kan ibland finnas små skillnader, men i grunden finns stödet där.

Dessa personer som finns inom vänstern agerar ofta på det sätt som Malm är inne på: Man säger sig vara för fred, och i praktiken betyder det att man vill stödja det ryska narrativet. Det är en utmaning för oss. De använder ofta vårt namn för att tvätta sig själva och komma åt våra resurser och pengar för att genomföra manifestationer. Vi kämpar på med att trampa rätt där. Ibland tar vi ett steg framåt och får sedan backa därifrån för att det rör sig om organisationer som vi inte vill ha samröre med.

Anf. 101 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Håkan Svenneling för svaret och för den ödmjukhet han visar inför detta problem. Dock ska väl sägas, fru talman, att Vänsterpartiet delvis har blottat sig lite för denna typ av angrepp – dels genom en lång tradition av problem med att se skillnaden mellan demokrati och diktatur, dels till exempel genom det initiala beslutet att inte ställa upp och ge vapenstöd till Ukraina.

Den 1 mars hölls också en votering i Europaparlamentet om att fördöma Ryssland, och Vänsterpartiets ledamot valde då att lägga ned sin röst. Det var bara ett tjugo- eller trettiotal ledamöter i parlamentet som gjorde det; resten, över 600, röstade för att fördöma Ryssland. Vänsterpartiet har även en folkhögskola som samarbetar med den kubanska regimen.

Det finns alltså en hel del att göra. Håkan Svenneling får gärna lite mer konkret utveckla hur man ska gå till väga för att få bort de antidemokratiska tendenser som finns i delar av Vänsterpartiet.

Anf. 102 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! När det gäller omröstningen i Europaparlamentet fanns det skrivningar i den resolutionen om att det var välkommet att Sverige gick med i Nato. Det var lite väl magstarkt för Vänsterpartiet att skriva under på det, så därför valde vi att avstå. I övrigt är det väldigt tydligt att vi har stått upp för Ukraina och dess folk.

När det gäller omröstningen här i Sveriges riksdag om det första vapenstödet till Ukraina – vi har ju stöttat de efterföljande stöden – var processen, tycker jag, väldigt forcerad. Det var en process vars like jag inte sett under mina åtta år som riksdagsledamot. Ett utskottsinitiativ från fem ledamöter i finansutskottet som har stor påverkan på svensk säkerhets- och utrikespolitik klubbades med 22 timmars varsel.

På den korta tiden hann vi i Vänsterpartiet inte riktigt samtala på det sätt som jag hade velat och diskutera vad som hade varit den bästa lösningen. Det gick lite för fort för oss; vi blev lite splittrade. Efter några dagar hittade vi sedan rätt, och därefter har vi tillsammans stött allt militärt stöd till Ukraina. Det tänker jag fortsätta med.

Anf. 103 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman, utrikesministern, ledamöter, ni som sitter på läktaren och ni som följer debatten där hemma! Den här debatten sker i ett allvarligt läge. Det pågår ett anfallskrig i Europa, och Ryssland tvekar inte att använda militära medel för att uppnå sina mål. Ryssland ser Sverige och Finland som sin intressesfär. Vi ser barbariet med egna ögon i skildringarna från Ukraina av tortyr, mord, våldtäkter och brott mot krigets lagar. Vi har inte sett sådana här saker sedan Stalin och Hitler.

Regeringen har nu äntligen insett det som Kristdemokraterna länge har påpekat, nämligen att vi behöver bli medlemmar i Nato. Vi behöver ha de säkerhetsgarantier som vi får genom artikel 5, och vi kan ha en gemensam försvarsplanering. Detta ökar säkerheten för vårt land men också för omvärlden.

Anledningen till att vi möts för debatt här i dag är att regeringens egen utrikesdeklaration från februari inte stod pall för verkligheten när ett krig hade utbrutit i Europa. Trots att Ryssland förberedde en fullskalig invasion av Ukraina uppfylldes denna kammare i februari av ett eko: ”Regeringen avser inte att ansöka om Natomedlemskap.” Orden kom från utrikesministern, och i kalendern noterades den 16 februari 2022.

Vi vet alla vad som hände sedan. Även om det finns mycket att säga om vägen dit vill jag ta tillfället i akt att tacka utrikesministern för det historiska beslut som regeringen fattade den 16 maj: att Sverige tillsammans med Finland skulle ansöka om medlemskap i Nato.

För Kristdemokraternas del är saken glasklar. Vår utrikespolitiska linje har inte ändrats sedan februari; den ligger fast. Det handlar om en värdebaserad utrikespolitik som främjar frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Just därför är det så viktigt att det svenska stödet till Ukraina fortsätter och utökas. Och just därför måste vi göra allt som står i vår makt för att mota bort den ryska nyimperialismen.

Det ukrainska folket visar fortfarande en mycket stark försvarsvilja. Men tiden blir mer och mer knapp. Även om de ryska förbanden dras med minst sagt undermålig logistik saknas inte förmåga till uthållig krigföring.

Sverige kan göra mer för Ukraina. Kristdemokraterna vill möjliggöra för fler leveranser av svensk krigsmateriel, mer pengar till Ukrainas väpnade styrkor och fler humanitära insatser. Vi ser framför oss att vi skulle kunna avvara Robotsystem 70, liksom Stridsvagnsmina 5 och 6, stridsfordon och ett par tusen pansargevär Carl Gustaf, som ändå ska utsträngas från hemvärnet. De skulle kunna göra väldigt stor nytta där nere. Om det är någon gång vi har möjlighet att agera är det nu.

Till syvende och sist handlar det om att begränsa Rysslands förmåga till nya angrepp. Känslan 40 mil bort, på andra sidan Östersjön i våra baltiska grannländer, är att den ryska invasionen av Ukraina ger en fingervisning om vad som skulle kunna vara nästa steg. I Estland råder uppfattningen att frågan inte är *om* utan *när* ett ryskt angrepp kommer att ske.

Vänner! Aldrig någonsin får vi acceptera att Estland, Lettland och Litauen ställs under ryskt herravälde.

Fru talman! De värden som vi håller kära hotas av auktoritära krafter. Jag vill nämna tre diktaturer vars maktambitioner sträcker sig långt utanför de egna ländernas gränser: Ryssland, Kina och Iran.

I Vladimir Putins Ryssland hårdnar greppet. Protester slås ned med våld, regimkritiker förgiftas och censuren tilltar. Även vi som minns förtrycket i Sovjetunionen häpnar över det som vi ser i dag.

I Kina pågår ett förtryck av mänskliga rättigheter i oförminskad omfattning som kräver omvärldens fördömanden. Jag noterade att Kina inte alls nämndes i utrikesministerns anförande. När Kina ter sig alltmer aggressivt måste svaret från världens demokratier vara resolut. Vi kristdemokrater står med våra vänner i Taiwan, Hongkong och Xinjiang.

Fru talman! Iran gör ingen hemlighet av att de vill utplåna den judiska staten Israel från jordens yta. Men Iran utgör inte bara ett hot mot Israel utan är ett reellt hot mot oss här i västvärlden. I landet fängslas oliktänkande utan möjlighet till rättslig prövning. En av dem är den svenske forskaren Ahmadreza Djalali som har dömts till döden och lever under förhållanden som ingen människa ska behöva uppleva.

Med hjälp av sina ombud växer den iranska regimens destruktiva inflytande i land efter land. Jag tänker på Libanon, Syrien, Irak och Jemen. Det avtal som skulle förhindra att Iran utvecklar kärnvapen har möjliggjort en miljonrullning rakt in i Irans krigsindustri.

Min uppmaning till regeringen är enkel: Gör inte om samma misstag en gång till. Sanktionslätnader mot Iran får inte komma på tal förrän det sker en klar förbättring av situationen för mänskliga rättigheter i landet. Vi måste fortsätta att sätta hårt mot hårt.

Fru talman! Sverige behöver en ny Mellanösternpolitik som bättre hanterar de utmaningar som regionen står inför, där kampen för de mänskliga fri- och rättigheterna ges högsta prioritet. I detta arbete är stödet till religiösa och etniska minoriteter särskilt viktigt. Kristna är världens mest förföljda religiösa grupp, och det måste avspeglas i regeringens tematiska prioriteringar. Mycket mer kan göras för att hjälpa människor som förföljs för sin tros skull.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill att den svenska finansieringen av UNRWA upphör och att ansvaret för de palestinska flyktingarna förs över till UNHCR. Att UNRWA medverkar till att förvärra konflikten mellan Israel och Palestina är ett obestridligt faktum. Kristdemokraterna vill

villkora biståndet till den palestinska myndigheten så länge terrorhyllningar och våldsuppviglingar mot israeler tillåts fortgå.

Särbehandlingen av Israel måste upphöra. Det är hög tid att Sverige flyttar sin ambassad från Tel Aviv till landets huvudstad Jerusalem.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag ta tillfället i akt att tacka Lars Adak-tusson för det utomordentliga arbete som han har gjort i utrikesutskottet som utrikespolitisk talesperson för Kristdemokraterna.

Kampen för en värdebaserad utrikespolitik, där frihet, demokrati och mänskliga rättigheter är ledorden, är viktigare nu än någonsin tidigare.

Anf. 104 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp en sak som Mikael Oscarsson nämnde i slutet av sitt anförande, nämligen hur Sverige ska verka för att motverka inskränkningar av religions- och övertygelsefrihet genom att försvara och skydda individers frihet att själva välja religions- och trosuppfattning.

Sverige står i löpande kontakt med ledarna för trossamfunden, inklusive representanter för kristna grupper, om deras situation. Sverige trycker också på i EU för en stark och enad röst till skydd för religions- och övertygelsefrihet. Men hur anser Kristdemokraterna att man ska arbeta mot förföljelse av religiösa minoriteter?

Anf. 105 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Detta är någonting väldigt viktigt. Vi ser hur förföljelsen ökar. Jag nämnde i mitt anförande att kristna är den grupp som förföljs allra mest. Men vi ser också hur andra grupper drabbas. Detta är någonting väldigt grundläggande. Rätten att ha en tro är någonting basalt och viktigt.

Det som jag ser framför mig är att regeringen ytterligare prioriterar detta i det arbete som utrikesministern gör i EU och att man lyfter fram att detta är någonting som angår oss. Vi har sett att exempelvis Storbritannien har initierat en utredning kring religiös förföljelse som kom fram just till att det är de kristna som förföljs mest. Man lyfter på olika sätt fram detta, internt i landet men också på alla sätt man kan. Man trycker på de regimer som gör tvärtom.

Vi ser tyvärr att utvecklingen går åt fel håll. Förföljelsen ökar i Iran, i Nordkorea men också i många andra länder. Detta är alltså en utveckling som kräver vårt engagemang och där vi på olika sätt behöver använda de medel som vi har för att trycka på för religionsfrihet.

Anf. 106 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Mikael Oscarsson nämner hur viktigt det är att jobba inom EU. Det gör regeringen också genom att vara pådrivande för att EU ska fortsätta att ta upp dessa frågor.

Hur ser KD på möjligheterna att fortsätta att motverka förföljelserna av utsatta religiösa minoriteter inom EU med ett eventuellt regeringssamarbete med ett EU-fientligt parti som Sverigedemokraterna?

Anf. 107 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi är av den enkla och självklara uppfattningen här i riksdagen att vi kan lägga ned riksdagen och demokratin om vi inte talar med

varandra. För oss var det självklart att ha inställningen att vi ska tala med alla partier som finns i Sveriges riksdag för att komma någon vart och för att uppnå våra syften.

Vi ska i demokratiska val tala om vad vi går till val på. Sedan är det vår uppfattning att vi ska försöka göra skillnad. På exakt samma sätt är det, fru talman, i EU-parlamentet. Självklart ska vi hitta sätt att komma någon vart så att vi kan göra skillnad för alla de människor som lider för sin tro och som får uppleva förföljelse som är fruktansvärd och som ökar. Då kan vi göra skillnad genom att hitta samarbeten. Och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Nyligen besökte jag Polen. Där träffade jag Joanna och hennes fem månader gamla son, Gustav. Joanna berättade för mig att när hon träffade sin läkare och sin barnmorska i den väldigt liberala staden Gdansk litade hon på vad de sa när de sa att hennes foster var friskt. Men så ser det inte ut överallt längre, sa hon.

På vissa håll i Polen har hon hört vittnesmål om kvinnor som har fått höra att allt är bra och sedan fött barn som varit så svårt sjuka att de dött. Denna rädsla är ett resultat av inskränkningar i aborträtten i Polen, där abort inte är tillåten ens av foster som är så svårt missbildade att de inte kommer att överleva.

Denna verklighet möter nu också de ukrainska kvinnor som har utsatts för våldtäkter av ryska soldater och sedan flytt och upptäckt att de blivit gravida. I Ukraina är jakten på preventivmedel någonting som präglar kvinnors vardag. Skräcken för att bli våldtagen och dessutom behöva föda ett barn är fruktansvärd.

Mikael Oscarsson avslutade sitt anförande med en hyllning till Lars Adaktusson som 22 gånger i EU-parlamentet har röstat emot aborträtt för kvinnor i Europa och globalt. Hur är det möjligt att Kristdemokraterna inte kan ta avstånd från detta med all kraft?

Anf. 109 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Det krig som pågår i Ukraina är fruktansvärt, och vi vet att sexuellt våld används. Vi har sett det på många ställen, även i länder jag själv har besökt, som Kongo. Det är fruktansvärt. Användningen av sexuellt våld är ju det värsta man kan tänka sig, och dessutom används det som en del i krigföringen. Det förstör människors liv på olika sätt. Det är fruktansvärt.

Kristdemokraterna står upp för kvinnors och flickors rättigheter, och det har vi gjort hela tiden. När det gäller Lars Adaktussons röstande hänvisade han till att detta är något som inte bör ligga på EU-nivån utan något som varje land borde få besluta om. Det var därför han valde att avstå. Han menade att det är självklart att Bryssel inte ska ha någonting med den svenska abortlagen att göra, lika lite som med något annat lands. Det var därför. Sedan kan det finnas någon annan omröstning, men det har han själv redogjort för i detalj.

Anf. 110 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det har redogjorts i detalj för varför det var fel att deklarerat att våldtagna barn inte skulle få abortera sina foster, eller varför det var fel att ta ställning mot detta.

Jag tycker att varenda anständig politiker måste stå upp för kvinnors rätt att bestämma över sin kropp. När länder i Europeiska unionen – som Polen – nu förbjuder att ukrainska kvinnor som under kriget har blivit offer för våldtäkt ska få tillgång till den vård som möjligheten att göra abort på ett säkert sätt innebär måste alla anständiga politiker ställa sig upp och säga ifrån. Man måste arbeta aktivt mot den här typen av livsfarliga abortförbud. Vi vet att tillgång till säkra aborter räddar kvinnors liv.

Är Kristdemokraterna beredda att arbeta aktivt för detta internationellt?

Anf. 111 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Som jag sa står Kristdemokraterna upp för kvinnors och flickors rättigheter. Vi har varit väldigt tydliga med att vi inte vill ändra den svenska abortlagen.

Det som är viktigt här är att det ju var just detta skäl Lars Adaktusson hänvisade till när han gjorde sina röstförklaringar. Han menade att abortlagstiftning är någonting som Bryssel inte ska ha med att göra för svenskt vidkommande utan att vi ska bestämma över den på den lokala nivån. Han hade ett väldigt tydligt resonemang, och det delade han med de allra flesta av representanterna för de partier som är med i EPP. Lars har alltså varit väldigt tydlig med exakt hur han tänkte och agerade. Det finns klart dokumenterat att Kristdemokraterna står upp för de här rättigheterna.

Anf. 112 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Det är svårt att ta in det som sker i Ukraina och Europa. Nu har det gått över 100 dagar sedan den ryska invasionen av Ukraina inleddes, och vi ser en nation som hotas av utplåning om Ryssland går segrande ur detta.

Vi ser enorma flyktingströmmar, med många miljoner människor. Det kanske inte är så många som har kommit ända hit upp till Sverige, men vi kan till exempel titta på Polen, där det finns miljoner ukrainare. Jag har dock träffat ukrainska flyktingar här i Sverige också – de står ofta på Drottninggatan, ett stenkast från riksdagen, och sjunger. Det finns en liten pojke som heter Timur, är tolv år gammal och brukar sjunga Ukrainas nationalsång när vi varje måndag håller möten på Normalmstorg. Han har bara varit här i två månader, tror jag.

Det är klart att det är svårt att ta in den sorg, vrede och förtvivlan som hela den ukrainska nationen och befolkningen nu känner. Vi har sett vad som har hänt i Butja, Charkiv, Cherson, Mariupol, Mykolaiv och inte minst i Kiev. Vi har också sett förödelsen när de ryska trupperna har dragit sig tillbaka – när man hittar massgravarna och så vidare.

Fru talman! Det är oerhört viktigt att slå fast Ukrainas rätt att försvara sig och att Sverige och andra länder i EU måste göra precis allt för att Ukraina ska klara av att befria sitt land från de ryska angriparna. Vi måste också agera för att vi inte ska ha svarta hål i Europa i form av små enklaver av ryskt maffiastyre som i Transnistrien, Sydossetien eller Donbass.

Vi måste se igenom den desinformation och propaganda som kommer från ryskt håll. När man erövrar ett område väljer man någon lokal småpåve som fick 1 eller 2 procent i det senaste valet, och så utnämner man den personen till någon sorts guvernör som sedan ska sitta och läsa upp någon deklaration som har författats i Moskva. Det är Quislingpolitik. Vi såg det i Norge under nazistockupationen under andra världskriget, och vi såg det när Stalin utnämnde en lyd- eller vasallregim i Terijoki i Finland under andra världskriget. Han utsåg Otto Ville Kuusinen till någon sorts småpåve där.

Man gör precis samma sak nu – man gjorde det på Krim, och man gör det i Donbass. Det är fullständigt oacceptabelt att Ryssland tar sig rätten att angripa grannländer, försöka möblera om vår kontinent, forcera gränser och helt välta överbord den säkerhetspolitiska ordning och stabilitet vi har haft.

Fru talman! Som liberal tycker jag att det i detta sammanhang är viktigt att påpeka att Ukraina bör ges kandidatstatus till EU. Det är en väldigt viktig signal. Precis som Centerpartiet påpekade i sitt anförande betyder det inte att Ukraina kommer att gå med i EU i morgon eller ens veckan därpå. Det kan vara en lång process, men signalen är oerhört viktig för att visa Ukraina att vi står bakom den ukrainska befolkningen.

Fru talman! Det kan kanske förefalla lite märkligt att man har en utrikesdeklaration bara några månader efter det att man antagit en deklaration från regeringen, men det har ju att göra med att Socialdemokraterna till slut orkade med att svänga i frågan om ett Natomedlemskap, att vi nu har en majoritet och att Sverige och Finland har lämnat in var sin medlemskapsansökan till Nato. Detta måste reflekteras i en ny svensk utrikes- och säkerhetspolitisk linje.

Från Liberalernas sida välkomnar vi att Socialdemokraterna till slut tog det här steget. Samtidigt beklagar vi att det har suttit så långt inne. Den svenska socialdemokratin har präglats av en osunt hög grad av nostalgi och naivitet, och i årtionden har man piskat den döda häst som är Natomotståndet i Sverige. I vårt parti tog vi redan 1997 ställning för att Sverige skulle ansöka om medlemskap i Nato, och det gjorde vi i ljuset av det som hände i Bosnien och Hercegovina och när vi såg EU:s handlingsföreläggning när det gällde att få slut på Balkankrigen.

När jag växte upp var jag medborgare i Sverige. I mitten av 90-talet blev jag även medborgare i EU, och snart kanske jag även är medborgare i ett Natoland. Jag skulle verkligen önska att framtida generationer kunde få hela den trippeln på en gång, så att säga, alltså att de får vara svenskar, EU-medborgare och med i Nato redan från födseln. Det är viktigt för Sveriges säkerhet, och det är viktigt inte minst för våra baltiska grannländer.

Det ser kanske inte så ljus ut vad gäller Sveriges chanser att vara medlem i Nato redan vid Madridmötet i slutet av juni, men alla Natoländer utom ett är väldigt tydliga med att Sverige och Finland ska välkomnas varmt in i Nato. Jag hoppas därför verkligen att detta ska kunna lösas sig på ett sådant sätt att Sverige strax blir medlem i Nato.

Problemet, fru talman, är att den alliansfrihet som Sverige har haft fungerar i fredstid men inte när det är så oroligt som det är nu. När det kanske till och med finns ett krigshot mot Sverige fungerar inte alliansfriheten.

Vi har haft den i 200 år. Egentligen såg man redan under det stora nordiska kriget på 1700-talet att Sverige inte kunde upprätthålla en balans

gentemot Ryssland i vårt område. Detta blev självklart extra tydligt 1809 när vi förlorade Finland. Därefter har alliansfriheten byggts på att det finns någon annan aktör som kan balansera Ryssland i vårt närområde. Det var Storbritannien under 1800-talet; redan under Krimkriget var de ända uppe vid Gotland. Därefter – i slutet av 1800-talet – var det Tyskland, och efter andra världskriget har det varit Nato som har varit den här balansen mot Ryssland i vårt område.

Från Liberalernas sida menar vi att det är självklart att Sverige ska vara medlem i Nato.

Fru talman! Låt mig med några korta ord befästa vad som är viktigast för oss i Liberalerna i utrikespolitiken. Det är att Sverige ständigt ska vara en röst för mänskliga rättigheter och demokrati, för kvinnors rättigheter, för tolerans och för en regelbaserad världsordning. Oavsett på vilken kontinent, i vilket land eller i vilken konflikt människor blir förtryckta måste Sverige ha en politik som syftar till att fler länder blir demokratier och till att fler människor omfattas av de individuella fri- och rättigheter som människor har i Sverige.

Självklart står vi bakom 2 procent av Sveriges bruttonationalinkomst i utgifter till Försvarsmakten från 2025.

Anf. 113 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! En av de saker vi ser nu i Ryssland med anledning av invasionen är hur viktigt det är med oberoende medier och journalister. Man kan ju få en hel befolkning att tro på ett visst sätt när man inte har fria medier.

Jag undrar hur Liberalerna agerar mot de ökande hot som vi ser mot journalister och mot mediefriheten globalt samt hur regeringen och oppositionen gemensamt skulle kunna arbeta mot inskränkningar av yttrandefriheten.

Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för denna fråga; den är ju oerhört viktig.

Vi ser nu hur medieklimatet blir allt tuffare i många länder i världen. Vi ser också en ökning av inslag av desinformation, populism, manipulationer och så vidare. Med artificiell intelligens kommer det snart att vara möjligt – rättare sagt har vi redan sett exempel på det – att genom tekniken fabricera eller rent av hitta på att någon politiker skulle ha hållit något tal.

Vi ser att de stora, globala plattformarna för sociala medier inte riktigt har tagit sitt ansvar – i alla fall enligt min uppfattning har de inte gjort det tillnärmelsevis så mycket som de borde. Det är först på senare år som de på allvar har börjat rensa bort extremism och så vidare från sajter som Youtube, Twitter, Facebook och Instagram.

Från Liberalernas sida – inte minst med tanke på det januariavtal som vi ingick för ett antal år sedan, som förvisso inte gäller nu – uppfattar vi att regeringen har tagit steg i detta med en demokratiöffensiv och att man ska satsa mer på demokrati och yttrandefrihet inom biståndet. Konkret kan detta handla om att på individnivå hjälpa en hotad journalist, till exempel i en auktoritär stat, att komma ut ur landet. Det handlar om att stödja oberoende medier och olika plattformar. Det kan även handla om saker som att Sverige kan bistå med teknik för att till exempel kunna kommunicera

krypterat för att kunna publicera saker även om det är väldigt mycket censur i olika länder.

Detta är några av de exempel på vad vi kan göra som jag tycker att man kan ta upp. Det finns säkert betydligt fler än så.

Anf. 115 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det låter bra och intressant.

Jag skulle vilja gå vidare i frågan. Situationen för kvinnliga journalister är extra allvarlig. Enligt en studie av International News Safety Institute hade mer än två tredjedelar av de tillfrågade kvinnorna inom medier utsatts för någon form av trakasserier i utförandet av sitt arbete. Har Liberalerna några idéer om hur vi kan förbättra situationen just för kvinnliga journalister i deras arbete?

Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag skulle säga att kvinnor generellt sett är mer utsatta när det handlar om att till exempel stå upp för frihet i en odemokratisk stat, oavsett om de är politiker, aktivister inom det civila samhället, oberoende journalister, forskare eller något annat.

Det handlar om att journalister i krigsområden måste kunna ha visst skydd. Att rapportera från konfliktområden innebär ökade risker. Jag tycker att vi från Sveriges sida bör kunna bidra med utrustning – hjälmar, skottsäkra västar och så vidare – inom vårt bistånd.

Självklart kan vi också använda vår diplomati och, som utrikesministern ju vet mer än väl, pressa på de stater som inte accepterar yttrandefrihet för att få dem att börja respektera det fria ordet.

Anf. 117 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag får väl börja med att göra en Wallmark och börja trevligt och säga att jag och Fredrik Malm många gånger har krokat arm med varandra, stått upp mot Turkiet och Turkiets brott mot mänskliga rättigheter och framför allt tagit initiativ till det stopp för vapenexporten till Turkiet som nu har blivit världspolitik. Utrikesministrar som Blinken är med och diskuterar mitt och Fredriks initiativ; det känns ju ganska stort att man kan genomföra så mycket som en liten politiker i ett land som Sverige.

Det jag funderar på är Liberalernas varma engagemang för Nato samtidigt som Turkiet är medlem i Nato. Om jag har förstått Liberalernas politik rätt vill de införa ett demokratikrav inom Nato.

Ibland har ni i Liberalerna varit väldigt tydliga. När du, Fredrik Malm, var utrikespolitisk talesperson – det är du ju inte längre – skrev ni bland annat i en motion att befintliga medlemsstater bör granskas, vilket bör resultera i att Turkiet lämnar Nato.

När du sedan slutade som utrikespolitisk talesperson valde ni en annan, lite mer diffus, mening: ”Det är något som skulle kunna tillämpas mer stringent på medlemmar som exempelvis Turkiet.”

Jag funderar på varför Liberalerna på detta sätt har minskat sin kritik mot Turkiet som Natomedlem samt hur ni nu ser på ett eventuellt svenskt Natomedlemskap, hur Sverige ska agera för att Turkiet ska godkänna den svenska Natoansökan och, i förlängningen, hur man ska införa ett demokratikriterium när Turkiet väldigt tydligt kommer att uppfatta detta som ett

påhopp på Turkiet som land. Det är ju ändå en väldigt problematisk demokratisk utveckling som vi ser i Turkiet.

Prot. 2021/22:128
10 juni

Utrikespolitisk debatt

Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Till att börja med ser vi väldigt tydligt i Turkiets agerande en del av problemet med den modell för maktutövning som presidenten och hans parti har valt för Turkiet.

Min bild är ändå att Sverige och Finland i slutändan kommer att bli medlemmar i Nato. Alla andra Natomedlemmar välkomnar ju Sverige och tycker att Sverige har väldigt mycket att bidra med till Nato. Jag kan heller inte se varför det skulle ligga i Turkiets säkerhetspolitiska intresse att Sverige och Finland inte är med i Nato – tvärtom är det väl bra för Turkiet att Nato förstärks och att Natos norra flank förstärks genom att Sverige och Finland blir medlemmar.

Jag ser framför mig, fru talman, att vi i Sverige, oavsett om vi är medlem i Nato eller inte, måste kunna påpeka när vi ser brister i länders efterlevnad av mänskliga rättigheter. Jag ser framför mig att vi kommer att fortsätta att kritisera till exempel när journalister fångas i Turkiet, när man begår övergrep mot den kurdiska befolkningen eller att man inte friger Selahattin Demirtaş.

För mig som liberal och anhängare av mänskliga fri- och rättigheter och demokrati är detta jätteviktigt. Jag ser ingen anledning till att vi skulle tumma på detta.

Sedan har jag respekt för att Turkiet också har sina säkerhetspolitiska överväganden. Turkiet befinner sig minst sagt i en rätt så orolig region och har tagit ett väldigt stort ansvar för till exempel flyktingar från Syrien. De har sina ”concerns”. Men jag är rätt övertygad om att vi i en dialog kommer att kunna hitta en lösning på det här, även om det inte sker i närtid.

Anf. 119 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag delar nog i grunden Fredrik Malms uppfattning om att Turkiet inte kan blockera Sverige hur länge som helst. Men det är ändå så att det sedan fyra veckor tillbaka pågår en diplomatisk kris. När man lyssnar på utrikesministern i dag är det uppenbart att hennes viktigaste åhörare är Erdoğan snarare än jag och Fredrik Malm. Förhandlingen pågår. Det finns en risk att Sverige slutar påpeka brister i mänskliga rättigheter under en tid med Natoansökan men också att man på olika sätt anpassar sig till Turkiets kravlista. Där är ju ett av kraven just att man ska riva upp det som jag och Fredrik Malm var med och införde, det vill säga ett stopp för vapenexport till Turkiet. Jag undrar hur Fredrik Malm ser på oron för att det skulle ske i praktiken.

Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det här är väldigt svårt för mig. Jag ersätter vår ordinarie utrikespolitiska talesperson Joar Forssell, som inte är i landet. Jag har egentligen min bas i utbildningsutskottet nu för tiden.

Jag har förtroende för att vår utrikesminister, vårt utrikesdepartement, vår regering, statsministerns kansli och så vidare hanterar den här processen på ett sätt som gör att Sverige kan bli medlem i Nato. Jag hoppas verkligen att Sverige inte ska tvingas till den typ av eftergifter som Håkan Svenneling talar om. Alla Natomedlemmar utom Turkiet välkomnar just

nu Sverige och Finland in i Nato. Jag hoppas verkligen att det här ska gå att lösa, även om det för tillfället ser lite dystert ut.

Anf. 121 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Vi lever i en allvarlig tid. Flera parallella kriser pågår runt om i världen. I spåren av covidpandemin har auktoritära regimer flyttat fram sina positioner och tryckt tillbaka demokratiska krafter. Demokratien är på tillbakagång globalt. Klimatkrisen innebär redan nu extremväder, torka, svält och att människor tvingas på flykt. Nivåerna på koldioxid i atmosfären är högre än vad de varit på 4 miljoner år. Världen befinner sig i ett klimatnödläge. Vi står inför en fruktansvärd global svältkatastrof på grund av bland annat höjda spannmålspriser i spåren av Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina. Nu om någonsin krävs global solidaritet, bättre beredskap, motståndskraftiga samhällen och satsningar på hållbar utveckling.

Den 24 februari invaderade Ryssland Ukraina. Det är sedan dess fullskaligt krig i Europa. Över 14 miljoner människor har tvingats på flykt. Säkerhetsläget har ändrats radikalt. Den europeiska säkerhetsordningen är hotad. Vi behöver fortsätta att rikta kraftfulla sanktioner mot Ryssland och att stötta Ukraina humanitärt, ekonomiskt och militärt. Detta riskerar att bli en långvarig konflikt och ett långvarigt försämrat säkerhetsläge för Europa. Miljöpartiet har mot bakgrund av detta tillsammans med de flesta andra partier i Förvarsberedningen enats om ökade satsningar på försvaret, både det civila och det militära. Vi har också ställt oss bakom beslut om att bistå Ukraina militärt, så att de kan försvara sin frihet och sin rätt till självbestämmande.

Fru talman! Tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarigaste säkerhetshoten i vår tid, med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden. Därför driver vi kraftfullt att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud. Det blir svårare för Sverige att driva en aktiv politik för nedrustning av kärnvapen som medlem i Nato, eftersom vi i så fall skulle ställa oss bakom Natos kärnvapendoktrin och acceptera att kärnvapen används. Vi anser därför inte att Sverige ska vara medlem i kärnvapenalliansen Nato.

Vi ser också stora risker med att processen kring Nato har hastats fram i Sverige. En så stor förändring av en flerhundraårig säkerhetspolitisk linje om alliansfrihet kräver en djup konsekvensanalys, en ordentlig demokratisk förankring och en bred samhällelig debatt. Det har inte skett i Sverige. I stället togs en säkerhetspolitisk analys fram under mycket kort tid. Den innehöll en bristfällig analys. Risken för påtryckningar utifrån gällande Sveriges självständiga utrikespolitik avfärdades till exempel helt, trots våra farhågor och invändningar.

Tyvärr visade sig farhågorna besannas mycket fort. Kort efter att det blev uppenbart att Sverige och Finland skulle ansöka om medlemskap ställde Turkiets president Erdoğan politiska krav på en förändrad svensk politik för att inte stoppa ansökningarna. Vårt medlemskap i Nato är nu beroende av en auktoritär stats politiska nycker. Detta är orimligt. Miljöpartiet har därför lämnat in en motion med anledning av händelse av större vikt. Motionen kommer att debatteras i eftermiddag här i kammaren i en debatt där Miljöpartiets språkrör Per Bolund deltar.

Sverige ska bidra till militär nedrustning i världen. Vi måste omedelbart stoppa vapenexporten till diktaturer, krigförande stater och länder med allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Dagens möjligheter till undantag för sådan export måste begränsas mycket kraftigt. Sverige ska inte börja exportera vapen till Turkiet. Miljöpartiet vill även skärpa reglerna för följdleveranser och se ett internationellt förbud mot utveckling, tillverkning och användning av dödliga autonoma vapensystem.

I en mer brutal tid med flera parallella kriser som innebär ett ökat humanitärt lidande och större behov runt om i världen krävs mer solidaritet, inte mindre. Vi behöver höja ambitionerna, inte sänka dem. Regeringen presenterade tyvärr i stället historiskt stora avräkningar på biståndet med 9,2 miljarder den 17 mars. Dessa medel skulle i stället användas till Sveriges kostnader för flyktingmottagning som en följd av att många tvingats på flykt på grund av Rysslands invasion av Ukraina. Biståndet minskas alltså bakvägen genom att regeringen omfördelar pengar från världens mest utsatta till Sveriges kommuner.

Miljöpartiet är djupt kritiskt till detta. I en tid när bistånd är viktigare än på länge, när behoven ökar och när världen står inför en global svältkatastrof som i sin tur kan generera politiskt kaos och än mer krig och konflikter är det helt fel väg att gå. Sverige går med överskott. Vi behöver inte spara på bekostnad av världens mest utsatta människor. Miljöpartiet anser att avräkningarna bör minimeras.

Det minsta man kan begära är att regeringen minskar avräkningarna i paritet med Migrationsverkets prognoser om antalet flyktingar från Ukraina och inte vidhåller limiterna för säkerhets skull. Detta har man inte gjort trots uppdaterade prognoser, och därför har vi bett konstitutionsutskottet att granska detta agerande.

En grön politik förvaltar globala gemensamma nyttigheter såsom råvaror, energi, livsmedel och vatten. En grön samstämmig politik har fokus på att säkra miljön och hejda klimatförändringarna. Den bidrar till rättvis handel och finansiell stabilitet utan illegala finansiella flöden, skatteflykt och korruption.

Sverige måste ha ett generöst bistånd, och vi måste bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och motverka fattigdom i alla dess former.

Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja där Annika Hirvonen slutade. Agenda 2030 är en handlingsplan för en omställning till ett hållbart samhälle för människor, planeten och välbefindandet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den demokratiska, den sociala och den miljömässiga.

Jag är lite fundersam över på vilka områden som Annika Hirvonen och Miljöpartiet anser att Sverige borde fokusera särskilt i vårt arbete med Agenda 2030.

Anf. 123 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Precis som utrikesministern säger handlar Agenda 2030 om en helhet. Miljöpartiet har länge betonat vikten av att se hur miljö-

mässig hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet inte bara hänger ihop utan förutsätter varandra.

Vi måste tackla klimat- och naturkrisen nu, för vi vet att miljöförstörelse leder till torka och extremväder som i sin tur påverkar matproduktionen. Risken för svält ökar i klimatförändringarnas spår, och som jag nämnde i mitt anförande påverkar det i sin tur den politiska stabiliteten och riskerar att öka konflikter och minska antalet demokratier.

Fru talman! Därför vill jag inte peka ut bara ett enskilt målområde i Agenda 2030 utan säga att hela poängen är att vi måste arbeta med alla samtidigt. Grunden för att leva ett hållbart liv är förstås naturen, men om människor ska kunna prioritera att värna miljön måste de ha mat på bordet. Mat på bordet är också en förutsättning för att familjer ska skicka sina flickor till skolan. Allt hänger ihop.

Anf. 124 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tänker ändå ta upp ett särskilt mål, nämligen det om global hälsa eftersom det är en viktig prioritering för regeringen. Det tredje globala hållbarhetsmålet syftar ju till att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla människor.

Vi står för ett tydligt rättighetsperspektiv, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi driver även frågor om förbättrad hälsosäkerhet, om stärkta och motståndskraftiga hälso- och sjukvårdssystem och om ett brett folkhälsoperspektiv.

Detta knyter också an till klimatfrågan, och med drygt 6 miljarder kronor i hälsobistånd är Sverige en ledande biståndsaktör i detta.

Hur ser Annika Hirvonen specifikt på hållbarhetsmålet om global hälsa?

Anf. 125 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är otroligt viktigt att Sverige prioriterar global hälsa och specifikt arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter eftersom det är ett område där många andra väljer att titta bort.

I mitt tidigare replikskifte med Kristdemokraterna tog jag upp frågan om tillgången till lagliga och säkra aborter. Rätten och möjligheten att bestämma över sin egen kropp och huruvida man vill ha barn är grundläggande. Det är även en grundläggande fråga för utveckling att kvinnor och flickor inte gifts bort i för tidig ålder, tvingas in i äktenskap och tvingas bli föräldrar mot sin vilja.

Det är centralt att Sverige fortsätter att prioritera detta.

Anf. 126 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det var synd att Annika Hirvonen inte sa något om Finland i sitt anförande, för då hade vi kunnat hitta varandra. Jag vet ju att Annika Hirvonen är en stark förkämpe för relationen mellan Sverige och Finland. Till skillnad från Miljöpartiet de gröna menar jag att vi kommer att fördjupa och förstärka just denna relation tack vare Natomedlemskapet i båda länderna.

Jag har tre frågor till Annika Hirvonen. För det första: Socialdemokraterna och regeringen säger i sin utrikespolitiska deklaration att ett Nato-medlemskap också kan förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport i vårt nationella regelverk. Miljöpartiet vill ju bilda regering efter valet

med Centerpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Är detta det man brukar kalla en kabinetsfråga? Är det ett krav från er att den formulering som ju finns med i deklARATIONEN ska strykas?

För det andra: Miljöpartiet berättar mycket om vad man är emot men inte vad man är för. ÖB har varit tydlig i sina militärstrategiska råd om att han och Försvarsmakten förordar ett svenskt Natomedlemskap. Vad förordar Miljöpartiet?

För det tredje och en helt öppen fråga: I sitt anförande tog Annika Hirvonen upp matkrisen, och det är något som bekymrar många av oss. Livsmedel kommer inte ut från Ukraina via Svarta havet, vilket är akut. Samtidigt pumpar vi in en massa biodrivmedel i vanligt drivmedel. OECD har pekat på att om man inte skulle göra detta globalt skulle samma mark kunna användas till att producera mer socker, majs och vegetabilisk olja. Hur ser Miljöpartiet på denna målkonflikt?

Anf. 127 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Angående Finland hoppades jag förstås på en replik om det från Hans Wallmark. Samarbetet med Finland är givetvis helt centralt för Sverige, och det är viktigt att vi fortsätter att värna denna unika relation med vårt grannland. Vi kan med all önskvärd tydlighet konstatera att goda relationer grannländer emellan inte är någon självklarhet i Europa i dag.

Ska jag tolka det som att Hans Wallmark undrar om vi vill exportera vapen till Turkiet? I så fall är svaret nej. Är det viktigt för Moderaterna? Vill Moderaterna ändra hållning när det gäller vapenexport till Turkiet?

Vad vill Miljöpartiet? Dels hade vi velat se en mycket mer gedigen process i Sverige, motsvarande den vi såg i Finland, där man gick mycket längre i sin förankringsprocess med parlamentet än vad som krävdes enligt den finländska grundlagen. Dels hade vi velat ha en samhällsdiskussion i frågan. Det är snart val, och man hade inte så starka skäl att forcera processen att man inte hade kunnat vänta till efter valet.

Gällande den sista frågan är Miljöpartiets hållning att man ska använda biodrivmedel som är hållbart framställda, det vill säga av avfall, restprodukter och annat.

Anf. 128 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Först vill jag säga något om slakteriavfallet; det är rimligt. Men det är inte rimligt att Sverige importerar slakteriavfall från Asien för att vi behöver det till biodrivmedel som ska pumpas in i oljan och dieseln. Det sker dessutom till höga kostnader.

Det citat jag tog upp – ”ett Natomedlemskap kan också förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport inom vårt nationella regelverk” – är väl en utmärkt formulering som regeringen har tagit fram. Delar Miljöpartiet denna åsikt eller inte? Kommer Miljöpartiet att stryka den här meningen om ni återigen skulle hamna i regeringen?

Avslutningsvis vill jag ta upp Finland, som vi ju månar om så mycket. Ett svenskt och ett finskt Natomedlemskap skulle verkligen föra oss mycket närmare varandra. Finland hade en Natooption som gjorde det enklare att gå in i denna process. Miljöpartiet har avvisat en Natooption i Sverige.

Anf. 129 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra en moderat värna så mycket om en i sammanhanget liten fråga för klimatutsläppen, det vill säga huruvida slakteriavfall ska importeras, samtidigt som man i kammaren är beredd att rea ut Putins olja i stället för att se till att vi omgående ställer om bort från det fossila och det som just nu göder Putins krigskassa. Men jag välkomnar det lilla.

Vi i Miljöpartiet vill inte exportera vapen till Turkiet eller andra stater som flagrant bryter mot mänskliga rättigheter. Hans Wallmark svarade aldrig på min fråga. Jag tycker att det vore mycket problematiskt om Moderaterna nu har bestämt sig för att de vill göra det.

Anf. 130 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det har varit oerhört intressant att lyssna på debatten. Jag instämmer helt och hållet med Hans Wallmarks inlägg.

Det är helt uppenbart att det internationella läget är besvärligt. Jag ska fokusera på några andra områden än som har tagits upp tidigare i debatten. Några områden kommer naturligtvis dock att vara samma.

Jag är väldigt glad över att Sverige äntligen har lämnat in en ansökan om Natomedlemskap. Jag tror att det är viktigt och att det behövs, inte bara för vår säkerhet utan för säkerheten i hela vår region, fru talman. Jag säger detta inte bara i perspektivet av kriget i Ukraina utan också för att de instrument som finns för att förebygga krig, till exempel OSSE:s parlamentariska församling och FN, inte har lyckats.

De har inte lyckats med att förhindra ett krig i Ukraina men heller inte när det gällde rosornas krig i Georgien 2006. Kvar av detta har vi de av Ryssland annekterade delarna av Sydossetien och Abchazien. Jag tänker också på Moldavien där Transnistrien är annekterat av Ryssland. Detta visar att vi måste se om vårt hus, och därför är jag glad över Natoansökan.

Jag nämnde internationella organisationer, och jag vill uppehålla mig en kort stund vid OSSE.

Sverige ingår i OSSE:s trojka tillsammans med Polen och Nordmakedonien. Jag vill framföra ett tack till utrikesminister Ann Linde för hennes arbete under det svenska ordförandeskapet 2021. Det var väldigt värdefullt för säkerheten.

Att man inte lyckades förhindra kriget i Ukraina visar fullt ut de problem som finns inom OSSE. Låt mig nämna detta, för jag ser också det som händer inom OSSE som en spegling av det komplicerade världspolitiska läget och av svårigheterna att nå fram i en diskussion med Ryssland.

När det handlar om OSSE har vi först budgetfrågan, fru talman. Den är inte löst. Varje år drar budgetförhandlingarna ut på tiden. Det finns förstås åtgärder som gör att verksamheten kan rulla på, men om budgetöverenskommelsen når i mål är OSSE:s verksamhet i farozonen. Man kan tycka att det kanske inte gör så mycket, men jag vill säga att det gör det.

Inom OSSE finns också missioner i ett stort antal länder, bland annat på Balkan och i länder som Kirgizistan, Tadjikistan och Uzbekistan, som alla arbetar för demokrati, en rättsbaserad ordning och rättsstatens principer – precis detta som vi alla talar om som viktiga ingredienser för ett tryggt, säkert, fredligt och demokratiskt samhälle.

Jag vill också nämna OSSE:s akademi för postgraduate-utbildning med studenter som kommer från de östra delarna av OSSE. Det är ett utmärkt

sätt att föra samman ungdomar i en gemensam utbildning för fredsarbete och gränsöverskridande arbete.

Jag vill även ta upp andra problem inom OSSE som hänger ihop med Ryssland.

Vi har observatörsstyrkan som funnits i Ukraina. Först upphörde gränsstyrkan. Sedan stod observatörerna på tur. Detta gör att det inte längre finns några neutrala ögon på plats. Detta problem har alltså orsakats av Ryssland.

Jag vill även lyfta upp OSSE:s årliga konferens om mänskliga rättigheter, som nu för tredje gången har varit inställd på grund av Rysslands agerande.

När jag lägger ihop allt detta ser jag ett stort behov av medlemskap i Nato.

Ryssland har dessutom ställt särskilda villkor för valobservationer, som Ryssland precis som alla andra av OSSE:s 56 medlemsländer har förbundit sig till. Alla har förbundit sig till att inbjuda OSSE:s parlamentariska församling, OSSE och ODIHR till valobservation. Men vi valde att avstå från att observera valet då Ryssland ville diktera villkoren. Så går det inte till i fråga om valobservationer.

Jag vill också ta upp det demokratiska läget i Ryssland där oppositionen nu är fängslad. Jag kan nämna Vladimir Kara-Murza, Navalnyj och mordet på Boris Nemtsov.

Allt detta visar på en dysfunktionell stat som inte drar sig för att attackera sina grannländer. Vi ska självfallet vara med i den union, den organisation, som kan garantera vår trygghet i detta allvarliga läge.

Anf. 131 ROGER RICHTHOFF (-) replik:

Fru talman! Ledamoten räknade med all rätt upp ett antal länder där Nato inte kunde förhindra krig som Ryssland startat förut. Men inte heller Nato kunde förhindra krig nummer två i Irak då tiotusentals civila dödades. Nato kunde heller inte förhindra kriget i Jugoslavien, då tusentals civila dödades, eller i Libyen, med tusen och åter tusen döda.

Jag har en fråga. Ni skriver att man ska nå 2 procent av bnp till 2025. Det togs upp tidigare i debatten, så det hör väl till dagens ämne. Hur ser ni på det? Socialdemokraternas förslag – 2028 – är betydligt mer realistiskt. På vilket sätt ska ni uppnå detta?

Anf. 132 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag säga att inga av de länder som ledamoten nämnde är Natoländer. Det är just därför som ett stort antal länder vill bli medlemmar i Nato. Låt mig nämna att Montenegro nere på Balkan har blivit medlem i Nato. Detta var just för risken att bli utsatt för attack.

Nato arbetar för fred. Men Nato arbetar också för att dess medlemsländer ska utvecklas i en demokratisk ordning och att länderna ska vara säkra och trygga. Det är precis därför som våra grannländer är med i Nato.

Låt mig nämna Estland, Lettland och Litauen. Låt mig nämna Polen. Detta är länder som är med. Låt mig nämna att det finns ett stort antal andra länder som också vill bli medlemmar i Nato.

Jag hör regelbundet toner från såväl Georgien som Moldavien. Jag vet att det fanns tankegångar också i Ukraina innan det blev attackerat.

Anf. 133 ROGER RICHTHOFF (-) replik:

Fru talman! Den ena frågan jag ställde gällde de 2 procenten, något som är totalt orealistiskt. Jag vill påstå att man saknar ordentliga grunder för det. Ni har säkert inga svar på detta. Däremot tycker jag att försvarsministern har en betydligt mer realistisk uppfattning.

När det gäller den andra delen är frågan: Ska jag tolka svaret som att det beror på att de inte är Natoländer? Skulle det motivera kriget som USA gjorde? Det var väl inte befogat? Det gäller Irakkriget, Jugoslavien, Libyen, Afghanistan och Syrien.

Det är tiotusentals döda. Skulle svaret vara att de inte var Natomedlemmar? Det var inte Ryssland som angrep de länderna. Förtydliga gärna detta.

De krigen kritiseras väldigt sällan av ledamoten Margareta Cederfelt. Det var absolut inget försvar för Rysslands krig i Ukraina.

Anf. 134 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Roger Richthoff tar här upp flera frågor som är helt omöjliga att behandla på en minut.

Jag vill nämna att de krig som Richthoff nämnde är krig som har berört icke-Natoländer. Jag vill också säga att det är krig där det är väldigt komplicerade situationer som råder i dessa länder.

Det är krig som har drabbats miljontals människor, ja. Men det är också krig där man befinner sig i en väldigt svår situation. I flera av dessa är Ryssland involverat på något sätt.

Vad som är viktigt är att vi i Sverige gör vad vi kan för att trygga vår nations säkerhet från den aggressor som finns öster om oss. Det handlar om ett Natomedlemskap. Det är jag för. Det hoppas jag att Roger Richthoff också är.

Vi behöver en trygghet i Sverige. Det kan vi inte få på något annat sätt. Vem skulle hjälpa oss om grannen i öster skulle få för sig att anfalla?

Anf. 135 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Rysslands invasion av Ukraina har förändrat världsordningen. Inte bara attackerade Ryssland helt oprovocerat sitt fredliga grannland, med tydliga anspråk på att erövra Ukrainas territorium. Ryssland har också brutit mot en rad internationella överenskommelser som det självt skrivit under. Det gäller inte minst respekten för mänskliga rättigheter.

I drygt tre månader har man beskjutit och bombarderat bostäder, sjukvårdsinrättningar, skolor och kulturbyggnader, med uppenbar fara för civilbefolkningen. Genom sin hänsynslöshet har Ryssland drivit 14 miljoner ukrainare på flykt, inom landet, till länderna i närområdet, men också längre bort.

Inte kunde jag drömma om att Sveriges socialdemokratiska regering, som brukar framställa sig som världens samvete, skulle använda den ukrainska tragedin för att skära ned stödet till de mest utsatta i andra, mer avlägsna delar av världen. Med ett pennstreck minskades utbetalningslimiterna med 9,2 miljarder kronor, motsvarande 38 procent av det svenska bistånd som förmedlas via aktörer inom civilsamhället.

Denna nedskärning under pågående budgetår, utifrån preliminära beräkningar från Migrationsverket, går emot alla principer om långsiktighet

och förutsägbarhet. Det förorsakar svårreparerad skada på Sveriges anseende som avtalspart.

Herr talman! Det är 700 miljoner människor som lever i extrem fattigdom, och 100 miljoner människor är på flykt. Det är siffror som har ökat på grund av pandemin. Det gäller bland annat konflikterna i Jemen, Etiopien och Afghanistan.

Rysslands anfallskrig i Ukraina leder både till fler människor på flykt och till kraftigt höjda matpriser med katastrofhunger som följd i fattiga länder. Hunger riskerar att förvärra eller skapa fler nya konflikter, nya flyktingströmmar och större biståndsbehov i en snar framtid. Det är shortsiktigt och kontraproduktivt att skära ned så som regeringen gör, även om man häromdagen meddelat att man minskar nedskärningarna till 7,9 miljarder kronor.

Svenskt bistånd behövs mer än någonsin. Den solidaritet som är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin handlar om att alla människor har samma värde, var vi än bor, och att vi alla har ett ansvar för varandra. Den solidariteten stannar inte vid Sveriges gräns.

Principen att vi delar med oss mer när vårt välstånd ökar är moraliskt rätt. Sverige har förbundit sig till enprocentsåtagandet under lång tid. Det gör vårt land till en betydande givare med stort internationellt inflytande i förhållande till vår nations storlek. Den positionen ska vi ta vara på ännu bättre.

Men ett generöst bistånd behöver också vara effektivt. Därför presenterar Kristdemokraterna i dagarna en reformagenda för ett mer effektivt, transparent och träffsäkert bistånd. Några delar vill jag lyfta fram här, herr talman.

Biståndets finansiering ska för det första vara långsiktig och förutsebar. Avräkningar som dem som regeringen har gjort under våren bör generellt undvikas och bara göras i särskilda situationer när de också aviseras i god tid.

För det andra behöver biståndet vara mer transparent och effektivt. I FN-organens kärnstöd är det svårt att följa hur de svenska biståndspengarna används. Därför vill vi begränsa antalet multilaterala organ som Sverige engagerar sig i och minska kärnstödets andel. I stället vill vi kanalisera större andel av biståndet via civilsamhället.

Kristdemokraterna vill för det tredje också se tydliga tematiska prioriteringar med tre huvudteman.

Det handlar om att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Det handlar om ett effektivt klimatbistånd. Klimatkrisen drabbar de fattiga värst och bidrar till ökad fattigdom, mer hunger och ohälsa.

Det handlar om kvinnors och flickors rättigheter. Det gäller stärkta utbildningsinsatser och intensifierat arbete för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och förbättrade möjligheter till egenförsörjning för kvinnor.

Kristdemokraterna fortsätter att värna ett effektivt och generöst bistånd, med en agenda för träffsäkerhet, transparens och antikorruption. Det är vår medmänskliga plikt, men det är också en klok investering i en stabil och fredlig omvärld.

Anf. 136 ROGER RICHTHOFF (-):

Herr talman! Efter att kriget bröt ut i Ukraina startade den stora paniken. Men den startade inte hos ledamoten Hans Wallmark, hos KD eller för den delen hos Liberalerna. De har tyckt så här länge. De håller fast vid den linjen. Det förtjänar i varje fall att undvika kritik i det stycket. Men Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna ändrade i panik sin uppfattning, trots att säkerhetsavdelningen inte såg något ytterligare hot som då var riktat mot Sverige. Paniken utlöstes, och vi ansåg att det krävde en folkomröstning. Det var det tidigare kravet från Sverigedemokraterna, och det här är en av anledningarna till att jag nu är partilös. Det handlar inte om det som Liberalerna hittade på när de hänvisade till någon Expoartikel och sa att jag skulle vara Putinvän.

Man måste skynda fort. Men varför då? Varför hinner man inte med en noggrann analys och konsekvensbeskrivning med för- och nackdelar med ett medlemskap? Det finns fördelar med det. Men var är debatten? Varför var det så bråttom?

Ett Natomedlemskap är naturligtvis inte den försäkring som många hävdar. De tror att vi är försäkrade och har en fullvärdig brandförsäkring genom Nato. Så är det inte, herr talman. Denna oförmåga är nästan obeskriverlig – att man inte tar med det här! Omdömet verkar ha försvunnit rakt ut, framför allt hos de här två partierna. Jag är motståndare till anslutningen ändå, men där har man varit trogen sedan tidigare.

Vad sa ambassaden i Sverige? Gjorde man inte någon analys tidigare av om alla länder skulle vara med på Sveriges Natoansökan? Nej, det gjorde man kanske inte. Glömde man det? Vad säger de i Ankara på frågan om hur de ställer sig till ett medlemskap? Det är väl rimligt att ta reda på det, och det är fullständigt obegripligt att man inte har gjort någon konsekvensanalys.

Nu ska man skicka offensiva vapen. Vad är då det? Tidigare har ni sagt i debatterna att det är vapensystem som kan skjuta betydligt längre än nuvarande system som vi skickar, med granatgevär. Man ska alltså kunna nå in på den ryska sidan, beroende på var de grupperas.

Då undrar jag: Var är analysen av konsekvenserna av detta? Om de här vapensystemen skjuter in i ryska områden och dödar ryssar – vad gör ryssarna då? Jag vet inte. Skulle det kunna trigga igång en ytterligare nivå, där man skulle kunna drista sig att tänka i något av de här analysspåren? Kommer man då att sätta in små taktiska kärnvapen i Ukraina? Eller tror man på fullt allvar att ryssarna kommer att förlora kriget och lämna Krim och östra Ukraina? Ni kanske tror att ryssarna kommer att göra det och säga: Vi förlorade. Det kan man ju tro. Men jag tror inte det.

Om ryssarna blir så trängda är det mycket möjligt att kriget eskalerar till ett litet, taktiskt kärnvapenkrig. Skulle då USA starta ett världsomspännande kärnvapenkrig med total förintelse? Jag är inte så säker på det.

Det här borde man också noggrant analysera och sedan redovisa analyserna. Men det gör man inte. Finns det några? Jag tror inte det. Jag säger inte att det kommer att bli på det ena eller andra sättet, men jag tycker att det är värt att göra en analys. Det finns absolut ingen sådan gjord i det här stycket, och det oroar mig väldigt mycket.

Det verkar som att ni andra här inne, undantaget Miljöpartiet och Vänstern, har bestämt er för att stödja väst och Ukraina med alla till buds stående medel till den sista ukrainaren. Det verkar vara målet.

Jag tror själv att sanktioner till viss del kan vara bra. Men vem drabbas mest av sanktionerna? Är det vi? Nej. Vilket folk i världen är det som kommer att drabbas enormt av detta? Vilka är det som kommer att dö – att svälta ihjäl? Vad bryr ni er om det?

Jag säger inte att man ska upphöra med sanktionerna, och det här är absolut inget försvar av Rysslands krig. Men man måste sätta sig och fundera ett steg till, och jag tror att man med alla till buds stående medel borde försöka få till stånd någon form av förhandlingar i stället för att peka ut fiender, som Centerpartiet gör med jämna mellanrum. Jag vet inget annat land som pekar ut andra och säger: De där är fiender! Jag tror inte på det sättet att diplomatiskt umgås med andra länder.

Med tanke på hur ni har hanterat det här och den tid som står till förfogande i ämnet vill jag, så att ingen ska missförstå, säga att jag inte på något sätt försvarar Rysslands aggression. Jag tycker bara att man borde ha analyserat bättre, genomfört en folkomröstning och diskuterat detta noggrant.

Om Erdoğan lyssnar på det här har han fått fullständigt klart för sig att Sverige inte backar. Vi kommer inte att skicka ned det folk som du vill ha. Behåll du ditt land där nere, och behåll du ditt Natomedlemskap! Jag vill inte in i den så kallade tryggheten. Det finns ingen trygghet när Turkiet är med i en allians.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

§ 4 Nato och arbetet mot kärnvapen

*Nato och arbetet
mot kärnvapen*

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20
Nato och arbetet mot kärnvapen
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 137 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi debatterar i dag Miljöpartiets motion med anledningen av en särskild händelse. Denna särskilda händelse, som har gjort att Miljöpartiet väckt denna motion, är regeringens ansökan om ett svenskt Nato-medlemskap.

Miljöpartiets motion är en väldigt bra motion, väckt i en osäker tid där Sveriges nya säkerhetspolitiska vägval behöver tydliggöras och utvecklas. Det är därför förvånande att motionen fått ett så svagt bemötande från de andra partierna. För oss i Vänsterpartiet är förslagen i motioner sådana förslag som vi tidigare har lagt fram och framfört i motioner vi har skrivit, bland annat under det som kallas för den allmänna motionstiden här i riksdagen.

Sex av åtta partier i riksdagen vill att Sverige ska gå med i Nato. Nato är en kärnvapenallians som använder kärnvapen som ett hot och som sin yttersta avskräckning för att Natoländer inte ska bli attackerade. Det gör att när Sverige nu troligtvis blir medlem blir kärnvapen för första gången i historien en del av vår försvars- och säkerhetspolitik.

Det kunde ha varit i dag vi skulle ha fått höra en tydlighet kring vad detta innebär från utrikesministern. Men det fick vi inte. Vi har kort och gott i ett slag gått från att vara militärt alliansfria i över 200 år till att nu vilja försvara oss med kärnvapen.

Finns det då ingen kritik mot kärnvapen i de andra partierna i Sveriges riksdag? Jo, det gör det givetvis, och vi lär under eftermiddagen här få höra en kavalkad av vackra ord mot kärnvapen. Tyvärr visar dagens behandling av detta ärende att det bara är tomma ord och ingen konkret handling – detta trots att Socialdemokraterna säger sig vilja stå upp för en kärnvapenfri värld och att den svenska Natoansökan inte ska utgöra något hinder för att bedriva kärnvapenedrustning.

Socialdemokraterna har också sagt att de vill att Sverige gör ett så kallat unilateralt uttalande där vi säger att vi inte vill ha kärnvapen eller fast utländsk trupp på vårt territorium. Det kunde ha uttalats i dag, i dagens utrikespolitiska deklaration, men det gjordes inte.

Borde då inte Socialdemokraterna ha kunnat yrka bifall till motionens yrkande 6 om att Sverige inte ska ha permanent Natotrupp på svensk mark? Det Socialdemokraterna nu gör i stället för att samarbeta med sin tidigare regeringspartner Miljöpartiet är att göra upp med Natohögern.

Liberalerna, med sitt stora Natoengagemang, borde ha ställt sig bakom motionens yrkande 5 om att Sverige ska vara pådrivande för att öka respekten för demokratiska värderingar genom demokratikrav i Nato. Liberalerna själva lade fram det förslaget så sent som i höstas.

Men så här ser det ut när svenska partier ger upp sina ställningstaganden av oro för hur det skulle uppfattas om det fanns något hinder för ett svenskt Natomedlemskap hos de andra 29 Natoländerna som ska godkänna oss. Man vill helt enkelt inte att det ska finnas några hinder, och därför vågar man inte heller säga vad man tycker.

Det skulle kunna ha varit i dag vi faktiskt diskuterade och uttryckte vad Sverige vill inom ramen för ett svenskt Natomedlemskap. Men de partier som vill gå med i Nato vill inte berätta om hur medlemskapet ska fungera i praktiken. Det tycker jag är den stora bristen och svagheten i dagens utrikespolitiska deklaration som vi tidigare debatterade.

Jag hoppas att andra partier nu tar chansen att uttrycka och ge löften som de kan stå upp för om de har valframgångar och om de kommer till makten. Jag hoppas att de kan se upp för detta och lova att saker och ting kommer att gälla även det, för i dagsläget finns det ingenting som hindrar att man ändrar åsikt väldigt snabbt.

I nästa vecka reser jag, troligtvis som den enda svenska riksdagsledamoten, ned till Wien för delta i statsparternas möte om FN:s kärnvapenkonvention. Sverige kommer att vara på plats som observatör, och det är välkommet att regeringen är det. Tyvärr är dock inte utrikesministern på plats. Mötet i Wien kommer att vara det första mötet mellan alla stater som har skrivit under FN:s kärnvapenkonvention för en kärnvapenfri värld. Det är ett viktigt steg för att trycka på för en kärnvapenfri värld.

Detta är den första konvention någonsin om denna typ av nedrustningsfrågor som Sverige inte har skrivit under. Jag tycker att det finns många goda argument för att Sverige borde ha skrivit under redan nu. Jag hoppas fortfarande att Sverige kommer att skriva under i framtiden. Precis som Hans Wallmark har kämpat på mot Natomotståndet kommer jag att kämpa på för att Sverige en dag ska skriva under den här konventionen. Jag tror

att det är ett viktigt steg i rätt riktning, och jag tycker att det är ett felval av oss att inte ha gjort det tidigare.

Det är klart att ett svenskt Natomedlemskap, som innebär att vi kommer in under ett kärnvapenparaply, gör detta svårare. Men i grunden är det ändå positivt att ett antal Natoländer och ansökarländer deltar i konferensen och engagerar sig i detta. Till det kommer det som nämndes i den förra debatten, nämligen NPT:s uppföljningskonferens i augusti, som skulle ha hållits för två och ett halvt år sedan men som på grund av pandemin har fått flyttas fram i olika omgångar. Dessa konferenser är viktiga steg för att lyfta arbetet för en kärnvapenfri värld.

Jag tror också att frågor som inte berörs i motionen specifikt, exempelvis detta med kärnvapenfria zoner som har varit en viktig del i arbetet med NPT, skulle kunna lyftas mer i den svenska debatten. När vi ser det här upptrissade läget i vårt närområde vore det bra om vi tillsammans med andra länder, och även Sverige självt, skapade kärnvapenfria zoner eller införde det som Miljöpartiet föreslår i yrkande 1, en nationell lagstiftning med förbud mot införsel av kärnvapen. Det vore viktiga steg för att signalera att kärnvapen inte finns på svenskt territorium, att man inte vill att kärnvapen används i Sveriges namn och att det inte finns någon anledning att attackera oss.

I motionen finns det flera andra viktiga förslag. Man lyfter hur arbetet funkar i Nato. En av de saker jag tycker har varit sorgliga i de säkerhetspolitiska överläggningarna är att det inte har blivit tydliggjort hur kärnvapen faktiskt är en del av alliansen. Visst är det så att det är de enskilda staterna som äger kärnvapnen, och det finns tre sådana i Nato. En av dem, Frankrike, är inte med i själva Natosamarbetet med sina kärnvapen utan står utanför det som heter Nuclear Planning Group. Men USA och Storbritannien är med där med sina kärnvapen.

Man har också olika typer av planering där. Man har en hel del övningar. Det finns ett samarbete som heter SNOWCAT där stater som Danmark och Norge, som har sagt att man inte vill ha kärnvapen på sitt territorium, ändå är med och övar på kärnvapenanfall från Natos sida genom att ha flygplan som flyger bredvid flygplan och sådana saker.

En annan sak som finns med i motionen, i yrkande 4, är förslaget om no first use, alltså att man inte ska vara först med att använda kärnvapen vid ett eventuellt kärnvapenkrig. Det är ett sätt att höja tröskeln mot att använda det som hot mot någon annan. I det osäkra läge vi befinner oss i nu, när Putin de facto hotar med kärnvapen, vore den här principen otroligt viktig att få till, både inom Nato och generellt mot alla kärnvapenstater runt om i världen.

Man brukar ju prata om att det finns fem legitima kärnvapenstater och fyra som har skaffat sig kärnvapen trots att de inte har tillstånd till det. Jag tror att signalen gentemot ett diktatoriskt land som Nordkorea, som vi ser gör uppskjutning efter uppskjutning, att det inte finns någon som tänker använda kärnvapen mot dem skulle vara väldigt viktig.

Slutligen, herr talman, några ord som yrkande 6, som handlar om att vi inte ska några permanenta Natotrupper på svensk mark. Jag tycker mig ha hört i princip vartenda parti säga att det är detta man vill. Jag förstår inte varför vi har kommit så långt i processen utan att ens ha klarat av att uttala detta tillsammans. Vi förstår ju allihop att det skulle innebära en mängd komplikationer, både i form av ett ökat hot mot Sverige och i form av

myndighetsutövning, jurisdiktion och andra saker i förhållande till enskilda svenskar, om det finns utländsk militär permanent här i Sverige.

I Norge har man hamnat i en situation där man inte har det formellt men där det pågår en väldigt lång övningsverksamhet som gör att de amerikanska trupperna i praktiken har blivit fasta i sin form i Nordnorge. Det är en utveckling vi inte vill se i Sverige.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationen.

Anf. 138 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Sverige har nu lämnat in en ansökan om Natomedlemskap. Det är en historisk omsvängning efter över 200 år av alliansfrihet som gjort att Sverige faktiskt är det land som har haft fred längst tid av alla världens länder.

Men det mest bekymrande är kanske inte det utan att processen som ledde fram till beslutet har varit under all kritik. På kortare tid än vad det tar att få ett nytt pass i Sverige har ett av de mest avgörande besluten om svensk säkerhetspolitik och svensk utrikespolitik tagits av regeringen och av den här riksdagen. Det har dessutom skett på ett sätt som gjort att svenska folket inte har kunnat vara delaktiga, med alldeles för lite tid för den samhällsdebatt som ett så stort och strategiskt beslut kräver.

Det är därför som Miljöpartiet nu – för första gången någonsin, tror jag – har lämnat in en motion med anledning av händelse av större vikt för att vi ska få ett ytterligare tillfälle att diskutera dessa oerhört viktiga frågor.

För oss är det avgörande att inget parti i efterhand ska kunna säga: De här frågorna var aldrig uppe på bordet. Vi diskuterade inte villkoren för Sveriges Natomedlemskap. Sveriges ställningstagande till kärnvapen eller till permanent Natostrupp var aldrig uppe till diskussion i riksdagen. Nu har alla partier chansen att faktiskt tydligt deklarerat sin ståndpunkt i de här frågorna.

I en tid av ökande spänningar i världen behövs mer än någonsin globala aktörer som kan verka för fred, för konfliktförebyggande och för att medla i pågående konflikter. Här har Sverige en stolt tradition att falla tillbaka på, att som alliansfritt land medla och förebygga i krig och konflikter runt om i världen. Vårt diplomatiska arbete och vårt stabila bistånd har bidragit till att ge oss ett starkt namn som vi också kan använda för en fredlig utveckling i världen.

För Miljöpartiet är det oerhört viktigt att Sveriges röst för demokrati, för mänskliga rättigheter och för konfliktförebyggande nu ljuder högre än någonsin. Vi vet nämligen att behoven globalt också är större än någonsin. Nu är risken i stället stor att vårt land redan nu under prövningen av vår Natoansökan blir tyst i kritiken mot länder som de facto rör sig i en oroande riktning när det gäller demokrati och yttrandefrihet, exempelvis Turkiet.

Vår syn är att Sverige aldrig, varken som ansökande land eller som fullvärdig medlem i Nato, får låta sig tystas. Vi måste hålla fast vid vår sedan länge fastslagna hållning med en feministisk utrikespolitik och en stenhård kritik mot länder som förföljer oliktankande, begränsar friheten för sin egen befolkning eller hotar och anfäller sina grannländer. Sveriges röst är viktigare än någonsin för en värld i fred.

Herr talman! Nu är som sagt Natoansökan inskickad. Då måste vi också inom det politiska fältet hitta utrymme för den viktiga diskussionen

om hur Sveriges framtida medlemskap i Nato ska se ut. Det minsta Sverige ska göra, om vi nu ska gå med i Nato, är att ställa krav, att tydliggöra vilka förbehåll som ska gälla för medlemskapet, precis som många nuvarande medlemsstater i Nato redan har gjort.

Sverige ska till exempel inte – det anser vi är oerhört viktigt – ha kärnvapen på svensk mark, varken i freds- eller i krigstid. Sverige ska driva på för ett demokratikrav och att detta skärps för länder som arbetar inom Nato. Vi måste också tydligt stå upp för fred, frihet och värnandet av mänskliga rättigheter. Allt annat är för oss oacceptabelt.

Det är ingen hemlighet för någon att vi också varnade för risken med att göra upp och göra gemensam sak med länder som Ungern och Turkiet i försvarssamarbeten och i säkerhetspolitik. Det dröjde inte heller många timmar förrän Turkiet började ställa krav på Sverige att överge våra grundläggande demokratiska principer. Här måste Sverige visa ryggrad och visa att vi inte viker oss för den typen av påtryckningar.

Vi i Miljöpartiet är inte beredda att tona ned våra värderingar när det gäller frihet, demokrati och värnandet av mänskliga rättigheter. Säkerhetsläget i vårt närområde har försämrats dramatiskt på kort tid, och det om någonting visar på vikten av aktivt förebyggande och konfliktlösande arbete. Sverige måste driva en självständig och feministisk utrikespolitik och vara pådrivande i arbetet för fred. Här ingår inte minst det oerhört viktiga arbetet mot kärnvapen.

Herr talman! Miljöpartiet kräver att Sverige ska fortsätta vara en stark röst för global nedrustning, särskilt gällande kärnvapen som vi ju alla vet är ett existentiellt hot mot mänskligheten. Ett medlemskap i Nato innebär att Sverige skriver under på att använda kärnvapen som hot och som en del i en försvarsstrategi. Vi är mycket oroade över att Sveriges viktiga arbete för nedrustning av kärnvapen kommer att försvåras om vi är medlemmar i den kärnvapenallians som Nato är. Det är därför det är så viktigt att redan nu i samband med att ansökan hanteras klarlägga en tydlig svensk linje kring vår syn på kärnvapen.

Vi anser till exempel att Sverige bör, som många andra länder, skriva under FN:s kärnvapenkonvention. Det skulle vara att fullfölja den linje som Sverige har fört under årtionden. Vår syn är också att Sverige ska vara en kärnvapenfri nation med en stark lagstiftning som grund för den principen. Den lagstiftningen skapar största möjliga tydlighet, förutsägbarhet för alla parter och säkerhet kring att det här är någonting som kommer att stå sig över tid.

Sverige borde därför omedelbart anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till vårt land i både freds- och krigstid. Det är också något som flera Natoländer, som Spanien och Lettland, redan har gjort men även Finland som ansöker om Natomedlemskap tillsammans med oss. Det kan inte vara omöjligt för Sverige att göra samma sak.

Vi vill också att regeringen tydligt klargör att Sverige inte deltar i planeringen kring kärnvapenanvändning, till exempel i Nuclear Planning Group, och att Sverige driver principen om no first use inom Natoalliansen. Det är en princip som skulle minska risken för att en konflikt eskalerar till kärnvapenkrig. Där bör Nato och Sverige driva på hårt inom Nato för att Nato inte ska vara en sådan eskalerande part.

Vi vill också att regeringen tydliggör att Sverige ska ifrågasätta den kärnvapendelning som sker mellan USA och några av de europeiska Nato-

medlemmarna. Att en kärnvapenstat lånar ut kärnvapen till icke kärnvapenstater så som sker nu inom Natos nuclear sharing strider mot andan i icke-spridningsfördraget och kan i framtiden riskera att åberopas som prejudikat för andra kärnvapenstater som vill låna ut sina kärnvapen. En sådan utveckling skulle riskera att vara katastrofal. Sverige bör verka för att Nato här ändrar sin policy.

Vi noterar också att vårt förslag ligger nära de tankar som uttrycktes av dåvarande utrikesminister Anna Lindh när hon initierade Weapons of Mass Destruction Commission, som rent av gick ännu längre och önskade att kärnvapnen alltid bara skulle finnas på kärnvapenstaternas egna territorier. Kan man ställa sig bakom en sådan princip borde man också utan problem kunna ställa sig bakom principen att inte ha kärnvapendeling.

Vid ett eventuellt Natomedlemskap anser vi att det är viktigt att Sverige inte ska ha permanenta Natotropper på svensk mark. Sveriges regering bör också inför alla Natos försvars- och utrikesministermöten, och också de årliga mötena med statsöverhuvuden, ha överläggningar med lämpliga riksdagsutskott och med nämnder om det som ska diskuteras på de här mötena, för att säkerställa att det också finns en demokratisk förankring av Sveriges principer och hållning i Natofrågor.

Sverige har en stolt tradition av transparens och offentlighetsprincip. Därför ska Sverige också vara pådrivande för att förbättra insynen i Nato och pådrivande för att de nationella parlamenten i medlemsländerna ska skärpa sin granskning av Natos angelägenheter så att ansvarsutkrävande kan ske.

För att säkra att Sverige ska fortsätta att driva och utveckla den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken bör Sverige utarbeta en form för, och inbjuda till, regelbunden dialog mellan Försvarsdepartementet och organisationer för fred och mänskliga rättigheter. Sverige bör också öka sitt fredsfrämjande arbete.

Herr talman! Vi ser nu att det finns flera parallella kriser världen över som skapar svåra säkerhetspolitiska problem. En tillbakagång av demokratin pågår. Vi ser hur klimatkrisen får allt värre följder och också driver på konflikter. Rysslands aggression mot Ukraina leder till en global svältkatastrof, och det riskerar också att ge mer mänskligt lidande. Här behövs Sverige som en stark röst, oavsett om vi är inom eller utom Nato. En sådan hållning borde också Sveriges riksdag ställa sig bakom.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 139 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag får passa på att tacka Miljöpartiet som har skrivit den motion som väcker debatten här i dag. Det är bra. Även om det inte är många personer här i kammaren i dag tror jag att det är många som kommer att se den här debatten. Det är viktigt att vi debatterar och diskuterar de ställningstaganden som vi har gjort när vi har tagit det här stora och säkerhets- och utrikespolitiska steget. Det förtjänar väljarna verkligen, så jag välkomnar den här debatten.

Låt mig börja med att säga att säkerhetsläget för Sverige är det sämsta sedan andra världskrigets slut. Det rasar ett brinnande, brutalt och besinningslöst krig i Europas hjärta. Den 24 februari visade Ryssland med sitt anfallskrig mot Ukraina att den europeiska säkerhetsordningen ligger i kras. Efter övergreppen mot befolkningen i Butja, i Mariupol, i Charkiv

och i oräkneliga städer, orter och byar i Ukraina står det klart. Efter att krigsbrott utan minsta tvekan begåtts, efter att den ryska regimen totalt ignorerat omvärldens protester, efter att Putin, hans propagandamaskin och hans krigsapparat vägrat avsluta kriget är det tydligt: Den ryska regimen är inte att lita på. Sveriges säkerhet har försämrats betydligt.

Regeringen har nu, efter att en analys gjorts med deltagande från alla partier, valt att ansöka om medlemskap i Nato. Sex av åtta partier står bakom det beslutet, och det innebär att det finns en mycket stark majoritet här i riksdagen. Miljöpartiet och Vänstern står inte bakom det beslutet, och det respekterar jag fullt ut. Men det är värt att notera för eftervärlden och sakens vikt att alla partier står bakom den analys som har gjorts av Rysslands agerande och aggressioner. Det välkomnar vi. Det är något att bygga på för framtiden. Det är alltså slutsatsen av analysen som skiljer oss åt, och därav finns den motion som vi i dag behandlar.

Jag och Socialdemokraterna yrkar bifall till betänkandet och avslag på motionen. Vi anser att den bästa lösningen för Sverige med hänsyn till det försämrade säkerhetsläget är att bli medlem i Nato. Det är ett stort steg. Det är att avsluta en era av militär alliansfrihet som vi haft under många decennier, till och med sekler. Men vi är övertygade om att beslutet är rätt även om det inte var lätt.

Motionen som MP och V står bakom lyfter viktiga aspekter av den nya verklighet som Sverige nu befinner sig i. Låt mig lyfta några av de farhågor som lyfts i motionen.

Sverige kommer att fortsätta driva en värdebaserad utrikespolitik. Vi kommer att fortsätta vara en stark röst för demokrati, rättssäkerhet, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter. Ett Natomedlemskap utgör inget hinder för att fortsätta driva på i de här frågorna.

I alla forum, relationer och sammanhang där vi redan nu driver de här frågorna kommer Sverige att fortsätta driva på för fred, nedrustning och en värld fri från kärnvapen. Sverige kommer att fortsätta agera inom det så kallade Stockholmsinitiativet där vi är ett av 16 länder och där för övrigt 5 av länderna är Natomedlemmar.

Vi kommer att fortsätta driva på inom ramen för NPT. I augusti åker Kerstin Lundgren, Hans Wallmark och jag till New York för att delta som parlamentariker i det här. Jag kommer att fortsätta driva på för ett bra resultat av det här, inte minst vad gäller nedrustningsdelen.

Vi delar förstås också motionärernas uppfattning att det är viktigt att utveckla det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet med de nordiska och baltiska länderna. När nu Finland och Sverige ansluter till den allians som de övriga länderna redan är med i menar vi att det samarbetet stärks väsentligt.

De åtta nordisk-baltiska länderna kommer att vara en stark del av Nato. Militärt blir det förstås effektivare och starkare men också värderingsmässigt. Vi kommer att vara åtta länder som är så kallat like-minded och kommer att kunna driva på i en värderingsmässig riktning också inom Nato, även om Nato till sin natur är en försvarsallians. Det finns en massa andra forum där vi kan driva de frågorna tillsammans. Men nu knyter vi de nordisk-baltiska länderna närmare varandra.

Det är också värt att påminna om att det är uppenbart, vilket har framgått i dagens debatt, att det finns demokratiska problem i kretsen av Nato-länder. Men det framgår av Natos grundstadgar att man utgår från FN-

stadgans syfte och principer och att Natos verksamhet ska vila på principer om demokrati, individuell frihet och rättsstatens principer.

Herr talman! Med det vill jag tacka mina kollegor i utrikesutskottet för den här mandatperiodens debatter och gott samarbete under en mycket krävande tid för Europa och vårt land.

Anf. 140 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! När jag kom in i utrikesutskottet 2018 hade Olle Thorell suttit där länge och haft ett stort engagemang för kärnvapenfrågor och kärnvapenedrustning. Jag minns tydligt att Olle Thorell under den perioden hade Ican på sitt passerkort, ett sådant som till exempel talmannen har på sig men som jag har glömt kvar vid min plats.

Ican är den internationella organisation som fick Nobels fredspris för sitt arbete för FN:s kärnvapenedrustning. Jag minns inte exakt vilket år det var, men jag skulle tippa på att det var ungefär 2017 de fick det. Jag höll i alla fall i Nobelpriset vid något tillfälle; det var kanske 2018 eller 2019. De var också väldigt drivande i fråga om att ta fram FN:s kärnvapenkonvention.

Trots att jag lyssnar på Olle Thorells argumentation i dag förstår jag inte riktigt varför Socialdemokraterna inte ställer sig bakom den här motionen och varför de inte ställer sig bakom i alla fall vissa delar, till exempel om att det inte ska finnas fast Natotrupp i Sverige. De har ändå tydliga intentioner i en sådan riktning.

Jag kan inte heller riktigt förstå varför Socialdemokraterna inte vill mejsla fram och vara tydliga med en unilateral deklaration om vad Sverige vill när det gäller kärnvapen. Det är nu de har regeringsmakten. Den står på lite halvskakig grund, men så sent som i veckan klarade de sig igenom en misstroendeomröstning mot en minister. Vi har faktiskt bara tre månader kvar. Sedan upphör den här regeringsperioden för Socialdemokraterna, och det kan ju – gud förbjude – bli så att några andra parter än den rödgröna sidan tar makten i Sverige.

Det som ändå får mig att tro att det här är en del i en Natoanpassning från Socialdemokraternas sida är dåvarande försvarsministerns, Mattis, brev till Hultqvist. Han sa där att Sverige inte skulle skriva under den här konventionen, vilket också ledde till Socialdemokraternas ställningstagande om att inte göra det.

Anf. 141 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling för frågorna och för det glasklara minnet av min outfit för fyra år sedan! Det är fantastiskt, jättebra. Jag bar med stolthet bandet från Ican kring id-brickan.

Socialdemokraterna och många partier i Sveriges riksdag, inte minst Vänsterpartiet, har en lång och fin tradition av att driva på för internationell kärnvapenedrustning. Det engagemanget finns kvar. Det ändrar sig icke i och med att Sverige nu ansöker om Natomedlemskap.

Vad gäller beslutet att inte skriva under och ratificera det internationella kärnvapenförbudet hade vi en röstförklaring redan när Sverige sa ja till förbudet och det först beslutades. Vi påpekade då de brister som vi ansåg fanns i fördraget. De bristerna kvarstår, och det är en stor anledning till att vi inte vill skriva under nu heller.

Vårt mål är en värld fri från kärnvapen. Vi vill att dessa massförstörelsevapen ska förbjudas. Men i så fall ska det göras genom en konvention som vi tycker att vi kan skriva under. Det tycker vi inte med den här. Men vi kommer att delta i arbetet. Vi kommer att vara där som observatörer. Håkan kommer också att vara där. Jag ser fram emot rapporter därifrån. Vi kommer helt enkelt att fortsätta vårt engagemang för en kärnvapenfri värld.

Vad gäller Natotrupper och kärnvapen på svensk mark sitter jag inte i regeringen. Jag kan inte stå här och göra en unilateral deklARATION. Men det skulle inte förvåna mig om det skulle komma en sådan efter att rundan av godkännanden från övriga länder är färdig. Det är så mycket jag kan säga.

Anf. 142 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Nästan som på given signal kliver försvarsministern in här i kammaren bakom Olle Thorells rygg. Välkommen till denna debatt, försvarsministern!

Om Socialdemokraterna inte gör den här deklARATIONEN före valet blir det en utmaning. Även om man skulle vilja göra det i ett slutskede finns det en risk när det gäller partier som jag och Olle Thorell står långt ifrån. Även om de kanske är överens med Socialdemokraterna i de här delarna finns en risk att de inte gör den typen av unilateral uttalande som jag menar skulle behöva göras redan nu för att tydliggöra Sveriges linje.

Det skulle vara intressant att höra Olle Thorell utveckla mer hur Socialdemokraterna nu ser på arbetet för kärnvapenedrustning. Både Olle Thorell och utrikesministern, tidigare i dag, säger tydligt att man inte vill tappa tempo i arbetet med kärnvapenedrustning. Jag har stor respekt för det och hoppas genuint att det är sant.

Jag tror verkligen att man, utifrån sin röstförklaring, på konferensen i Wien för kärnvapenkonventionen och sedan i New York, när ni tre parlamentariker med flera reser dit, kan trycka på ännu mer för Sveriges linje, för en kärnvapenfri värld.

Men nu skulle jag vilja se att det verkligen blir konkret från Socialdemokraterna att Natomedlemskapet inte ska bli en hämsko. Det är svårt att veta nu om det kommer att bli det eller inte. Jag tror att vi behöver några år på oss för att utvärdera det. Men jag är orolig för att man kommer att trycka på i det här arbetet, utifrån att det tidigare har pågått påtryckningar mot Sverige från Natoländer som har kärnvapen om att inte trycka på.

Jag hoppas att Sverige snarare driver på utifrån sin röstförklaring och andra saker. Men det som roar mig mest här i Sveriges riksdag är att vi inte riktigt har lyckats hitta en enighet bland de partier som har varit tydliga vad gäller en kärnvapenfri värld. Jag hoppas att jag och Olle Thorell ska kunna hitta en bättre enighet om det framåt.

Anf. 143 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att åsiktsskillnaden mellan mig och Håkan Svenneling är särskilt stor i frågan. Vi vill ha en kärnvapenfri värld. Vi vill se dessa vapen försvinna från jordens yta. Det är en ambition som alla parlamentariker här har.

Att verka för nedrustning och en kärnvapenfri värld är faktiskt en ambition också i Nato. Men så länge kärnvapen finns, så länge Putin betar sig som han gör och så länge retoriken om och den faktiska risken finns att

kärnvapen ska användas menar vi att Sveriges säkerhet ökar genom att ingå i en militärallians tillsammans med USA och de andra kärnvapenländerna i Nato.

Vad gäller hur konkreta vi kan vara i vårt engagemang är Stockholmsinitiativet med 16 länder ett lysande exempel på hur vi konkret lägger fram förslag som kan leda till faktisk nedrustning. Steg för steg lägger vi fram så kallade stepping-stones för att öka förtroendet mellan kärnvapenstater och icke kärnvapenstater, för att ha bättre kontroll på de innehav man har, för att se till att kärnvapen inte används av misstag, som en olycka, och slutligen för att kunna göra sig av med dessa massförstörelsevapen. Vi är alla överens om att de inte har någon plats i något lands arsenal.

Anf. 144 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det har utan tvekan varit en förändringens tid i världen, också i Sverige. Så sent som under Socialdemokraternas kongress i höstas kom det starka uttalanden om att partiet aldrig skulle bidra till ett Nato-inträde. Sedan kom, som vi alla vet, Putins krig. Jag är ödmjuk inför att det också kan förändra inställningar, att man kan göra omprövningar och nya ställningstaganden.

Nu landade våra två partier i olika ställningstaganden i fråga om Nato.

Min kritik mot inträdet, men framför allt mot den demokratiskt bristfälliga processen som ledde fram till det, är väl känd. Men jag vet också att Socialdemokraterna är ett parti som mer än väl också vet risker och baksidor med ett Natomedlemskap. De har trots allt propagerat för dem under lång tid.

Därför, herr talman, vill jag fråga Olle Thorell vilka krav ni kommer att ställa för Sveriges Natointräde som gör att Sverige kan fortsätta att vara en stark röst för fred, demokrati, frihet och nedrustning framför allt när det gäller kärnvapen.

För att vara väldigt konkret i frågeställningen är det tre saker som jag vill fråga om: Är ni beredda att se till så att Sverige är ett land som inte har kärnvapen på svensk mark vare sig i fredstid eller krigstid, och hur ska ni i så fall verka för det? Anser Socialdemokraterna att vi ska ställa krav på att det inte ska finnas permanenta Natotrupper i Sverige? Anser Socialdemokraterna att det bör ställas ännu tydligare demokratikrav på alla Natos medlemmar nu när vi ser ganska uppenbara problem i det avseendet?

Anf. 145 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack, Per Bolund, för relevanta frågor!

Vad gäller nationell lagstiftning om kärnvapen har ju Finland en sådan lagstiftning. Det har däremot inte Norge och Danmark, men de har deklarerat att de inte vill ha kärnvapen på sitt territorium. Detta har respekterats. En möjlig modell för Sverige skulle kunna vara denna. Nu står jag inte och deklarerar det här, utan jag som enskild riksdagsledamot ponerar att det vore en möjlig utveckling.

Vad gäller permanenta trupper är det på samma vis. Den norska och danska modellen skulle kunna vara en modell även för Sverige. Det är upp till regeringen att göra en sådan deklARATION, men det här är sådant vi tittar på.

Vad gäller att kunna agera för demokrati och mänskliga rättigheter i världen och vilka krav vi måste ställa på Nato tror jag inte att vi behöver ställa några krav på Nato för det. Nato vet att Sverige är en röst som står upp för FN-stadgans grundprinciper för folkrätten, för en feministisk utrikespolitik och för rättsstatens principer.

Det är inte någon överraskning för Nato att Sverige, Norge, Danmark eller för den delen de baltiska länderna eller Finland är länder som har en självständig röst i världspolitiken. Det kommer vi att fortsätta att ha. Vad jag känner till finns det inga som helst krav från Nato om att vi skulle tystas i detta.

Anf. 146 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det är glädjande att vi lite grann delar uppfattning när det gäller vilken riktning Sverige borde röra sig i. Däremot är det ganska oroande att vi får vaga besked om ställningstaganden.

I en tid när vi redan har skickat in en ansökan, vilket ju är ett väldigt tydligt ställningstagande och en väldigt tydlig inriktning, kan jag tycka att det vore rimligt att vid samma tillfälle vara lika tydlig med inriktningen kring vilka principer som ska gälla om Sverige blir medlem.

Jag tror att det skulle vara att föredra för Sveriges befolkning, som nog med rätta ställer sig frågan vad ett Natomedlemskap innebär för Sveriges del. Just nu är den frågan inte besvarad. Det handlar också om att Natomedlemmarna ska veta vad Sveriges inställning är så att även de vet vad de kommer att ta ställning till.

Olle Thorell är inne på att Finland redan har ett sådant här ställningstagande i lagstiftningen. Det har, vad jag har kunnat se, inte försvårat deras väg in i Nato. Det är inte något som anförs eller kritiserar av andra Natomedlemmar. Spanien, som redan är medlem, har också motsvarande, och även Lettland, som redan är medlem i Nato, har motsvarande lagstiftning.

Varför kan Sverige i dag inte vara lika tydligt? Varför ska vi ha ett svagare ställningstagande som inte lika klart deklarerar vad Sveriges inställning är?

När det gäller permanenta trupper är det på samma sätt. Vi väntar på en deklARATION från regeringen. Vi vet inte om den kommer, och vi vet inte hur den kommer att se ut eller vilket ordval man gör. Det är också ett väldigt svagt ställningstagande, och det gör att vi i dagsläget faktiskt inte har någon vetskap om vad som är Sveriges linje.

Avslutningsvis: när det gäller synen på demokrati varnade vi just för att Sverige skulle kunna bygga sitt samarbete i säkerhetspolitiken med demokratiska stater som delar vår syn på världen, men att det finns Natomedlemmar som gör tydliga avsteg från demokratiska principer. Är Socialdemokraterna beredda att ändå arbeta för en stärkt demokratiprincip inom Nato?

Anf. 147 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack igen, Per Bolund! Jag är ledsen att jag inte är statsminister och kan tala för regeringen i denna debatt.

Det är ju så att Sverige är samma land nu som vi var före den 24 februari. Vi är ett land som står upp för folkrätt, internationell rätt och mänskliga rättigheter, och vi driver en feministisk, värdebaserad utrikespolitik.

Vi kommer att fortsätta att göra detta, Natomedlemskap eller inte. Vi tror på en värld fri från kärnvapen. Vi vill inte ha kärnvapen placerade på vårt territorium. Det är uttryckt i tal i FN och i olika tidigare deklARATIONER, och det har respekterats av länder. Vi har ju övat tillsammans med Natoländer även tidigare, så jag ser inte att det kommer att vara någon skillnad framöver. Jag får hänvisa till statsministern och försvarsministern, som kan uttala sig för regeringen.

Vårt arbete med att stå upp för dessa grundläggande principer kommer att fortsätta, och vi kommer att driva det i Nato där det lämpar sig. Nato är en försvarsallians och inte en säkerhetsorganisation som OSSE, Europarådet, EU eller FN. Det finns olika forum för att driva de här frågorna, och det kommer vi att göra. Vi får göra det utifrån att vi inte längre kommer att vara militärt alliansfria, men det betyder inte att vi är värderingslösa. Vi kommer att stå fast vid våra värderingar även när vi blir medlemmar i Nato.

Jag vill passa på att tacka Per Bolund och Miljöpartiet ännu en gång för att ni har skrivit den här viktiga motionen!

Anf. 148 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Det var ju ganska fyndigt av Miljöpartiets Per Bolund att säga att det här med att ändra sig om Nato för somliga partier har gått fortare än den tid det tar att få ett svenskt pass. Det gäller dock inte alla partier. Inte ens i Morgan Johanssons Sverige är passköen 20 år eller så. Men det är alldeles riktigt att några partier har gjort ett skifte, och det är det som har lett till den här förändringen.

Jag gläds åt det, för det innebär att från att tidigare ha varit fyra Natovänliga partier i Sveriges riksdag är vi nu sex Natovänliga partier i riksdagen, vilket i mitt tycke är väldigt bra. Jag noterar också att det är två Natokritiska partier. Jag har respekt för det, även om jag inte delar synpunkten. Jag förstår att ni både är besvikna och emot processen. Men jag gläds åt att det finns en kompakt majoritet i Sveriges riksdag för ett svenskt Natomedlemskap.

Därför tycker jag också att det som gick ganska snabbt men som ändå blev bra, nämligen analysgruppens rapport *Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige* som presenterades den 13 maj, har utgjort ett gott verktyg. Alla partier var överens om verklighetsbeskrivningen inklusive Rysslands anfallskrig, vilket är bra, för det är ju den som ligger till grund för det här betänkandet. Vi var dock färre partier som delade slutsatsen.

Jag ska fästa uppmärksamheten på några saker, herr talman. Det ena är det som står i betänkandet: ”Det finns ett starkt stöd i riksdagen för att Sverige ska fortsätta att driva en värdebaserad utrikespolitik och vara en stark röst för demokrati och mänskliga rättigheter. Ett av målen med Sveriges säkerhetspolitik är också att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Utskottet instämmer med arbetsgruppen att ett Natomedlemskap inte innebär några hinder för att fortsätta att driva dessa frågor i lämpliga forum såsom EU, FN, OSSE och Europarådet.”

Det var också det som Socialdemokraternas sympatiske talesperson i den här frågan, Olle Thorell, citerade och hänvisade till, och det är alldeles

korrekt. Det är precis så. Sedan kommer vi, beroende på vilken regering det är, kanske att ha olika betoning på saker och ting.

Herr talman! Om mitt intryck är att socialdemokratisk utrikespolitik tar sin utgångspunkt i New York och FN och sedan söker sig mot Bryssel och Europa för att till slut hamna i Östersjöområdet är åtminstone Moderaternas utrikespolitik den omvända. Vi tar vår utgångspunkt i Östersjöområdet, fortsätter via EU och Bryssel och landar sedan i New York och FN. Men alldeles oavsett vilket perspektiv vi har är det helt korrekt att Sverige som Natomedlem kan bedriva den typen av svensk värderingsbaserad politik.

Sedan noterar också utskottet att Nato som organisation har ett uttalat mål att arbeta för att skapa förutsättningar för en värld fri från kärnvapen och vidhåller ett starkt engagemang för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Det är också viktigt.

Ibland sprids i den svenska debatten uppfattningen att Nato som organisation skulle vara något slags samtidens Dr. Strangelove. Det är inte så. Däremot är det ett faktum, och det har hitintills berörts lite av några partier, att det som just nu utgör det tydliga hotet mot vårt lands säkerhet, vårt närområdes säkerhet, är ryska kärnvapen. Det är de som är baserade i Kaliningrad. Det är de som vi har skäl att frukta. Därför är just rustningskontroll viktigt, och därför är det också bra att Nato har den hållningen.

Bolund från Miljöpartiet var inne på något jag i grunden tycker är bra, nämligen hur vi ska använda Natomedlemskapet. Det är den centrala frågan.

Nu är det ett faktum att sex partier är för ett svenskt Natomedlemskap, och två är emot. Det innebär att hela diskussionen som jag har utkämpat i kammaren i så många år är över. Sverige har ansökt om Natomedlemskap. Det finns en kompakt majoritet för ett Natomedlemskap. Nu är det dags att börja fundera över hur vi ska använda medlemskapet. Vad är medlemskapets innehåll? Där ser jag framför mig att det handlar om att vi är hela Norden nu när två länder ansluter till samma säkerhetslösning som de tre övriga. Sverige och Finland ansluter sig till Danmark, Norge och Island. Det handlar om att stärka det nordiskt-baltiska, och det är därför Estland, Lettland och Litauen är de mesthängivna länderna internationellt för att påpeka hur viktigt det är att Sverige och Finland verkligen blir medlemmar. Det handlar också om att i grunden stärka norra Europa. Vi borde prata om Nordnato.

I fråga om Nordnato kan vi titta på de nya medlemsstater som kom med 2003–2004, det vill säga Estland, Lettland och Litauen. De är inte kärnvapenbestyckade – lika lite som Danmark och Norge. Det är absolut relevant att tala om detta.

I just innehållsfrågan borde även de Natokritiska partierna kunna ansluta sig till Moderaterna, som nu Socialdemokraterna ansluter sig till Moderaterna genom att vara för ett medlemskap. När det tillsätts en försvarsberedning efter valet 2022 borde vi diskutera just den säkerhetspolitiska linjen. Jag är inte säker på att vi blir överens, och det har vi inte alltid blivit tidigare i Försvarsberedningen, men jag är ganska säker på att en bred majoritet kan mejsla fram det som ska bli den säkerhetspolitiska linjen, nämligen en medlem som är en lojal bidragande säkerhetsleverantör i Nato.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande.

Anf. 149 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Wallmark för viljan att diskutera vad som ska gälla för Sverige nu när vi ser ut att bli medlemmar i Nato. Den diskussionen har varit närmast helt frånvarande från samtalet under hela processen som ledde fram till att Natoansökan skickades in.

Här har Sverige under lång tid, vilket Hans Wallmark mer än många andra känner till, varit en stark röst för kärnvapenedrustning globalt. Nu går vi med i en militärallians som har medlemmar som innehar kärnvapen. Det är nog inte svårt att se att det är besvärligare att å ena sidan ta skydd under ett kärnvapenparaply och att å andra sidan försöka avveckla världens kärnvapen. Den konflikten är ändå ganska uppenbar. Om Sverige därtill ska tillåta att kärnvapen placeras på svensk mark är det ännu svårare att föra en sådan linje internationellt. Då ser vi en risk för att ytterligare en röst för fred och nedrustning i världen tystnar.

Man ska vara medveten om att det finns konkreta påtagliga risker med att ha kärnvapen i vårt land. Kärnvapen är verkligen raka motsatsen till defensiva vapen. De kan bara användas i offensiva syften i attacker mot andra länder. Att ha ett sådant vapen i Sverige, oavsett om det är i fred eller krig, anser vi inte gör oss tryggare. Tvärtom gör det Sverige till ett konkret hot. I krig är ett hot också samma sak som ett mål.

Det är också uppenbart att kärnvapen medför risk för olyckor som inte har med krig att göra men som det har funnits en hel del av under historiens gång.

Nu drar ansökan om medlemskap ut på tiden, som det verkar, och det kommer ett val. Det skulle kunna vara så, vilket vi kommer att arbeta mot, att Moderaterna kommer att avgöra inställningen till ett Natomedlemskap. Därför vore det bra att höra Hans Wallmark deklarerat vad Moderaterna anser ska gälla. Vad kommer ni att driva om ni får bestämma inriktningen efter valet?

Anf. 150 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det har under de parallella Natodiskussionerna i Republiken Finland och i Sverige lite fyndigt sagts i svenska medier att Finland är ett Sverige för vuxna. Jag måste säga att jag saknar det vuxna gröna partiet. Det finns i Finland.

I Finland har de gröna varit aktiva och konstruktiva, och inte minst har utrikesminister Pekka Haavisto använt kärnvapenhotet som ett av argumenten för ett finländskt Natomedlemskap.

Jag måste ändå konstatera, herr talman, att vi nu har talat i ganska många timmar dels på basis av regeringens utrikesdeklaration, dels med anledning av motionen. Men Miljöpartiet är i praktiken helt renons på att prata om hur Sverige ska trygga sin säkerhet. Man kommer med olika former av invändningar, men man pekar inte på vad man vill ha i stället. Hitintills är det få gånger det tydliga hotet mot Sverige nämns, nämligen de ryska kärnvapnen. Det är det som åtminstone de finländska vuxna gröna ser.

Det knåpas ihop lite halmgubbar i den svenska debatten. Det första är att Nato är en organisation som bygger på enhällighet: vill inte ett land, så vill inte ett land. Det är inte heller så att andra länder inrättar baser och placerar ut kärnvapen, utan det sker oftast genom att ett land vill. Vi ser att Estland, Lettland och Litauen ingenting hellre vill än att ha permanenta

baser med amerikansk personal stationerad. Ett krig rasar i deras närhet. Det finns en diktator som hotar med kärnvapen, kemvapen och invasion.

Herr talman! Jag önskar att de gröna i Sverige skulle komma in i debatten och tala om de reella hoten.

Anf. 151 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Den här typen av debattformat går ut på att ställa frågor och sedan få svar. Det vore intressant nu när Hans Wallmark har ytterligare ett inlägg att höra vad just Moderaternas inställning är. Jag tolkar Hans Wallmark som att han tycker att en moderatledd regering – om det blir så efter valet – inte ska ställa några som helst krav på Natomedlemskap. Det lät inte som att det fanns något ställningstagande i det Hans Wallmark sa över huvud taget. Om jag hörde fel får Hans Wallmark gärna rätta mig när det gäller vad Moderaterna anser att en eventuell moderatledd regering efter valet skulle anföra i fråga om vad som gäller för Sverige i ett Nato-medlemskap.

Jag kan kvittera med att säga att det finns vuxna partier som tillhör Moderaternas skara internationellt som gör ett helt annat ställningstagande än vad Hans Wallmark och Moderaterna gör här. I till exempel Österrike och Irland är de, mig veterligen, vuxna nog att se att det finns andra sätt att skydda sitt land på än att bara vara med i Nato.

Hans Wallmark har kanske inte velat lyssna på det som vi har sagt under hela processens gång, men vi säger att det går att fortsätta med den inriktning som Sverige har intagit. Det handlar om att fördjupa Sveriges försvarsförmåga. Där står vi tillsammans i Försvarsberedningen för att förstärka Sveriges försvarsförmåga. Det gäller både det militära och det civila försvaret. Det är en inriktning som vi står bakom, och jag hoppas att Moderaterna fortfarande också gör det. Vi anser också att försvarssamarbetet med andra länder ska fortsätta att fördjupas – med våra nordiska grannländer, som har en liknande syn på demokrati och mänskliga rättigheter som Sverige, med Natomedlemmar, med europeiska länder. Där har Miljöpartiet i regering verkat för att fördjupa samarbetena internationellt med Sverige i försvars- och militärsamarbeten.

Självklart finns det andra sätt att skapa större trygghet även i en orolig värld där vi har ett krig inpå knutarna. Det är något som oroar också oss i Miljöpartiet, och vi anser inte att vi ska stå stilla.

Där har i alla fall jag gett besked. Nu väntar jag på Hans Wallmarks besked om vilka kriterier som ska gälla för Natomedlemskap.

Anf. 152 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det är utmärkt att man vill bygga svensk försvarsförmåga. Men den svenska försvarsdoktrinen har hela tiden byggt på att Sverige kämpar och håller territorium ”i avvaktan på”. I avvaktan på vad, tror Miljöpartiet?

I den analysgruppsrapport som lades fram den 13 maj säger man följande: ”Den säkerhetspolitiska krisen har även åskådliggjort gränserna för Natos åtaganden gentemot icke-allierade genom att klargöra att artikel 5 enbart avser försvar av de allierade. Det finns ingen partnerdimension i Natos kollektiva försvar.”

Vill man *veta* att man får hjälp av andra länder är det medlemskapets väg som gäller. Annars tror man. Man hoppas. Man önskar. Man kan vädja. Man kan vilja. Men det är bara som medlem man kan veta.

När det gäller Bolunds frågor gav Olle Thorell svaret även om han kanske inte fullt ut formulerade det på det sättet. Det som ett antal länder har gjort när det gäller så kallade förbehåll är inte att föra några förhandlingar. Man förhandlar inte in ett medlemskap. Man önskar att bli inbjuden som medlem av den västliga försvarsalliansen. Det är vad Sverige har gjort. Däremot har ett antal länder när de väl blivit upptagna som medlemmar markerat unilateralt, alltså från sin sida, hur de ser på medlemskapet.

Som jag sa, herr talman, är inte Nato något annat än en organisation där man fattar gemensamma beslut. Det är inte så att något annat land kastar en militärbas på det nyupptagna landet. Det är inte så att man tvångsplacerar kärnvapen på dess territorium. Om det landet inte önskar ha det så, då blir det inte så.

Av de länder som tillkommit som Natomedlemmar de senaste 20 åren har inget fått kärnvapen. En sådan markering görs när Sverige accepterar att bli upptaget som medlem.

Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag vill inte lova Hans Wallmark att lägga ned mitt Nato-motstånd riktigt än. Det kommer att fortsätta ett litet tag, till dess att riksdagen har ratificerat ett eventuellt avtal med Nato. Även efter det lär vi fortsätta någon sorts kamp, om än på lägre nivå.

Jag tycker ändå att den diskussion som Hans Wallmark säger sig vilja ha, det vill säga om medlemskapets innehåll, i sig är väldigt relevant. Jag tycker att det var den diskussionen som Per Bolund initierade i dag, och det är en diskussion som jag gärna hade sett också i de säkerhetspolitiska överläggningarna.

Om jag tolkar Hans Wallmark rätt vill han ha den diskussionen i den försvarsberedning som startar efter valet och att vi gör ett eventuellt uttalande först den dagen vi har ratificerat ett avtal. Jag tror att det finns ett värde i att göra den typen av konstaterande tidigare.

Jag skulle ändå vilja att Hans Wallmark lovar att det, om de mot förmodan skulle hamna i regeringsställning, kommer ett unilateralt uttalande från Moderaternas sida om att inte ha kärnvapen på svenskt territorium. Vi har ju sett att Moderaternas partiledare i Aftonbladet gled lite i kärnvapenfrågan. Sedan har han backat från det. Men det skulle vara mycket starkare om ni kunde säga det redan nu, före valet.

Det är ju så med kärnvapenbestyckade fartyg och flygplan och sådant att de kommer från Natoländer och kan vara här på övning. I dag har vi egentligen ingenting som reglerar det. Där skulle lagstiftning vara mycket bättre, som Miljöpartiet föreslår i motionen och som jag tidigare föreslagit. Jag förstår inte varför Moderaterna inte kan tänka sig liknande lagstiftning som Finland, Litauen eller Spanien. Men åtminstone ett uttalande skulle redan nu göra klart att till exempel båtar inte ska dyka upp med kärnvapenbestyckning. Det är ju knappast så att de stannar till någonstans på vägen och dumpar kärnvapnen när de kommer på att de ska till Sverige på övning.

Anf. 154 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Mitt i allt detta fanns det i alla fall glädjande små korn. Vänsterpartiet öppnar för att när saker och ting väl är fullbordade faktum avveckla det militanta motståndet, som då blir mer av ett pacifistiskt motstånd. Det tycker jag är en bra utveckling.

Ärligt talat, herr talman, ser vi samma utveckling i ett antal Natoländer – exempelvis Norge, där SV har börjat markera att man kanske får leva med Nato. Jag tycker att det är en utmärkt ordning. Själv hade jag kunnat leva med Nato långt tidigare, som jag har varit inne på.

Så här är det: Jag tycker att man ska tala om Natomedlemskapets hela innehåll. Ni pekar på olika delar, och det är intressant. Men det är just därför jag menar att en säkerhetspolitisk analys hade varit viktig. Hur påverkar medlemskapet oss när det gäller försvarsplanering? Vad blir vårt ansvar i vår del av världen? Hur ska vi agera tillsammans med andra? Ska det innebära till exempel air policing över Baltikum? Ska vi kunna bidra med trupp, kanske till och med stationerad, i Estland, Lettland, eller Litauen – tre länder som inget hellre vill än att ha fast baserad trupp från andra länder? Sådana saker tycker jag också vore otroligt värdefulla att diskutera. Vill Vänsterpartiet delta i en sådan diskussion tycker jag att det vore välkommet. Sedan kanske vi inte landar i samma slutsatser.

Moderaterna lägger fram ett konstruktivt förslag, precis som vi gjort tidigare. Redan när vi tillsammans med fyra andra partier fick majoritet för en Natooption i december 2020 sa vi att regeringen borde bjuda in till säkerhetspolitiska samtal. Jag vet inte riktigt var Vänsterpartiet var. Miljöpartiet var definitivt emot så länge man var en del av regeringen. Men jag tror att vi vinner på att prata tillsammans.

Därför menar jag att när Sverige accepteras, när alla länder har ratificerat, finns det anledning för regeringen att ta fram hur vi ska ta emot det. Jag tycker att man ska vara ganska minimalistisk. Men kärnvapen är absolut ett sådant område som man varit inne på.

Anf. 155 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag får nog konstatera att inte heller jag får jättetydliga besked av Wallmark, även om jag i grunden välkomnar den typ av framtida diskussioner som Wallmark ser framför sig. Jag tror att det är bra om vi från de politiska partierna lyssnar på varandra och diskuterar utrikespolitik, säkerhetspolitik och försvarspolitik i dialog med varandra.

En ny försvarsberedning kommer att ha ett viktigt arbete framför sig. Oavsett om det blir ett svenskt Natomedlemskap eller inte är det många frågor som ska behandlas på dess bord.

Jag tycker att Moderaterna borde vara lite mer inlyssnande när det gäller förslaget att ha lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium. Det skulle vara konfliktavhållande för andra stater att veta att det inte finns kärnvapen på svenskt territorium som kan tänkas användas i Sveriges namn. Det är därför det är så viktigt att ha det.

Sedan kan vi diskutera de frågor som Wallmark kommer till bordet med. Ett Natomedlemskap innebär ju att vi behöver samarbeta med andra länder för att försvara Östersjön, där det finns en rysk enklav i form av Kaliningrad och där ryska Sankt Petersburg har en liten del av Finska viken. Där behöver man hitta sätt att försvara svenskt territorium och andra

stater territorium i Östersjön utan att för den skull riskera att starta en konflikt där man möter olika militära aktörer på ett felaktigt sätt.

Låt oss återkomma till de diskussionerna! Men jag vill fortfarande gärna ha lite klarhet om att Moderaterna inte vill se kärnvapen på svenskt territorium.

Anf. 156 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att innehållsdiskussionerna är väldigt viktiga när det gäller just hur vi definierar oss som en säkerhetsbidragare i norra Europa. Jag välkomnar att vi kan föra de samtalen.

Herr talman! Av de länder som blivit inbjudna och accepterat att bli Natomedlemmar relativt nyligen, det vill de senaste 20 åren – Estland, Lettland, Litauen, Polen – och äldre Natomedlemmar som Norge och Danmark är inga kärnvapenbärande. Det gör, som jag och mitt parti understrukt hela tiden, att det finns en typ av nordeuropeisk lösning.

Exakt hur man ska hantera och lösa detta får man kanske diskutera. Det har skett på lite olika sätt i olika länder. På den punkten är jag på en likartad linje som socialdemokraten Olle Thorell.

Jag tycker också att det finns ett mervärde i att vi pratar med varandra i Sverige – det tycker jag är viktigt – men också i att Sverige och Finland pratar med varandra så att vi formulerar oss på ett likartat sätt eftersom vi går in i Natomedlemskapet tillsammans och kommer att bidra tillsammans. Jag menar att det finns en stor styrka och ett stort värde i att vi också formulerar oss på ett likartat sätt. Det är inget som man mejslar fram här, i en debattduell mellan Vänsterpartiets Natomotstånd och Moderaternas Natoanhängarskap. Men jag tror att det är viktigt att man hittar den typen av svensk linje.

Det är faktiskt så att i den mycket farliga tid vi lever i är detta relevanta frågor. Men det är ännu mer relevant att också diskutera hur vi bygger och säkrar svensk säkerhet och hur vi förhåller oss till det faktum att de kärnvapen som just nu är riktade mot oss som ett hot, de är ryska.

Anf. 157 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Miljöpartiet har lämnat in en motion om Nato och arbetet mot kärnvapen, detta med anledning av Sveriges pågående Natoförhandlingar. Motionen inleds med följande text: ”Säkerhetsläget har försämrats dramatiskt i vårt närområde på kort tid. Den europeiska säkerhetsordningen är satt ur spel. En demokrati i Europa har blivit invaderad av en auktoritär stat som försöker frånta landet sin rätt till frihet och självbestämmande. Ohyggliga, grova krigsbrott som våldtäkter och massmord på civila, rapporteras nu från en rad platser där de ryska soldaterna dragit fram. Närmare 14 miljoner människor i Ukraina har tvingats på flykt, många tusen civila har dödats.”

I Sveriges riksdag är vi alla som bekant enade i synen på vad Putin-regimen just nu utsätter sitt demokratiska och fredliga grannland för, varför det är lätt att skriva under på motionens inledande text.

Precis som Ukrainas befolkning förtjänar vårt fulla och absoluta stöd behöver vi dock utgå ifrån det kritiska säkerhetsläge som skapats samt rusta Sverige för vad som kan ske i framtiden. Av den anledningen blir det en aning märkligt att förstå sig på Miljöpartiets resonemang, som faktiskt skulle sära vårt land.

Inte minst historiskt har vi sett hur Miljöpartiet velat skrota försvaret och i stället närmast velat möta militära hot med saft och bullar. Att Miljöpartiet saknar all trovärdighet i fråga efter fråga är inget nytt, i synnerhet inte när det kommer till försvars- och säkerhetspolitik. Tyvärr ser vi det även i dag. Med detta sagt, herr talman, tänkte jag redogöra för Sverigedemokraternas hållning i denna fråga.

Först och främst, när det kommer till basering av kärnvapen, bör Sverige i samband med inträdet i Nato naturligtvis understryka de för oss allra viktigaste punkterna, men å andra sidan kan vi inte skapa en situation där vi redan från början frambringa intrycket att vi går med i Nato men samtidigt inte står upp för dess grundläggande syften.

Sverige har fördelen att ha två geografiskt, historiskt och kulturellt närstående grannländer. Jag talar naturligtvis om Norge och Danmark, som har varit med i Nato sedan organisationens grundande. Vi bör därför kunna sätta upp motsvarande villkor för vårt deltagande och samma restriktioner beträffande kärnvapen som dessa två länder har gjort. Allt annat vore direkt oansvarigt.

Herr talman! Sverige bör undvika att hamna i en särställning. Nato skiljer sig från EU såtillvida att Nato är en mellanstatlig organisation, medan EU delvis bygger på överstatliga beslut. Därmed kan Natoländer skilja sig mer från varandra utan att det får negativ effekt för andra medlemsländer. Det är naturligtvis positivt.

Risken bör därför vara relativt låg för att Sverige ska hamna i den situation beträffande Nato som vi har sett i EU, genom att vara en nation som står lite utanför med i flera avseenden andra förutsättningar än exempelvis tätbefolkade länder i centrala Europa.

Jag vill ändå understryka vikten av att inte ställa krav vid ett Natointräde som kan leda till att Sverige redan initialt betraktas som besvärligt eller motvilligt. Vidare bör inte Sverige inom Nato ställa orimliga krav på andra medlemsländer. Nato är nämligen en samarbetsorganisation för självständiga stater med olika bakgrund vars huvudsyften är att dels minska krigsrisken genom gemensamt försvarssamarbete, dels stötta medlemsländer som angrips militärt. Detta samarbete innebär inte att medlemsländerna behöver inta samma positioner i olika frågor som inte är knutna till försvaret. Sverige bör därför inte heller inom Nato ställa krav på andra medlemsstater i frågor som inte berör försvaret.

Sveriges geografiska läge är också något som är värt att lyfta upp i denna debatt. I Natos grundläggande fördrag, Washingtonfördraget, stadgas tydliga begränsningar i kravet att bistå allierade. Dessa handlar dels om alliansens defensiva syfte, dels om geografiska avgränsningar. I detta avseende är det värt att understryka att Sverige även efter ett inträde i Nato måste kunna prioritera försvaret av det egna landet utifrån våra geografiska och andra förutsättningar.

Sverige bör vidare inte fatta beslut som kan begränsa baseringen av andra Natoländers trupper eller materiel här. Exempelvis kan behov av kort- eller relativt långvarig basering av andra Natoländers trupper eller materiel på Gotland inte uteslutas och bör därför heller inte försvåras av svenska principbeslut fattade i fredstid i samband med Natointrädet.

Avslutningsvis kan jag inte stå här utan att nämna det ytterst bisarra med att Miljöpartiet, med uppbackning från Vänsterpartiet, önskar avveckla den svenska armén. Jag trodde att den typen av verklighetsfrånvän-

da förslag hörde hemma i historieböckerna. Men jag kan faktiskt inte tolka yrkande 6 i den motion som vi diskuterar på annat sätt, då man säger att inga permanenta Natotrupper ska finnas på svensk mark.

Herr talman! Om Sverige är med i Nato kommer våra svenska trupper också att vara Natotrupper. Att bifalla detta yrkande, som Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill, innebär per definition att inte heller svenska trupper ska kunna placeras permanent på svensk mark om Sverige är med i Nato.

Av denna och många andra anledningar, herr talman, önskar jag yrka avslag på reservationen och bifall till utskottets förslag.

Anf. 158 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Som vi konstaterade i den förra debatten förändrades den europeiska och transatlantiska säkerhetspolitiken i grunden den 24 februari. Rysslands brutala angrepp mot det demokratiska, självständiga och kärnvapenfria Ukraina gjorde att alla vaknade. Det visade att Ryssland saknar respekt för internationell rätt, ingångna avtal och givna löften.

Det är i denna verklighet som Sverige sökt medlemskap i Nato. Det handlar om att Sveriges säkerhet måste sättas först. Därför finns nu ett brett stöd i riksdagen och också ett starkt folkligt stöd, om man får tro opinionsundersökningarna, för att Sverige tillsammans med Finland ska bli medlemmar i Nato. Och en ansökan är inlämnad.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill inte gå med, och det är skälet till den motion som finns på bordet i dag. Jag har respekt för att man har olika uppfattningar. Så har det varit under en lång tid när debatten har förts. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har också varit tydliga med att de vill ratificera den förbudskonvention som riksdagen tackat nej till och sagt att vi inte ska ratificera. Mot den bakgrunden blir det inte så konstigt att läsa den motion som Miljöpartiet lagt på riksdagens bord, herr talman.

Det är viktigt i denna diskussion att notera att Ryssland och Kina nu aktivt försöker undergräva och skapa misstroende mot alla institutioner som försöker bidra till att reducera hoten från massförstörelsevapen. Den verkligheten är något som vi måste förhålla oss till. Jag hoppas att detta, när vi når NPT-översynen i New York i augusti, inte kommer att innebära en framgång för ytterligare grundskott mot den internationella ordning som vi har skapat när det gäller kärnvapen och kärnvapen användning genom NPT.

I den här debatten har det hetat att det inte har varit någon debatt om detta och att det var därför motionen väcktes. Man har sagt att det inte har funnits någon debatt om dessa frågor. Men jag själv har varit med i många debatter om detta – här i kammaren och på olika offentliga möten. Nog har det pågått en debatt under ganska lång tid?

Sedan kriget i Georgien 2008 förändrades debatten och diskussionen. Det var detta som ledde fram till den första utredningen, den bertelmanska utredningen, som presenterades 2014. Det var för att uppmärksamma och se våra internationella samarbeten. Det var en del i den säkerhetspolitiska debatten, som vi hoppades skulle komma som en följd av den utredningen. Men tyvärr valde regeringen – och det får man väl säga att Miljöpartiet hade ett ansvar för – att inte låta utredningen vara ett underlag för en bred debatt. Det hade ju kunnat skapa en sådan diskussion.

Vi fick också en debatt som följde på den utredning som kom utifrån totalförsvarsbeslutet, den bringéuska utredningen, som presenterades 2016. Även den hoppades vi skulle kunna vara en grund för en bredare politisk debatt om svenska internationella samarbeten, om säkerhetspolitik och om försvarssamarbeten, liksom om Natomedlemskap. Men även där valde regeringen, med Miljöpartiet, att inte låta den bli en del av en bredare debatt.

Vi föreslog att man skulle skicka ut den brett på remiss och skapa en diskussion om detta. Men nej, den hamnade i byrålådan.

Så kom då förbudskonventionen. Den renderade också en utredning, som den dåvarande regeringen tillsatte, den lundinska utredningen. I den utredningen lyfte man faktiskt fram rätt många av de frågor som rör både kärnvapenavskräckning och avskräckningspolitik i stort. Man tog upp frågan om kärnvapenparaplyer och hela den debatt som den här motionen nu har föranlett. Den utredningen blev det ett remissarbete på, och också där blev det rätt många debatter. Jag var ute på flera ställen för att diskutera.

Nog har det pågått en debatt om detta.

Herr talman! Nu har regeringen skickat in en ansökan, och jag hoppas vi i kammaren också kommer att få besluta att ansluta oss till de 14 artiklarna i det nordatlantiska avtalet, som ju bygger på FN-stadgan och talar om principerna om demokrati, individuell frihet och rättsstatens principer. Där talas tydligt om att åstadkomma internationell fred, säkerhet och rättvisa och avstå från hot och så vidare i enlighet med FN-deklarationerna. Där talas om försvar, territoriellt oberoende och säkerhet.

Det är detta vi ansluter oss till. Det är mot den bakgrunden som man måste läsa detta utlåtande från utrikesutskottet, som jag härmed vill yrka bifall till.

Anf. 159 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Om ungefär en och en halv vecka kommer det att hållas en konferens om FN:s kärnvapenkonvention, dit Sverige kommer att åka som observatör. Tidigare under våren fanns det ett initiativ från Kristdemokraterna som handlade om att förbjuda regeringen att bedriva utrikespolitik såtillvida att vår nedrustningsambassadör inte skulle få åka dit. Detta gick Kerstin Lundgren och Centerpartiet emot, vilket ledde till att det initiativet blev nedröstat här i riksdagen och i slutändan inte ens framställdes.

I augusti kommer vi att ha uppföljningskonferensen om NPT. Det är en konferens som vi har väntat väldigt länge på. Den sker i en allvarlig tid. Det har vi nog sagt varje gång som det har varit tal om att hålla en sådan konferens. Sedan 2020, då den skulle ha hållits för första gången, har ju säkerhetsläget bara försämrats hela tiden. Jag tror att det blir väldigt viktigt vad som sker under den konferensen.

Sedan kommer det att bli val i Sverige den 11 september. Efter det har väljarna avgjort vilka som ska sitta här inne, och vi ska välja om talmannen ska sitta kvar och så vidare. Men en sak som behöver avgöras då är vilken linje Sverige ska driva i den här typen av kärnvapenförhandlingar.

Just nu upplever jag att vi har ett ganska spretigt uttalande från utrikesutskottet om vilket mandat som regeringen har. Jag undrar helt enkelt om Kerstin Lundgren ser några möjligheter att bilda en mer tydlig majoritet inom ramen för de förutsättningar vi nu troligtvis får med ett svenskt

Natomedlemskap när det handlar om hur regeringen, oavsett vem som leder Utrikesdepartementet, ska bedriva kärnvapenedrustning i Sverige. Går det att hitta ett sätt att utifrån den röstförklaring som vi avgav 2017 tydligt peka ut riktningen för Sveriges arbete för en kärnvapenfri värld?

Anf. 160 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Håkan Svenneling refererar till riksdagens ställningstagande i frågan om den översynskonferens som nu ska komma. Det han inte relaterade till var det tydliga tillkännagivande som vi säkrade från vår sida. Centerpartiet sa – och det ställde riksdagen upp på – att vi skulle delta men vara tydliga med att det inte handlar om att Sverige ska ratificera förbuds-konventionen. Det var en tydlig signal till regeringen: Delta den här gången, men var tydlig med att vi inte avser att ratificera konventionen.

Konventionen är enligt vår mening inte en väg framåt. Där saknas kärnvapenstaterna. Vi har NPT, där kärnvapenstaterna och övriga världen finns med. Låt oss fokusera på den, och låt oss åtminstone försöka förhindra att Ryssland och Kina helt underminerar det avtalet. Detta tycker jag ska vara huvudfokus i det här sammanhanget.

Låt oss inte riskera ännu en av de internationella regelböckerna – det är tre delar, där kärnvapenedrustning är den ena. Vi hoppas och önskar att vi en dag ska ha en kärnvapenfri värld, men i dag ser vi att de ryska, nordkoreanska och möjligen också kinesiska kärnvapnen kommer att vara ett tydligt hot som vi måste ta höjd för att stå emot.

Anf. 161 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som Kerstin Lundgren säger. Men jag tycker fortfarande att min fråga är lite obesvarad.

Vi har de två konferenserna. Den första bygger på den röstförklaring som Sverige avgav 2017. Sedan är det som Kerstin är inne på, alltså att man inte kan eller får ratificera, för det finns ingen majoritet för ratifikation i Sveriges riksdag. Det gör att regeringen inte har möjlighet att ratificera konventionen som det ser ut just nu.

Den andra är NPT-konferensen som ska äga rum i augusti. Risken för underminering är definitivt stor. Men efter detta måste Sverige hitta en väg framåt när det gäller hur man ska jobba på det här området. Det är svårt att säga här och nu exakt hur det ska se ut, men jag undrar om Kerstin Lundgren tror att det finns förutsättningar att hitta gemensamma ställningstaganden när det gäller hur en regering ska jobba framåt. Vill Kerstin Lundgren se den typen av överenskommelse mellan de politiska partierna för att det ska bli tydligt hur Sverige arbetar för en kärnvapenfri värld?

Anf. 162 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Vi hoppas att NPT-översynen inte helt fallerar. Jag var med både 2010 och 2015 – den ena var en framgång, den andra ett misslyckande när det gällde att landa i en slutdeklaration. Jag har inga stora förhoppningar om en slutdeklaration nu, men jag hoppas att det inte blir ett grundskott.

Men utifrån denna hållning är det självklart att vi vill fortsätta arbeta i den globala miljön. Kärnvapenstaterna är viktiga att ha med. Det är ju där som frågan måste landa.

Att ställa sig på läktaren och agera, som Håkan Svenneling och Miljöpartiet vill, genom att ratificera förbudskonventionen, är inte vägen framåt. Och vi vill bli medlemmar i Nato. Vi vill se ett Natomedlemskap. Det handlar om vår säkerhet, och vår norra regions säkerhet hotas i dag av de ryska kärnvapnen. Vi ser då att det krävs förmåga att avskräcka Ryssland från att aktivt använda sina kärnvapen.

Vi kommer att vilja vara medlemmar i Nato fullt ut, med de restriktioner som vi troligen kommer att ha när det gäller utplacering av trupp och kärnvapen i fredstid. Med den utgångspunkten är vi beredda att diskutera med våra EU-grannar, eftersom vi ser EU som en viktig säkerhetspolitisk arena, och Natomedlemmarna när det gäller framtiden för arbetet för en kärnvapenfri värld. Också Nato har detta som ett utskrivet mål.

Anf. 163 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Det bästa vapnet är det som aldrig behöver användas. Kärnvapen hör verkligen dit. Debatten i dag visar att vi alla i kammaren är överens om den saken. Det enda berättigande jag kan se i att någon nation inom Nato förfogar över kärnvapen är den avskräckande effekten. För så länge länder som Ryssland och Kina förfogar över dessa förfärliga och förödande vapen finns en reell risk för att de någon gång kommer att användas, kanske mot oss.

I denna diskussion är det viktigt att påminna sig om att Nato som organisation har som uttalat mål att arbeta för att skapa förutsättningar för en värld som är fri från kärnvapen och vidhåller ett starkt engagemang för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Denna position har framhållits offentligt vid upprepade tillfällen, däribland i kommunikén från Natos stats- och regeringschefsmöte i Bryssel 2021.

Ett medlemskap i Nato omfattar även ett åtagande gällande organisationens kärnvapendoktrin och den strategiska avskräckningen. Samtidigt är Nato en mellanstatlig organisation där varje medlemsstat behåller sin politiska självständighet, och alliansen fattar sina beslut genom enhällighet. Organisationens mellanstatliga grund innebär att varje medlem behåller rätten att besluta om eventuell utplacering av kärnvapen samt permanent utplacering av utländsk trupp på det egna territoriet.

Herr talman! Varken Norge eller Danmark har lagstiftning eller formella förbehåll i sitt Natomedlemskap som förbjuder kärnvapen på respektive territorium. Men båda länderna har gjort unilaterala viljeyttringar om att inte ha kärnvapen utplacerade på sina territorier i fredstid.

Vad gäller motionens förslag om lagstiftning om att förbjuda kärnvapen på svensk mark vill jag påminna om att Sveriges position att inte tillåta att kärnvapen placeras på svenskt territorium eller medförs av gästande stridskrafter är väl känd och har tydliggjorts i olika sammanhang. Enligt folkrätten är en gästande stat förpliktad att följa de villkor som Sverige ställer upp för besöket.

Jag noterar att Miljöpartiet hänvisar till den lagstiftning som finns i Finland om utplacering av kärnvapen och menar att den är ett föredöme för Sverige. Men vi ska komma ihåg att det finländska förbudet är en direkt konsekvens av landets eftergiftspolitik gentemot Sovjetunionen och de förnedrande fredsvillkor som landet var tvunget att acceptera i och med

Prot. 2021/22:128
10 juni

-----
*Nato och arbetet
mot kärnvapen*

Parisfreden 1947. Finland, som blev angripet, fick betala krigsskadestånd till Sovjetunionen, angriparen, på 300 miljoner dollar.

Herr talman! Den gemensamma Natoansökan som gjordes häromveckan tillmäts ett historiskt värde i Sverige och naturligtvis även i Finland. Nu kan man äntligen lägga 75 år av finlandisering bakom sig. Ja, det är precis så det kallas när en stormakt tvingar ett mindre grannland till anpassningar för att det ska få behålla sin självständighet.

Med ett Natomedlemskap kommer vi att stå betydligt starkare i vårt försvar av vår egen självständighet och våra fri- och rättigheter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 5 Justering av protokoll

Protokollet för den 20 maj justerades.

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:254 till socialutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkanden

2021/22:SoU30 Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

2021/22:SoU28 Borttagande av bosättningsprincipen vid sprututbyte

2021/22:SoU15 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m.

Utrikesutskottets betänkande

2021/22:UU13 Europarådet

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2021/22:SfU27 Efterlevandestöd för barn som får vård eller boende bekostat av det allmänna

2021/22:SfU26 Höjt bostadstillägg till pensionärer och höjt minimibelopp vid fastställande av avgifter enligt socialtjänstlagen

2021/22:SfU28 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2021/22:MJU29 Straffbestämmelser till EU:s förordning om fartygsåtervinning och övergripande miljöfrågor

-----
Svar på
interpellationer

Anf. 164 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att skynda på för att även kvinnliga soldater ska få tillgång till godkänd och ändamålsenlig utrustning och varför kvinnliga soldaters klädbehov, som bland annat godkända och ändamålsenliga underkläder, inte tillgodoses efter så många år av problem.

Det är viktigt att Försvarmakten bedriver ett systematiskt utvecklingsarbete för att vara en jämställd och jämlik organisation. Eventuella hinder för kvinnor att söka sig till och ta anställning i Försvarmakten behöver tas bort. Försvarmakten arbetar sedan 2015 med jämställdhetsintegrering, vilket innebär att jämställdhet ska inkluderas i alla ordinarie processer och i allt beslutsfattande. Jämställdhet är således en integrerad del även i materielförsörjningen.

Försvarmakten har också i uppgift att i samband med årsredovisningen redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att den materiel som anskaffas är ändamålsenligt utformad för såväl kvinnor som män. Därtill framgår av förordningen med instruktion för Försvarets materielverk att den myndigheten när det är relevant ska säkerställa att de varor och tjänster som upphandlas är ändamålsenligt utformade för både kvinnor och män. Detta följs upp årligen i FMV:s årsredovisning.

Arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i materielförsörjningen tar tid, men de åtgärder som vidtagits under en längre period börjar ge resultat. Bland annat har jämställdhetsperspektivet fått en viktig roll i anskaffningen av det nya stridsuniformssystemet Nordic Combat Uniform, vilket innebär att uniformen i fråga om funktionalitet och passform är anpassad för såväl kvinnor som män. I det sammanhanget är det glädjande att de nordiska länderna nyligen slutfört den gemensamma upphandlingen och att den första svenska beställningen av det nya uniformssystemet är lagd.

Med det nya uniformssystemet, som omfattar trettioålet olika plagg, kommer kvinnliga soldaters behov av anpassade kläder att tillgodoses när det gäller alltifrån underkläder till ytterkläder. Därtill ska nämnas att kompletterade anskaffningar har gjorts av bland annat träningskläder, förstärkningsplagg, handskar och skor – allt anpassat för kvinnliga soldater.

Anf. 165 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Nu står vi här igen och debatterar något som jag har efterfrågat väldigt länge, som fortfarande inte är på plats.

Nyligen genomfördes värnpliktskongressen – jag tror att även ministern var på plats. En av de mest debatterade frågorna var just bristen på kläder till kvinnor, i Sverige 2022.

Jag har också vid många möten med kvinnor inom försvaret fått information om att de hellre kvitterar ut kalsonger än trosor som skaver, att kroppsskydd inte passar och att de får rygsäckar som är för långa och ger skav på ryggen.

En nyligen muckad värnpliktig berättade för mig hur det funkar när man är liten och smal. Hon fick ett kroppsskydd som var för långt och en

hjälm som var för stor, så när hon lade sig ned för att skjuta tryckte kroppsskyddet upp hennes hästsvans, som i sin tur sköt upp hjälmen, som i sin tur tryckte ner glasögonen framtill, som immade igen – sikten var då totalt obefintlig.

Det är en säkerhetsrisk, herr talman, som beror på ointresse och dålig prioritering. Och försvarsministern har alltså haft ansvaret i åtta år. De som muckar nu var elva år när han tillträdde. Det händer rätt mycket i en människas liv på den tiden.

En kvinna inom Försvarsmakten har sagt: ”Att en kvinna kan strida i sin befattning med alla dessa brister är ett mirakel. Att inte ha skyddsutrustning anpassad för att passa soldater med bröst är bekymrande och i en krigssituation kommer kvinnor att strunta i kroppsskyddet, vilket innebär en högre risk och i värsta fall med dödlig utgång.”

Hur svårt ska det då vara? Jag har till och med fått höra att detta med kläder till kvinnor inom Försvarsmakten varit ett problem sedan 1980-talet. År 1980 var jag sex år.

Fru talman! Detta är ett utdraget problem som jag egentligen inte kan förstå varför det är ett problem. I resten av samhället finns det kläder till kvinnor oavsett hur de ser ut. Det är ganska enkelt att hitta kläder till både kvinnor och män.

En del regementen tar saken i egna händer och delar ut en check på 1 500 kronor för att kvinnor ska kunna köpa brandsäkra underkläder hos leverantörer utanför systemet. Det är gott så. Man ser problemet och hittar kreativa lösningar.

Men vet ni vad detta betyder? Jo, det betyder att det faktiskt finns kläder som man kan använda inom Försvarsmakten och som också är godkända. Men de köps inte in. Sitter det i processerna, fru talman, i kulturen eller i ett ointresse? Det är egentligen egalt var det sitter. Huvudsaken är att man löser problemet, och det har man alltså inte gjort. Varför har det tagit över 30 år, snart 40 år, att få materiel på plats? Och hur kommer det sig, trots försvarsministerns betygelse om att det köps in en massa materiel, att det inte är många ute på våra förband som har sett röken av den?

En annan kvinna sa till mig: ”Om man menar allvar med att man vill ha fler tjejer i Försvarsmakten så måste man ta fram materiel som gör att vi kan prestera på lika villkor. Det måste bli tydligt att kvinnor är lika välkomna som män. I dag signalerar materielen dessvärre någonting annat.”

Detta är en långdragen historia inom försvaret. Man har väntat i väldigt många år. Väldigt många män skäms också och undrar om det på allvar ska vara på detta sätt. Vad är problemet?

Jag har lyft fram frågan till ministern flera gånger tidigare, men fortfarande är frågan inte löst.

Varför – efter så många år av problem – tillgodoses inte kvinnliga soldaters klädbehov, bland annat godkända och ändamålsenliga underkläder?

Anf. 166 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Enligt gällande regleringsbrev ska Försvarsmakten redovisa resultat av de åtgärder avseende jämställdhetsintegrering som vidtagits för att myndighetens verksamhet ska bidra till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken, och det gäller även materielanskaffning.

Man kan titta på den ökning av beställd materiel som har skett under åren sedan 2019. Det är en realitet. Det som beställts är: Gravidskjorta 2 158, träningskit 11 200, marschkängor i mindre storlekar 5 200, långkalsonger 11 200, trosor 8 000, behåar 5 000, värmeundertröjor i små storlekar 1 375 år 2021, T-shirt M05 2 000, värmeunderbyxa små storlekar 1 295, värmeunderbyxa dam 3 300, trosor M16 2 000 och så vidare.

Det är att ge fel bild att säga att man inom Försvarsmakten är ointresserad och att ingenting görs över huvud taget. Det tycker jag är en nidbild. Man jobbar med detta, men det finns anledning att göra ytterligare.

Nordic Combat Uniform som nu har presenterats är en uniform som finns i tre olika konfigurationer och som ska klara olika typer av klimat och ska ha full funktionalitet oavsett bärarens kön. Den har tagits fram genom olika tester i olika länder. Det är mycket tydligt att den ska kunna fungera oavsett kön. Och det har lagts ned ett omfattande arbete på den.

Jag tycker att man ska ta kritik på allvar. Men jag tycker också att man ska se till det arbete som de facto genomförs och inte ge en bild av att man inom Försvarsmakten är fullständigt ointresserad. Det finns tydligt uttalat i regleringsbrevet till Försvarsmakten att den ska redovisa resultat på dessa punkter. Jag vet att man jobbar med frågan, jag vet att det har gjorts stora beställningar och jag vet att man kommer att fortsätta att arbeta med detta tills det är löst.

Anf. 167 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar för det utvecklade svaret, herr minister.

Jag förstår att det är ett omfattande arbete som görs. Men om det fortfarande inte trillar ut ändamålsenliga kläder ute på våra regementen måste det finnas ett fel någonstans. Och hur sker uppföljningen då från regeringen? Om man ska redovisa resultatet, vad står det då i resultatet? Och hur stämmer det överens med dessa människors bild av deras tid inom Försvarsmakten?

Vad säger ministern till den flicka som fick köttår av trosorna efter en vecka ute i fält? Två månader fick hon ha köttår i ljumsken efter det. Det är inte rimligt att vi ska ha det på det sättet.

Andelen kvinnor inom Försvarsmakten ökar – inom en del verksamheter mer, men inom andra verksamheter är det inte lika bra. Det jobbar man med. Man söker aktivt fler kvinnor. Men samtidigt möts de av en verklighet som inte är jämställd. De kvinnor som kommer in är lösningsfokuserade, och de löser naturligtvis uppgiften. Men de ges inte samma förutsättningar. Det är inte så välkommande.

Tänk att komma in på en arbetsplats och inte få samma möjligheter som den som sitter bredvid. Det skulle inte kännas så sjyst.

Materielproblemen för både kvinnor och män måste åtgärdas för att säkerställa framtidens behov av tjänstgörande militärer. Försvarsmakten växer nu, och då måste den göra det med rätt materiel. Om Försvarsmakten ämnar behålla kvinnor i organisationen måste man se till att det finns samma förutsättningar som för männen.

En kvinna har tidigare sagt till mig: ”Att det i dag fortfarande saknas utrustning så att den svenska soldaten och sjömannen ska kunna utföra sitt värv, att försvara vår nation och dess invånare på ett för ändamålet korrekt sätt, talar sitt eget språk. När det inte ens finns underkläder som passar,

hur ska man då kunna förvänta sig att svårare och mer komplexa saker än trosor ska kunna fungera för en kvinna i Försvarsmakten?”

Fru talman! Jag nämnde tidigare den flicka som fick köttår i ljumsken. Dessa köttår ådrog hon sig under en fältvecka med trosor som var alldeles för trånga i ljumsken. I två månader drogs hon med detta.

Det vittnas också om en bh med dragkedja fram som inte bara ger skavsår utan som också blir iskall när det är kallt ute. Och vi har ändå vinter i Sverige.

Kvinnor som har fött barn ändrar ofta kroppsform efteråt. Det händer ju lite i kroppen efter nio månader när man har burit en annan människa. Även dessa kvinnor behöver kläder som passar före, under och efter graviditeten – flexibilitet, olika storlekar och olika modeller.

Det finns till synes enkla åtgärder och marginella investeringar relativt Försvarsmaktens budget. Men ändå går detta uppenbarligen inte att lösa. Det kommer i alla fall inte ut till människor som behöver detta.

Nu finns det dessvärre en ton av acceptans och resignation avseende materielbrister hos kvinnorna. Ingen vill vara en gnällspik. De är där för att lösa uppgiften, och de gör det med eller utan köttår i ljumsken.

FOI:s rapport *Karriärhinder för militära kvinnor* visar att kvinnor möter fler barriärer för sina karriärer än män. Där är materiel frågan en punkt, och materiel frågan behöver prioriteras baserat på faktisk problematik.

Jag vet inte vad ministern säger till de människor som jag har varit ute och träffat och som har fått dessa problem. De får köttår i ljumsken, och de kan inte skjuta för att hjälmen åker ned. Det handlar alltså inte om gnäll på utseende, utan det handlar om hälso- och säkerhetsrisker. Det är nödvändiga åtgärder som behöver vidtas för att förhindra att anställda och pliktade kvinnor utsätts för hälso- och säkerhetsrisker.

Fru talman! Jämställdhetsarbetet inom Försvarsmakten är viktigt. Grundläggande är möjligheten till bra och ändamålsenlig materiel som kläder och skor som passar olikheter.

Anf. 168 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vet inte hur många gånger jag ska tydliggöra att det är Försvarsmakten som är ansvarig för de här frågorna och för hur man hanterar materiel i förhållande till sin personal i olika kategorier. Vi har tydliggjort detta i olika regleringsbrev och direktiv och diskuterat detta med Försvarsmakten vid ett flertal tillfällen.

Jag vet inte hur interpellanten ser på det, men: ett kit med träningskläder omfattande byxa, jacka, shorts, baddräkt, t-shirt, sportbehå – 2 900 exemplar 2019. Trosor i boxermodell, inom Försvarsmakten benämnda långtrosor – 8 000 par 2019. Långkalsonger för kvinnor – 3 240 par. Behå för militärt bruk, ej sportbehå enligt det jag tidigare sa – 5 072. Är detta helt meningslös verksamhet som över huvud taget inte har någon form av effekt? Man har beställt 20 000 par marschkängor i flera olika varianter – är det helt onödig verksamhet som inte har någon form av effekt?

Jag har full respekt för att saker och ting inte fungerar till fyllest i alla delar i Försvarsmakten. Då får man väl i så fall försöka att lösa det ute på förbanden. Jag tänker inte heller diskutera i någon sorts försvarsställning i förhållande till vad som kan ha hänt på olika övningar, hur olika kläders passform har varit eller om det uppstår olika påverkan på kroppen i de här lägena. Jag bara konstaterar att man har gjort en hel del när det gäller att

anskaffa kläder av de mest skilda slag och att det kommer att göras mer. Jag vet också att man har lagt ned ett oerhört arbete kring Nordic Combat Uniform.

Man målar alltså inte upp en rättvisande bild om man säger att det inte händer någonting i Försvarsmakten. Jag upplever att Försvarsmaktsledningen har stor respekt för krav på jämställdhet och krav på att kvinnor i Försvarsmakten ska ges bra förutsättningar, och jag upplever att man arbetar i den riktningen. Där känner jag alltså att det finns en tydlighet.

I de direktiv som finns till Försvarsmakten gällande jämställdhetspolitiska mål är delmål 1 en jämn fördelning av makt och inflytande. Det finns ett delmål om ekonomisk jämställdhet och ett om jämställd utbildning. Det finns ett delmål om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, ett om jämställd hälsa och ett om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Sedan är det en lång rad punkter under respektive rubrik. Detta är ett arbete som pågår och där man stegvis gör olika typer av framsteg.

Måla alltså inte upp bilden att vi har en försvarsmaktsledning och en försvarsmakt som inte har ett seriöst intresse av de här frågorna! Däremot möter jag när jag är ute på förbanden en stolthet kring att man kan redovisa en ökad andel kvinnor i organisationen.

Anf. 169 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag undrar om ministern inte har mött kvinnor som fortfarande under 2022 inte har ändamålsenlig materiel. I så fall uppmanar jag alla att omedelbart höra av sig till ministern och berätta.

Om det nu inte blir som man har tänkt sig – ministern står och berättar vad som är beställt och så vidare – behöver man inte bestämma om då? Annars spelar det ju ingen roll vad ministern bestämmer. Då är man liksom överflödig.

Kan ministern nu säkerställa att den nya uniformen testas av såväl kurviga som spensliga kvinnor, av långa och korta kvinnor, av kvinnor med smala lår och kvinnor med kraftiga lår samt av kvinnor med stor byst och kvinnor med liten byst? Jag tycker att det är bra att detta nu beställs, men för att säkerställa fullgod leverans krävs en skicklig beställning. Den ska baseras på verklighet och riktiga tester och göras i ett antal som innebär att materielen når ut på de olika förbanden – samt med leverans inom kort. Vi har dragits med detta i väldigt många år.

Jag tänker att försvarsministern kan stå här och i sitt svar rabbla upp hur mycket som helst som har beställts men att det faktiskt inte spelar någon roll så länge detta inte når ut till dem som befinner sig ute i verkligheten. De kommer ju att fortsätta få köttår i ljumsken av trosorna. Om detta hade gällt kalsonger tänker jag att vi hade haft dem på plats för länge sedan – och det har vi ju.

Det är pinsamt att detta inte har blivit löst på 30 år, fru talman. Klarar man inte att lösa ut det här kommer man heller aldrig att få ett jämställt försvar.

Anf. 170 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först och främst är det alltså Försvarsmakten och FMV som sköter beställningarna. Det blir ett felaktigt perspektiv om interpellanten vill ge bilden att jag i stort sett sitter och håller på med beställnings-

verksamhet personligen. Så är det inte. Det finns en skillnad mellan myndigheter och regeringen, och det trodde jag var väl känt.

När det sedan gäller detta med att ”rabbla upp”: Det är klart att man kan förminska värdet i det någon säger genom att kalla det en upprabbling, men jag säger att jag har redovisat fakta. Dessa fakta existerar i exakthet.

Om vi sedan ska vara lite nyanserade i diskussionen är det nog så att det här har haft en positiv effekt i många stycken men att det också finns problem som måste lösas framöver. Då är det så att Försvarsmakten som ansvarig myndighet arbetar med den här frågan och kommer att fortsätta arbeta med den – och med många andra frågor.

När det gäller den nya uniformen är det fyra nordiska länder som är inblandade. FMV är den myndighet som är ansvarig tillsammans med motsvarande myndigheter i Danmark, Finland och Norge, och de har drivit detta i en gemensam projektgrupp och då också provat ut uniformerna på olika människor, både män och kvinnor. Man har försökt göra ett så grundligt arbete man bara kan och ta hänsyn till alla olika typer av parametrar, där man också väger in sådant som skiftande väder, sommar, vinter och olika typer av klimat. Man har försökt hitta ett sätt att få fram så lätta och slitstarka uniformer som möjligt.

Det här ska vara uniformer som har full funktionalitet oavsett bärarens kön, och jag tycker inte att det finns någon anledning att försöka ge sken av att detta är ett dåligt arbete. Jag anser att det är ett bra arbete som har gjorts. Vi får återkomma senare, när uniformerna är levererade.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:483 om godkännande av odlat kött

Anf. 171 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att verka för storskaliga satsningar på växtbaserade livsmedel och odlat kött som ett alternativ till icke hållbar animalieproduktion samt om jag anser att odlat kött ska främjas som ett miljö- och djurvänligt alternativ till konventionellt producerat kött och i så fall hur. Jens Holm har också frågat mig vilken beredskap Sverige har för att hantera den politiska godkännandeprocessen av odlat kött inom ramen för EU:s lagstiftning om nya livsmedel samt om jag avser att verka för att det ska bli tillåtet att erbjuda provsmakning av odlat kött på ett sätt som liknar det Nederländerna har valt.

Odlat kött är en teknik under utveckling som behöver stå på vetenskaplig grund, utvärderas och godkännas i de system vi har inom EU för att garantera säkra livsmedel. Kravet på utvärdering och godkännande av nya livsmedel finns för att säkerställa att människor inte blir sjuka av sådana livsmedel som vi inte har så mycket erfarenhet av. I detta arbete deltar Sverige aktivt genom Livsmedelsverket som behörig myndighet, och det kommer vi att göra även när det gäller ett eventuellt godkännande av odlat kött som ett nytt livsmedel.

För att få saluföra ett nytt livsmedel på den inre marknaden måste det vara godkänt av EU-kommissionen. Godkända nya livsmedel är upptagna i unionsförteckningen i kommissionens genomförandeförordning från

2017 om upprättande av en unionsförteckning över nya livsmedel i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning om nya livsmedel. Innan godkännandeprocessen av odlat kött som ett nytt livsmedel är klar har jag inte för avsikt att främja konsumtion av odlat kött i Sverige, inte heller som smakprov.

Den framtida livsmedelsförsörjningen och dess miljöpåverkan är en global utmaning som är nödvändig att arbeta med både inom EU och internationellt. Innovationen i livsmedelskedjan är en viktig nyckel i detta arbete, och jag följer med intresse utvecklingen av nya tekniker och metoder som främjar en ökad hållbarhet när det gäller livsmedelsproduktionen.

Anf. 172 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har ställt den här frågan till landsbygdsministern därför att vi vet att animalieproduktionen i världen är en stor resursslukare och bidrar till en stor del av världens utsläpp av växthusgaser. Uppfödning, transporter och, ytterst, slakt av djur står för nästan en femtedel av världens totala utsläpp av växthusgaser och är en av de främsta orsakerna till avskogning i världen.

Mer än hälften av all mark som kan användas till jordbruk används till att producera animalier; den största delen är kött. En väldigt stor del av vår vattenanvändning går också till att producera kött. Ungefär 80 procent av världens antibiotikaanvändning går till djuruppfödning. Då har jag inte nämnt alla de djur som dödas i animalieproduktionen. Bara i Sverige dödas tio gånger så många grisar, kossor, hönor och kycklingar som det finns människor – över 100 miljoner per år.

Enligt alla seriösa prognoser kommer världens totala köttkonsumtion att öka med ungefär 50 procent till 2050. Detta kommer att sätta en extrem press på vår resursanvändning och ytterligare öka våra utsläpp av växthusgaser på ett sätt som vi inte kan tillåta om vi ska leva upp till Parisavtalet. Det här är en storskalig produktion som har stora effekter på miljön, på resursanvändningen och på djuren.

Fru talman! För bara tio år sedan kanske det var science fiction, men nu finns det teknik för att producera kött från levande djur utan att djuren på något vis lider. Man tar en liten skinnbit eller en liten köttbit från ett levande djur, som bedövas, och sedan får den lilla köttbitens celler växa i ett kar så att de blir stora och växer fram som kött. Från en bit stor som min lillfingernagel kan man producera ungefär 80 000 hamburgare av odlat kött.

Jag tycker personligen att det absolut bästa vore om vi undvek att äta animalier och satsade fullt ut på växtbaserad kost. Det behöver vi göra. Men en stor del av befolkningen vill sannolikt fortsätta att äta kött, och då kan odlat kött vara en bra lösning.

Flera länder har förstått det här och satsar nu mycket pengar på forskning och utveckling av den här tekniken. I oktober avsatte Danmark 1 miljard danska kronor för en omställning av den danska livsmedelsproduktionen mot en mer hållbar livsmedelsproduktion med fokus på växtbaserad mat men också med fokus på odlat kött. Nederländerna avsatte för några månader sedan 60 miljoner euro för ett särskilt program kring forskning, utveckling och uppskalning av odlat kött. Flera av de ledande företagen inom odlat kött finns just i Nederländerna.

Därför har jag ställt denna fråga till landsbygdsministern. Jag vill veta om det finns en liknande beredskap från den svenska regeringen. Jag tycker inte att det verkar finnas det.

I svaret till mig sa landsbygdsministern att hon inte har för avsikt att främja konsumtion av odlat kött. Men i dag befinner vi oss i ett stadium där vi borde främja produktionen och utvecklingen av den här tekniken. Är ministern beredd att göra det? Är ministern beredd att föra in odlat kött som någonting viktigt, till exempel i livsmedelsstrategin, och att avsätta pengar för detta?

Anf. 173 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Det är som Jens Holm säger: Det börjar komma nya spännande matinnovationer i hela världen. Just när det gäller odlat kött är Nederländerna stora, som ledamoten Jens Holm talade om, men det finns också andra länder som har börjat titta på den här tekniken.

För Sveriges regering är matinnovationer och ny foodtech enormt viktigt. Vi behöver både öka vår egen livsmedelsförsörjning och se till vår livsmedelsberedskap. Vi har satsat på forskning och innovation – även i livsmedelsstrategin, som ledamoten tog upp. Till exempel hade Vinnova en utlysning med 25 miljoner för mer växtbaserade produkter. Formas har en helhet om ny foodtech.

Vad gäller odlat kött är det precis som ledamoten säger: Vi är ju inte riktigt där än. Det är på forskningsstadiet, och det är inte kontrollerat eller säkerställt att detta är ett bra livsmedel. Om det är någonting som regeringen alltid försöker att säkerställa är det att maten vi äter är säker. Det är enormt viktigt.

När jag säger att jag inte främjar konsumtion menar jag att jag inte vill främja konsumtion av någonting som fortfarande inte är godkänt som ett säkert livsmedel. Främjandet kommer efter att det odlade köttet, som i så fall är säkert att äta, finns.

Vi har spännande innovationer som vi ser i Sverige. Jag var på besök i Grebbestad. Jag åkte ut med båt och fick vara med när man skördade tång. Redan nu har man försäljningskanaler för att få ut tång.

Jag invigde den nya ärtfabriken i Bjuv, som är Sveriges första proteinfabrik. Där säkerställer man att alla arter används och att ingen blir slängd därför att den inte ser ut som en vanlig ärt. Dessa arter hade annars blivit ratade men ska nu bli protein.

Någonting som ledamoten har helt rätt i är att marknaden för nya typer av proteiner finns. Den finns i Sverige – vi har importerat väldigt mycket. Därför tycker jag att den investering som man gör i Bjuv är väldigt bra.

Vi vet också att det finns en marknad i hela världen för nya proteiner. Men som jag sa måste vi först säkerställa att detta är ett säkert livsmedel. Det finns ju ännu ingenting sådant från EU. Det har inte heller, om jag förstår det rätt, lämnats in några ansökningar om att få odlat kött godkänt. Detta får jag och ledamoten helt enkelt vänta på, fru talman.

Anf. 174 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag delar fullt ut ministerns förhoppningar när det gäller produktion av exempelvis tång, arter eller andra svenska baljväxter som ett väldigt bra alternativ till animaliskt protein. Vi behöver verkligen ett proteinskifte mot mer av växtbaserade proteiner.

Jag vill fråga ministern om hon håller med om min beskrivning att den storskaliga djuruppfödningen är ett stort resurs- och miljöproblem och även ett djuretiskt problem. Jag tycker att det låter som att ministern håller med om den problembeskrivningen och att vi behöver satsa på mer av alternativa proteiner. Förhoppningsvis blir dessa alternativa proteiner normen så småningom.

Ministern får gärna kommentera den ökande animaliekonsumtionen i världen. Förutom en liten dipp de senaste åren har vi även i Sverige ständigt ökat köttkonsumtionen, och nu verkar den vara på väg upp igen. Det är problematiskt om vi inte kan hitta nya, klimatsmarta, mer djuretiska och innovativa proteiner.

Det som jag inte fick svar på i min förra fråga är om ministern är beredd att driva på utvecklingen av den här nya tekniken med odlat kött på samma sätt som man gör i Danmark och Nederländerna. Jag kan även nämna Storbritannien som en föregångare – där har man flera sådana företag, och regeringen går in med offentliga medel.

Varför är det då så viktigt att vi går in med offentliga medel? Detta är ju foodtech, som ministern sa. Det här är ny teknik. Det är viktigt att vi från den offentliga sidan är med och stimulerar den här nya tekniken, som kan ge oss många lösningar på de problem som vi har i dag. Det är också viktigt att vi är med och formar utvecklingen så att det kanske inte blir ett fåtal monopolbolag som äger hela den här tekniken och kan styra livsmedelsutvecklingen när det gäller odlat kött i framtiden. Det finns alltså många skäl till att vi ska vara aktiva i denna utveckling.

Jag vill också berätta för ministern att jag och två ledamöter till, en från Moderaterna och en från Socialdemokraterna, förra veckan här i riksdagen arrangerade ett seminarium som hette Odlat kött – framtidens mat. Glädjande nog var sex av åtta riksdagspartier närvarande på det seminariet. Det var riksdagens första seminarium om odlat kött. Jag tycker att det finns ett stort engagemang i den här frågan.

Återigen: Är ministern beredd att avsätta statliga medel för att främja produktion och utveckling av odlat kött? Är ministern beredd att ta in odlat kött som en viktig komponent i livsmedelsstrategin? Är ministern beredd att se Sverige som en pådrivare och främjare av odlat kött?

Självklart ska det vara helt och hållet säkra livsmedel etcetera. Det ska vi absolut inte tumma på. Men att vi ska vara pådrivare snarare än ett sänke eller ett ankare i den här frågan tycker jag är väldigt viktigt.

Vad gäller tillståndsprocessen är det som ministern säger. Ingen formell ansökan har ännu kommit in till EU. Men en sådan kommer sannolikt att komma in under det här året, fick vi veta på vårt seminarium som vi arrangerade. Då blir det en process där Livsmedelsverket kommer att vara aktivt. Men slutligen kommer medlemsstaterna att få fatta beslut med kvalificerad majoritet. Då måste Sverige kunna säga ja eller nej. Därför är det viktigt att få veta vad Sverige anser om odlat kött. Kommer vi att vara pådrivare, Anna-Caren Säterberg?

Anf. 175 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Det var väldigt många frågor från ledamöten. Jag tror att jag börjar med den sista. Svaret är att det helt beror på vad som sägs av Efsa, som ger vetenskaplig rådgivning. Är det här ett säkert och bra livsmedel? I så fall är det klart att Sverige kommer att vara där, precis som

ledamoten säger. Livsmedelsverket jobbar hela tiden tillsammans med rådgivningen för att kunna vara snabba på bollen.

Jag får försöka beta av ledamotens många frågor som jag uppfattat dem. Ledamoten pratade om livsmedelsproduktionen. Det är viktigt, för all livsmedelsproduktion påverkar både miljön och klimatet, som ledamoten säger. Det är viktigt att vi gör allt vi kan för att göra produktionen och konsumtionen mer hållbar. Men Sveriges djurproduktion står sig bra ur ett hållbarhetsperspektiv och har väldigt låg antibiotikaanvändning och god djurvälstånd. Någoting väldigt positivt som vi kunde se under pandemin var att fler valde att köpa svenskt. Handlar vi svenskt och har vår livsmedelsproduktion och svensk märkning vet vi att vi får väldigt god men också säker och bra mat. Vi ser också till att vi har öppna landskap och att vi kan producera mat i hela Sverige.

Ledamoten frågade också om satsningar på forskning och innovation. Som jag försökte säga till ledamoten i mitt förra anförande satsar vi pengar i livsmedelsstrategin på nya matprojekt. Formas har en del av ansvaret. Vinnova har också satsningar. Detta sker hela tiden. Man ansöker hos Formas och Vinnova för olika projekt som man vill se utvecklade. Det tycker jag är en god ordning. Vi satsar pengar från det offentliga, nu också på livsmedelsproduktion och hela livsmedelskedjan. Vi ser även där till att det är ett intresse som styr vad forskningen tittar på.

Jag tycker att allt som handlar om nya tankar och ny produktion av mat är väldigt intressant. Jag säger ingenting om att detta skulle vara ointressant, för jag tycker verkligen att det är intressant. Det är som ledamoten säger: Vi vet att en stor animalieproduktion i hela världen skapar ett väldigt stort klimatavtryck. Vi vet också att Sverige ligger lite bättre till tack vare vårt sätt att hantera vår djurproduktion. Med det sagt ser jag fram emot att man får den första ansökan och prövar den, så att vi får se den här nya innovationen i svensk handel.

Anf. 176 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tackar för det positiva beskedet. Jag tycker att det är en förnuftig hållning från ministern. Vi ska självklart titta på vad Efsa kommer fram till utifrån ett säkerhetsperspektiv. Men givet att odlat kött efter ansökan bedöms som helt och hållet säkert och som ett bra nytt livsmedel av Efsa drar jag slutsatsen att Sverige kommer att vara en aktiv pådrivare för att det sedan ska godkännas politiskt, för det blir en godkännanderunda bland medlemsstaterna.

Jag tycker att detta är väldigt positivt. Jag tror att det är viktigt med ett politiskt ledarskap här, så att det inte blir en massa missuppfattningar och konstiga idéer om att det här skulle vara Frankensteinkött eller något konstigt. Det är det inte, utan det är foodtech, som ministern själv var inne på. Det här är innovationer. Självklart kan det också skapa jobb och nya industrier i Sverige. Men då måste vi vara lite mer på tårna.

Jag har fortfarande inte fått svar från ministern om huruvida odlat kött kan bli föremål för statliga medel från Vinnova eller Formas – eller direkt från regeringen, som också kan anslå medel till forskning och utveckling av till exempel odlat kött. Jag vill understryka att det här är viktigt. Vi i Sverige var faktiskt bland de första i världen med att bedriva forskning om odlat kött. Det gjordes vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg för ungefär 20 år sedan. Den forskaren fick lägga ned sin verksamhet, för hon

fick inga vidare anslag från vare sig Sverige eller EU. Därför är det så otroligt viktigt med någon form av politiskt ledarskap. Om ministern kan kommentera lite mer kring att vi har ett viktigt politiskt ansvar i den här frågan vore det positivt.

Jag tackar för en bra debatt.

Anf. 177 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för hans engagemang.

Ledamoten säger att det ganska snart kanske kommer att ske en ansökningsprocess inom EU. I en eventuell godkännandeprocess kommer Sverige att delta aktivt i EU genom Livsmedelsverket för att godkänna det här nya livsmedlet.

Ledamoten inledde med att berätta att man från en nagel kan få fram väldigt många hamburgare. Ifall vi inte säger Frankenstein får vi nog använda ordet foodtech. Det låter verkligen spännande. Samtidigt tror jag såklart att folk känner: Vad är det här? Men med allting nytt brukar det ta tid innan man förstår och efterfrågar det.

Någon ansökan har ännu inte kommit in, även om det är många stora företag runt om i världen som forskar och försöker ta fram någonting. Men om detta livsmedel bedöms säkert och blir godkänt av Efsa kommer Sverige med Livsmedelsverkets hjälp naturligtvis att vara med och se till att godkänna det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:503 om finansiering av extremism och diktaturregimers inflytande

Anf. 178 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om regeringen kommer att lägga fram förslag om att införa demokrativillkor för bidrag till religiösa samfund och föreningar i civilsamhället utifrån Trossamfundsutredningens och Demokrativillkorsutredningens förslag och om regeringen kommer att lägga fram förslag om att stoppa diktaturers möjlighet att finansiera religiösa samfund i Sverige. Amineh Kakabaveh har även frågat mig om regeringen kommer att lägga fram förslag om att stoppa diktaturländers byggande av religiösa samfund i Sverige.

Låt mig börja med att tydliggöra att våldsbejakande extremism och antidemokratiska värderingar inte ska ha någon plats i Sverige.

Med utländsk finansiering kan det komma krav på motprestation. Det innebär att makten över trossamfunden förflyttas från medlemmarna till utländska intressen. Trossamfund ska vara till för medlemmarna, inte för utländska intressen som försöker propagera för extrema budskap. Vi behöver göra vad som krävs för att komma till rätta med dessa problem.

Svaret på den första frågan är ja. I maj fattade regeringen beslut om lagrådsremissen *Statens stöd till trossamfund och demokrativillkor*. Den innehåller förslag på nya demokrativillkor för stödet till trossamfunden och för stöd ur Allmänna arvsfonden. Den innehåller även en bedömning om att ett i stort sett likadant demokrativillkor som det som föreslås gälla

för stöd ur Allmänna arvsfonden också bör gälla vid övrig statlig bidragsgivning till civilsamhället. Nu pågår ett arbete med att göra om lagrådsremissen till en proposition som sedan ska lämnas till riksdagen.

Det föreslagna demokrativillkoret tydliggör att inget trossamfund som diskriminerar, utövar våld eller tvång eller uppmuntrar till sådant ska få statligt stöd. Om finansiering från icke-demokratiska stater eller andra externa aktörer leder till att ett trossamfund bryter mot samhällets grundläggande värderingar kan tillämpning av det nya demokrativillkoret säkerställa att trossamfundet inte får stöd. Våra skattepengar ska inte gå till organisationer som undergräver vår demokrati.

I lagrådsremissen finns det också förslag om krav på att ett trossamfunds religiösa verksamhet i huvudsak ska finansieras av dem som betjänas av samfundet och är bosatta i Sverige. Genom det förslaget säkerställer vi att trossamfundet har egen stabilitet och livskraft och att de i större utsträckning kan agera självständigt utan att hamna i beroendeställning till utomstående aktörer.

Detta är ett axplock av de åtgärder som regeringen vidtagit, och mer kommer att göras. Regeringen kommer att titta närmare på frågan om utländsk finansiering av trossamfund framöver och se över vad som behöver göras för att stoppa utländsk finansiering som bidrar till spridning av våldsbejakande extremism.

Anf. 179 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för ett bra svar, även om jag inte är helt nöjd eftersom det finns mycket kvar att göra.

För några veckor sedan avslöjade SVT:s *Uppdrag granskning* att flera shiamoskéer i Sverige arrangerar njuutningsäktenskap mot pengar. Givetvis är det utsatta kvinnor som får betala priset för det. Detta är alltså moskéer och samfund som vi betalar skatt för. Det är pinsamt och förfärligt att det tillåts i vårt land, men det gör det.

Under mina 14 år i Sveriges riksdag har jag drivit frågan att religiösa samfund och föreningar som bedriver extremism, upprätthåller hedersförtryck och har ett kvinnoförnedrande synsätt, som yttrar sig i koppleri och sexköp, ska förbjudas. Inget annat är möjligt.

Det är bra att regeringen har kommit med en lagrådsremiss, så därför ska jag koncentrera mig på min andra fråga, den om att stoppa diktaturers inflytande i Sverige.

I november 2017 gjorde Dagens ETC en granskning av de 25 största moskéerna i Sverige och konstaterade att 17 av dem finansierades från utlandet. Jag ställde en fråga om det till riksdagens utredningstjänst, och även de kom fram till detta. Det innebär alltså att länder som Förenade Arabemiraten, Qatar, Kuwait, Turkiet, Iran och Saudiarabien, alla islamistiska diktaturer, finansierar moskéer och i vissa fall även imamer och andra religiösa ledare som är verksamma i Sverige.

De här var också de första att kritisera Sverige och driva högljudda desinformations- och hatkampanjer, både mot svensk socialtjänst och mot polisen, när islamistiska och kriminella grupper gick till attack under påskhelgen. Det är alltså dessa länder som ligger bakom att miljontals människor ser Sverige som svagt och i händerna på kriminella.

I en nyligen publicerad rapport från Försvarshögskolan om salafism i Sverige konstaterar forskarna att det offentliga i dag har små möjligheter att få insyn i omfattningen av diktaturers finansiering av svenska moskéer.

I vårt grannland Danmark beslutade man förra året att man ska reglera bidragen till religiösa församlingar och stoppa utländsk organisering. Varför kan vi inte göra som Danmark? Om de har lyckats med detta måste vi också kunna göra det. Det är dags nu.

Anf. 180 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka interpellanten för denna viktiga fråga. Jag vill också tacka för hennes oavbrutna arbete i denna viktiga fråga.

Regeringen instämmer i att finansiering av våldsbejakande extremism bör stoppas. De krafter som med våld eller fredligt arbetar för att bygga upp ett parallellsamhälle ska motverkas och motarbetas. Inga skattemedel ska gå till våldsbejakande extremism eller antidemokratiska rörelser.

Regeringen planerar därför att lämna en proposition till riksdagen där nya demokrativillkor för stöd till trossamfundet och övriga civilsamhället presenteras. I detta arbete ingår att titta på andra länders lagstiftning. Interpellanten nämnde Danmark som ett exempel, och utan att föregå något vill jag bara förtydliga att vi alltid tittar på andra länders lagstiftningsarbete. Nu jobbar vi med denna proposition.

Religion får aldrig användas som en megafon för att sprida hat och hot. Svensk lag gäller i Sverige, även för religiösa samfund.

Som jag inledningsvis sa har vi tagit betydande steg för att reglera stödet till trossamfund. Med det nya demokrativillkoret, som föreslås gälla från den 1 januari 2023, blir det tydligare att inget trossamfund som diskriminerar, utövar våld eller tvång eller uppmuntrar till sådant kommer att få ta del av statligt stöd. Det kommer också att bli enklare att dra tillbaka stöd från dem som bryter mot villkoret.

Jag vill också lyfta fram att regeringen har arbetat med detta löpande och sedan tidigare inrättat Centrum mot våldsbejakande extremism, CVE, och CVE har kunnat kartlägga förekomsten av extremism och har också stöttat kommuner och regioner i det förebyggande arbetet. Vi har både skärpt lagar och infört nya mot terrorism. Det handlar bland annat om resor i terrorismsyfte, samröre med terrororganisationer, utvidgning av straffansvar för utbildning och resor och finansiering kopplat till terroristbrottslighet.

Regeringen har också gjort omfattande satsningar på rättsväsendet, inte minst på Säkerhetspolisen och Polismyndigheten. Det har därför också blivit enklare för våra säkerhets- och underrättelsemyndigheter att dela information med varandra.

Arbetet med propositionen pågår nu, och jag hoppas verkligen att vi kan gå i mål och införa en ny lag från den 1 januari 2023.

Anf. 181 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack för de fina orden! De värmer. Jag vill också tacka för det tydliga svaret.

Jag är glad över att man kommit fram till att religion inte ska användas som megafon för att man ska nå sitt syfte. Så ska det vara. Det är också viktigt att det i förtydligandet av demokrativillkoren framgår att det är vår

demokrati som gäller, inte något annat lands. Där har man för övrigt inte demokrati. Det här ska även gälla jämställdhet på lika villkor. Det ska vara svensk jämställdhet. Där får inte förekomma hedersförtryck, barnnäkenskap, arrangerade äktenskap eller shiiternas så kallade njutningsäktenskap från Iran. Allt detta ska vara olagligt att bedriva.

Tyvärr har Myndigheten för stöd till trossamfund varit totalt handfallen. Den borde inte ens finnas kvar. Man borde se över helheten och förtydliga väldigt väl för vilken myndighet det än gäller att svensk lag gäller. Jämställdheten är grunden för vår demokrati. Den är viktig.

De lagar och regler som ministern föreslår är tyvärr otillräckliga. Som jag sa tidigare måste det finnas ett väldigt tydligt krav. Jag är dock glad över att integrationsminister Anders Ygeman den 27 maj skrev på sociala medier att utländska extremister inte ska finansiera församlingar i Sverige och att när vi ger länder, organisationer och stiftelser som inte delar våra demokratiska värderingar fri väg att betala för byggen av moskéer eller kyrkor vet vi att det kommer med förväntningar. Det här är väldigt bra skrivet.

Jag håller med integrationsministern om att vi måste inse att man inte betalar någon om man inte har motkrav. Vi har sett vad som sker mot Sverige i fråga om hatkampanjer. De kommer direkt från dessa länder. Det är de som står för detta på sociala medier, Youtube och överallt.

Vi i Sverige måste stoppa utländsk finansiering där diktaturer försöker påverka. Det handlar till exempel om islamisk diktatur som inte vill att kvinnor ska ha samma rättigheter som män. Under de senaste dagarna och veckorna har jag fått massor av brev som anger att jag är orsaken till att man är emot barnnäkenskap här, något som ingår i deras religion. Det är som om kvinnor och flickbarn ägs av dem. De säger att det är jag som ligger bakom att det inte är tillåtet. Jag är väldigt glad över det.

I Sverige gäller svensk lag. Kommer man hit måste man acceptera det, oavsett om man är kristen fundamentalist, är islamistisk fundamentalist eller inte är någon fundamentalist alls men har en kvinnosyn som inte hör hemma här. Man måste säga att det är vi som stiftar lagarna, inte Turkiet, Saudiarabien, Iran eller Qatar. Det är väldigt viktigt att poängtera det för dessa krafter och för dem som har makt. De är farliga för vår demokrati.

Jag vill än en gång betona att jag hoppas att Sverige tittar på det demokrativillkor som finns och förtydligar det men också tittar på utlandsfinansiering i grannländer. Det är bra att vi gör det och gör det skyndsamt. Det får inte förekomma fler hatkampanjer mot polisen och våra myndigheter.

Framför allt måste vi stoppa barnnäkenskap och tvångsäktenskap, även i utlandet. Nu när skolorna stänger finns det en risk att många barn försvinner till detta.

Jag är glad för det som görs.

Anf. 182 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag instämmer med interpellanten. Svensk lag ska gälla, och svenska värderingar ska gälla. Varken jag eller regeringen blundar för de problem som finns med parallellsambällen i Sverige. Vi säger som det är, och gör det som krävs. Det är också därför regeringens främsta prioritering är att bryta segregationen. Vi kommer att vända på varje sten för att åstadkomma det.

I vissa områden har vi problem med krafter som vill skapa parallella samhällsstrukturer och som vill bygga ett samhälle som radikalt bryter mot de grundläggande svenska värderingarna. Kvinnor kontrolleras. Man säger att homosexualitet är en synd. Konservativa värderingar dominerar där.

Jag vill också kort kommentera de inslag som interpellanten redogjorde för och som nyligen sändes i Sveriges Television. Där visades hur kvinnor hindras från att skilja sig, och man skildrade så kallade njutningsäktenskap. Det är en smärtsam påminnelse om att dessa krafter finns i vårt samhälle.

Så sent som förra veckan publicerades dessutom ett reportage i Aftonbladet som visade hur flera ledare för pingstkyrkor uppmanade homosexuella att försöka omvända sig.

Detta kommer vi socialdemokrater att bekämpa, oavsett vilka religiösa eller ideologiska motiv som ligger bakom det hela. Det är bland annat därför som vi har presenterat – här vill jag upprepa det jag sagt – de nya demokrativillkoren för stöd till trossamfunden och stöd ur Allmänna arvsfonden. Vi vill därigenom signalera vilka värderingar som inte är acceptabla i Sverige. Den som diskriminerar, utövar tvång eller framför hot mot individer ska inte kunna ta del av våra skattepengar.

Anf. 183 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack för förtydligandet! Det är bra och glädjande att vi har förstått hur allvarligt det här är. Det menar jag inte bara utifrån en enda aspekt, utan flera.

Vi har insett att man kan enas. I Göteborg har högermajoriteten och Socialdemokraterna varit eniga om att stoppa till exempel bidrag till samfund som samarbetar med moskéer som finansieras från den turkiska religionsmyndigheten, Dinayet. Det är väldigt bra att kunna ha en bredd, även i en parlamentarisk sammanslutning som riksdagen, mot dessa krafter.

Vi vet att dessa bedriver flyktionspionage och hatkampanjer mot Sverige, både här hemma och från utlandet. Det handlar om hedersförtryck, salafism och islamistisk fundamentalism. Vi har sett att de ligger bakom detta.

Det finns verkligen många aspekter och stora faror genom dessa krafterns påverkan på Sverige. Det ska stoppas. Många har vågat kritisera Erdoğans försök att påverka det svenska samhället. I dag gör man tyvärr inte det av andra anledningar. Mina förväntningar är att man ska förtydliga allt detta.

Jag kommer att ha ytterligare en interpellationsdebatt i slutet av juni, men det här kanske är sista gången jag träffar många av er i riksdagen. Jag vill därför passa på att tacka talmännen, alla i Riksdagsförvaltningen, alla vakter, även dem uppe på läktaren, alla städerskor, alla i restaurangen och alla i utskotten. Jag älskar er alla. Tusen tack för allt stöd! Tack också till alla ministrar som med respekt har mött mig under de här åren! De har alltid tackat mig. Jag vill också tacka alla de många ledamöter som stöder mig. Det gäller även många partiledare. Det är en ära för mig att representera Sverige, det svenska folket och vår demokrati och jämställdhet. Tack än en gång!

Anf. 184 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka dig, Amineh Kakabaveh, för denna debatt och dina frågor som också har gett mig möjlighet att utveckla min och regeringens syn på finansiering av extremism och vad vi gör för att stoppa den.

Statsminister Magdalena Andersson har gett alla statsråd i uppdrag att vända på varje sten för att bekämpa brottsligheten. I det har arbetet mot våldsbejakande extremism en självklar plats. I min roll som kulturminister innebär det exempelvis att fortsätta arbetet med demokrativillkoren.

Inte en skattekrona ska gå till våldsbejakande extremister eller antidemokratiska rörelser. Därför är det viktigt att få rättssäkra och välfungerande demokrativillkor på plats. Våra skattemedel ska gå till trossamfund och organisationer som stärker vår demokrati och inte till dem som undergräver den.

Vi kommer också, som jag tidigare har nämnt, att titta närmre på frågan om utländsk finansiering av trossamfund och se över vilka regleringar som är nödvändiga för att stoppa utländsk finansiering som bidrar till spridningen av våldsbejakande extremism.

Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att motverka de strömningar, oavsett om de är religiösa eller politiska, som vill bygga upp parallella samhällen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2021/22:514 och 518

Andre vice talmannen meddelade att interpellationerna 2021/22:514 och 518 av Tobias Andersson (SD) om islamism i Sverige och islamism inom kulturen hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:516 om tillsättning av myndighetschefer och medel till ABF

Anf. 185 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Josef Fransson har frågat mig om jag anser att det är problematiskt att pengar slussas till socialdemokratiskt nära anknutna organisationer som ABF och om jag är beredd att ta några initiativ med anledning av detta. Josef Fransson har också frågat mig om jag anser att socialdemokratiska tillsättningar av andra socialdemokrater till höga uppdrag inom myndigheter och statliga bolag är förenliga med FN:s korruptionskonvention, vilken vi anslöt oss till 2007, och vilka åtgärder jag tänker vidta om jag inte gör det.

Låt mig börja med att säga att regeringen ser mycket positivt på den betydelsefulla verksamhet som folkbildningens aktörer genomför varje dag. Folkbildningen har en lång historia i vårt land och växte fram parallellt med och i samarbete med folkrörelserna i slutet av 1800- och början av 1900-talet. Det finns för närvarande elva studieförbund. Bakom studie-

förbunden står olika folkrörelser och andra organisationer som ger varje studieförbund en unik profil.

Staten formulerar övergripande mål och syften för den verksamhet som finansieras av statsbidraget till folkbildningen. Statens stöd syftar bland annat till att stärka demokratin, göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation, bidra till att utjämna bildningsklyftor och öka delaktigheten i kulturlivet.

När det gäller frågan om regeringens utnämningssmakt vill jag särskilt påminna om de ingående granskningar som konstitutionsutskottet genomfört vid flera tillfällen under senare år. Vid den senaste granskningen konstaterar utskottet att andelen utnämnda myndighetschefer med en politisk bakgrund har legat på en mer eller mindre konstant nivå strax under 20 procent under perioden 2006–2020.

Konstitutionsutskottet framhåller också att så länge endast sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet beaktas vid tillsättningen ska politisk bakgrund inte vara diskvalificerande vid tillsättning av myndighetschefer. Politisk erfarenhet kan vara en saklig grund att fästa avseende vid, och den ska då värderas tillsammans med andra erfarenheter.

Varje rekrytering av en statlig myndighetschef görs med utgångspunkt i en kravprofil och huvudregeln att befattningen annonseras ut. Kravprofilen innehåller såväl specifika krav utifrån verksamhetens behov som generella krav, till exempel på dokumenterat god ledarskapsförmåga.

Det grundläggande syftet med dessa regler är att tillgodose samhällets och medborgarnas intresse av att anställningar i staten tillsätts efter objektiva grunder. Det är därmed en central del i arbetet med att upprätthålla förtroendet för statsförvaltningen.

FN:s konvention mot korruption innehåller bland annat åtgärder för att förebygga korruption bland offentliga tjänstemän. Regeringen bedömde vid tillträdet 2007 att det som konventionen kräver i fråga om åtgärder är tillgodosett i Sverige. Jag anser inte att regeringens hantering vid utnämning av myndighetschefer eller chefer i statliga bolag ger anledning att ompröva denna bedömning.

Anf. 186 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Det är interpellationsdebatt om utnämningssmakt och ABF. Jag tänker dela upp det i två olika anföranden.

Jag inleder med att konstatera att Socialdemokraterna under sina många år av regeringsinnehav har byggt upp strukturer och institutioner på ett sådant sätt att gränsen mellan partiet och samhället i många sammanhang är väldigt suddig.

Det handlar naturligtvis om större delen av fackföreningsrörelsen, PRO och Hyresgästföreningen som egentligen är styrt från Sveavägen 68. Man har stora intäkter av A-lotteriet. Man har också enorma pengaflöden in från statens skatteintäkter över till ABF.

Vidare håller partiet genom utnämningssmakten också ett grepp om en lång rad myndigheter och statliga bolag. Då spelar det ingen roll vilken färg som regeringen har. Man kan alltså regera till viss del även i opposition.

Det är häpnadsväckande att det 2022 kan vara så här. Det är 30 år sedan Berlinmurens fall, och vi framstår i de här avseendena som en bananrepublik.

Fru talman! Den interpellation som jag har skrivit till regeringen och kulturminister Jeanette Gustavsdotter berör primärt två av dessa avarter som jag inledningsvis talade lite grann om.

Det gäller ABF, Arbetarnas Bildningsförbund. Det är ett bildningsförbund som är direkt kopplat till Socialdemokraterna. Det gäller det ständiga missbruket av utnämningmakten, som vi har blivit vana vid även långt in på 2000-talet.

Jag håller mig lite grann till ABF här. ABF är ett av tio så kallade studieförbund som tilldelas statsstöd. Man skulle kunna säga att pengar slussas, eller man skulle kanske till och med kunna säga tvättas, via det mycket märkliga Folkbildningsrådet och hur det är uppbyggt.

Den konkreta frågan till ministern var huruvida regeringen och ministern anser att det är problematiskt att man slussar pengar på det sättet över till en socialdemokratiskt nära anknuten organisation som ABF. Men svaret var föga förvånande nej.

Hur pengarna används som slussas över till Folkbildningsrådet är det självt satt att besluta. Man granskar sig självt, och man granskar verksamheterna. Det är till och med så att Folkbildningsrådets styrelse består av representanter för de förbund som man är satt att dela ut pengar till och granska. Det är en fantastisk konstruktion.

I och med att sammansättningen är som den är blir styrelsen en direkt grindvakt mot att släppa in nya stödmottagare. Skulle engagerade personer med kanske en fot in i mitt eget parti Sverigedemokraterna få för sig att bilda ett studieförbund skulle vi naturligtvis aldrig se röken av några pengar. Spelplanen är riggad för att gynna Socialdemokraterna och närstående eller i varje fall acceptabla organisationer.

Föga förvånande är det Arbetarnas Bildningsförbund som kvitterar ut de största stöden. Det är ungefär en halv miljard kronor per år. Därtill ska man också lägga de bidrag som kommer från framför allt socialdemokratiskt styrda kommuner och regioner på närmare 150 miljoner kronor per år.

Pengar utan reell möjlighet till granskning kan fritt användas för att gynna socialism, socialistisk ideologiproduktion och det socialdemokratiska partiet.

I ett demokratiskt rimligt land hade en konstruktion som den jag just redogjort för aldrig varit möjlig.

Anf. 187 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis betona att studieförbunden utgör en viktig verksamhet som bland annat stärker demokratin, bidrar till att utjämna bildningsklyftor och ökar delaktigheten i kulturlivet.

Det är inte bara Socialdemokraterna som har band till folkrörelsen. Sverigedemokraternas interpellation saknar grund. Den helt övervägande andelen myndighetschefer som regeringen har tillsatt under 2016–2020 har saknat politisk bakgrund. Det gäller fyra av fem.

Med det sagt vill jag också säga att jag håller med Josef Fransson om att det är oerhört viktigt att myndighetschefer och andra offentligt anställda alltid rekryteras på sakliga grunder och att processen är öppen och transparent. Det följer också av regeringsformen att vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast på sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet.

När det gäller påståenden om ABF är det, som jag tidigare har varit inne på, ett stort antal folkrörelser och andra organisationer, inklusive flera politiska partier, som står bakom studieförbunden. Denna mångfald är en styrka för folkbildningens organisationer. Bland partierna är det alltså inte bara Socialdemokraterna som har koppling till ett studieförbund.

När det gäller hur medel fördelas mellan olika folkbildningsorganisationer är det Folkbildningsrådet som enligt lag har fått uppgiften att pröva dessa frågor. Det är alltså Folkbildningsrådet som fattar beslut om vilka studieförbund som får ta del av statens stöd till folkbildning, enligt förordningen (2015:2018) om statsbidrag till folkbildningen.

Jag kan som minister inte uttala mig om Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag till folkbildningen. Det vore att utöva ministerstyre. Den typen av politisk involvering ska vi nog alla passa oss noga för.

Anf. 188 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Det var en intressant grej – om ministerstyre gäller även en ideell förening. Det här är ju en lite speciell konstruktion.

Som jag förstår det verkar det i alla fall som att kulturministern tycker att även ett SD-anknutet bildningsförbund borde få pengar om det skulle uppfylla övriga kriterier.

Jag landar ändå i att jag tycker att det hade varit mest rimligt att inordna verksamheten, som finansieras av staten genom Folkbildningsrådet, under Utbildningsdepartementets olika myndigheter. Det borde inte vara kontroversiellt år 2022; det här är någon gammal relik som jag helt enkelt har svårt att acceptera.

Fru talman! Jag tänkte nu dock gå över lite grann till utnämningmakten. Min fråga är om verkligheten, som den ser ut här i Sverige, är förenlig med FN:s korruptionskonvention, som Sverige har anslutit sig till.

Jag tycker att svågerpolitiken är så tydlig att man häpnar. Det stipuleras i FN-konventionen att syftet är att motverka korruption och främja lagstyret och att vi åtar oss att anta och upprätthålla system för rekrytering och utnämning av det offentliga tjänstemän som grundas på öppenhet, effektivitet, opartiskhet och objektiva kriterier. I Sverige är utnämningssystemet snarast det motsatta. Ändå känner sig regeringen trygg med att man uppfyller kraven.

Göran Persson ska i sina memoarer – som jag inte har läst – vara tämligen öppen med att han som statsminister använde utnämningmakten för att uppnå politiska målsättningar och ordna politiska reträtter för olika företrädare. Det är en tradition som Stefan Löfven tämligen uppenbart har tagit efter. En genomgång som Timbro har gjort av regeringen Löfven visar att 22 tjänster som myndighetschef gick till socialdemokrater mellan 2014 och 2020. Det här är i stort sett utan transparens och utan möjlighet för envar att söka.

Bland utnämningar av personer med olika politisk bakgrund dominerar Socialdemokraterna kraftigt. Viktat efter myndigheternas storlek är det ungefär 90 procent av de tillsatta med politisk färg som har varit just socialdemokrater. Det finns också en tydlig korrelation: Man sätter just socialdemokrater i ledningen på myndigheter med ansvarsområden som Socialdemokraterna tycker är politiskt viktiga, till exempel Arbetsförmedlingen och Sida.

Samtidigt är det vid en granskning uppenbart att rekryteringsprocesserna inte uppfyller ens de lägst ställda krav man kan ställa och förvänta sig i ett demokratiskt samhälle.

Fru talman! Nu hinner jag inte dra alla mina exempel, för tiden rusar. Jag får spara något till den sista omgången.

Alldeles nyligen utsågs Elisabeth Backetman till generaldirektör för myndigheten Tillväxtverket. Backetman är socialdemokratisk politruk, får man väl ändå säga. Hon var senast statssekreterare på Justitiedepartementet och fick detta jobb utan att ha sökt det och utan att tjänsten någonsin annonserades ut.

Det vore väl en underdrift att säga att detta inte är något annat än en reträttpost för någon som har tagit politiska smällar under efterspelet av hanteringen av coronapandemin. Elisabeth Backetman sägs ha varit en del av att inga handlingar eller protokoll upprättades på över ett år då regeringen diskuterade pandemin.

Vi har ett liknande förfarande i Sida. Där annonserades faktiskt tjänsten ut, men trots att det var 28 personer som sökte var det ingen som fick tjänsten. Man höll på tjänsten till dess att Carin Jämtin blev ledig och fick tjänsten utan att ha sökt den.

Jag skulle kunna fortsätta så här en stund till, för det finns fler exempel.

Anf. 189 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag avstår från att kommentera enskilda tillsättningar.

Jag tänker i stället än en gång påminna om att utgångspunkten i en kravprofil och det man tittar på bland annat är att en person har dokumenterat god ledarskapsförmåga samt det andra som jag nämnde tidigare i mitt svar.

Jag tänker också kort kommentera FN:s konvention mot korruption, som jag också har nämnt tidigare. När regeringen tillträdde bedömde vi 2007 att de åtgärder som FN:s konvention kräver var tillgodosedda. Därför finns det ingen anledning att tveka när det gäller att det fortsatt är så.

Interpellanten hänvisar till memoarer som han inte har läst. Jag vill då hänvisa till bra statistik som återkommande tas fram av konstitutionsutskottet, nu senast i utskottets granskning 2020. Som jag nämnde tidigare, i mitt första inlägg, visar denna granskning att under perioden 2006–2020 hade färre än en av fem utnämnda myndighetschefer någon form av politisk bakgrund. Nivån har alltså legat relativt konstant under såväl socialdemokratiskt ledda som moderatledda regeringar.

Det stämmer att bland de utnämningar som har skett av personer med politisk bakgrund är det vanligast förekommande partiet Socialdemokraterna. Om man dock ser till samtliga myndighetschefer som utnämndes 2014–2020 framgår det att 9 procent hade en politisk bakgrund i Socialdemokraterna och 4 procent en bakgrund i Moderaterna.

Jag tycker inte att det är tillräckligt vanligt förekommande för att man ska kunna påstå att det är demokratiskt problem. Det är helt enkelt en verklighetsbild som jag inte ställer upp på.

Anf. 190 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Kulturministern hänvisar till statistik och säger att endast en av fem har politisk bakgrund av dem som rekryterats som generaldirektörer för diverse myndigheter, vilket jag är den förste att tillstå. Det ser ut

att stämma med de siffror även jag har tagit del av. Men som jag även sa tidigare är 90 procent socialdemokrater, om man viktat för myndigheters storlek. För stora myndigheter som Sida, med mängder av miljarder, Polismyndigheten och så vidare växer detta väldigt rejält. Det är alltså mycket rimligt att väga in också detta i statistiken.

Om vi vill komma ifrån detta som jag menar är ett bananrepubliksförfarande måste vi reformera det här. Jag hade mer än gärna sett att inte bara generaldirektörer för myndigheter utan också diplomater, styrelseledamöter i statliga bolag och så vidare fick utses av riksdagen och inte av regeringen. Där blir transparensen högre, helt enkelt, och alla partier får ta del av vad det är för olika personer som får dessa uppdrag. Är det verkligen kompetens som avgör, eller skickar man runt personer mellan olika myndigheter som egentligen saknar relevant kunskap och kompetens? Vi kan ju exempelvis ta Dan Eliasson, som fick hoppa runt mellan några myndigheter innan han till slut drogs ut från den destruktiva traditionen att köra myndigheter i botten.

Som sagt: Är inte det en väg framåt som även kulturministern med ansvar för demokratifrågor kan se som en rimlig väg framåt – att man flyttar utnämningmakten till riksdagen?

Anf. 191 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamöten om att inte utsätta enskilda personer för nedsättande kritik på det sättet, även om de är myndighetschefer.

Anf. 192 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Josef Fransson för en intressant debatt.

Folkbildningen ligger mig mycket varmt om hjärtat, och jag vill verkligen framhålla den betydelsefulla verksamhet som folkbildningens aktörer genomför varje dag. Ett exempel på detta ser vi just nu, då studieförbund och folkhögskolor kraftsamlar för att möta nya behov som uppkommer då människor söker sig till Sverige som en följd av den ryska invasionen av Ukraina. Statens stöd till studieförbunden och folkhögskolorna bidrar bland annat till att stärka demokratin, göra det möjligt för fler människor att påverka sin livssituation, utjämna bildningsklyftor och öka delaktigheten i kulturlivet.

När det gäller tillsättningen av myndighetschefer har jag i debatten lyft fram att den helt övervägande delen av myndighetschefer i dag tillsätts i en öppen process med utgångspunkt i en tydlig kravprofil och utifrån en meritvärdering som utgår från förtjänst och skicklighet. Jag har också lyft fram att de allra flesta, fyra av fem, myndighetschefer som regeringen har tillsatt under 2016–2020 har saknat politisk bakgrund. Detta visar konstitutionsutskottets granskning, som håller hög kvalitet.

Jag vill avsluta med att påminna om att Sverige är ett land som är mindre drabbat av korruption än de flesta andra länder i världen. I den rankning som organisationen Transparency International gjorde avseende 2021 när det gäller frånvaro av korruption kom Sverige till exempel på plats 4 av 180 länder. Det ska vi vara stolta över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:517 om nätjättarnas valpåverkan

Anf. 193 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Josef Fransson har frågat mig hur regeringen ser på den kritik som framförs internationellt mot nätjättarna med avseende på valpåverkan och vidare om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att se till att företagen bakom de större nätplattformarna inte ägnar sig åt valpåverkan. Frågorna är ställda mot bakgrund av det svenska valet i september i år.

Regeringen har ett starkt engagemang för behovet av att säkerställa fri opinionsbildning och ett öppet demokratiskt samtal i det nya medie- och kommunikationslandskapet, likaså för behovet av att säkerställa fria, rättvisa och säkra val.

De nya möjligheter som digitaliseringen och nya kommunikationstjänster medfört är väl kända och nyttjade av många. Samtidigt har risker och utmaningar med exempelvis mycket stora globala plattformsföretag uppmärksammats alltmer. Regeringen deltar aktivt i den internationella diskussionen om de krav som detta ställer på nya politiska lösningar.

Inom EU har flera viktiga initiativ och åtgärder genomförts under de senaste åren. Det handlar om att skapa en sammanhängande politik och ett rättsligt ramverk för de stora plattformsföretagens verksamhet. Under våren har rådet och Europaparlamentet enats om principöverenskommelser om både förordningen om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn, DMA, och förordningen om en inre marknad för digitala tjänster, DSA. Tillsammans kommer dessa att förbättra konkurrensvillkoren och säkerställa att leverantörerna av plattformstjänster tar ett större ansvar för olagligt innehåll online.

Det nya regelverket kommer också att innebära högre krav på transparens vad gäller hur algoritmer och affärsmodeller används för att sprida olika typer av innehåll. De största företagen kommer dessutom att behöva riskvärdera och utarbeta åtgärdsplaner för verksamheten vad gäller till exempel spridning av desinformation. Redan nu arbetar många av de relevanta företagen utifrån många av kraven, eftersom de ingått i tidigare överenskomna europeiska uppförandekoder.

Parallellt med det här arbetet pågår också samarbeten både nationellt och i EU för att säkerställa att allmänna val kan genomföras utan otillbörlig politisk eller ekonomisk påverkan. Ett valnätverk mellan europeiska myndigheter delar erfarenheter och kunskap om hur valen ska säkras. Medel har också avsatts på europeisk nivå för ett antal sammanlänkade forskningsprojekt med det gemensamma namnet European Digital Media Observatory med inriktning mot mediernas digitalisering, tjänsteutveckling och utmaningarna med felaktig information och desinformation. Sverige deltar även i en rad olika internationella nätverk för informations- och erfarenhetsutbyte kring informationspåverkan.

Nationellt har den nya Myndigheten för psykologiskt försvar i uppdrag att arbeta för att stärka samhällets förmåga att stå emot otillbörlig informationspåverkan riktad mot Sverige i samband med de allmänna valen i höst. Arbetet sker i nära samarbete med en rad andra aktörer. Den nya myndigheten har också i uppdrag att följa, beställa och förmedla forskning och

annan kunskapsutveckling bland annat när det gäller otillbörlig informationspåverkan.

Slutligen vill jag nämna att Statens medieråd tillsammans med ett antal andra myndigheter och aktörer under våren inlett ett gemensamt arbete för att öka allmänhetens uppmärksamhet på risken för felaktig information och desinformation i samband med valet.

Sammantaget är detta ett område där det pågår mycket arbete i Sverige som också hänger tätt ihop med internationella processer. För mig som kulturminister med ansvar för bland annat medie- och demokratifrågor är frågorna centrala.

Anf. 194 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, kulturministern!

Jag har tidigare debatterat den här frågan med digitaliseringsminister Anders Ygeman på den tiden då han var det. Den här interpellationen har jag skrivit kopplat till de demokratiska problem som jag ser med att stora globala megaföretag i dag helt lagligt och helt oreglerat kan samla in data om sina användare för att sedan skräddarsy vad användarna exponeras för i sina flöden.

Detta ger företagen en makt som faktiskt är svår att greppa. Jag tycker att det här får problemen med ryska bottar och troll att se ut som lilleputtar i jämförelse. Vad jag har sett av regeringens engagemang och prioriteringar hittills menar jag att det har handlat till 100 procent om att stävja så kallade fake news, hat och hot och åsiktpåverkan från ryska bottar och troll och till 0 procent om nätplattformarnas algoritmer och insamling av persondata. Snacka om att sila mygg och svälja kameler!

Tillkomsten av internet och de växande möjligheterna att överföra, lagra och processa allt större mängder data ger fantastiska möjligheter till att göra livet bättre för hela mänskligheten. Samtidigt går utvecklingen också så snabbt att det vid en given tidpunkt faktiskt kan vara svårt att veta hur teknologin kan missbrukas.

Internet är, som jag sa, på det stora hela oreglerat, och det har blivit så att en handfull företag har kunnat utnyttja detta för att bygga upp oligopol med nätplattformar som i dag är lika givna i människors vardag för kommunikation, nyhetsuppdatering, informationssökning och nöje som kopparledningarna var förr i tiden, under andra halvan av 1900-talet. Utan kopparledningar missade man ganska mycket – och tv-master givetvis – men det här har blivit en så viktig del i människors vardag att om vi lämnar det helt oreglerat utan att ens fundera över de här spörsmålen är det en farlig väg att gå.

Det blir alltmer uppenbart hur de här företagen tar sig friheter att manipulera innehållet och genom sina algoritmer på individbasis bestämma vad vi ska exponeras för. Genom datainsamling sitter de på omfattande information om vilka du och jag är. De vet så mycket om våra handlingar, val, preferenser, rörelsemönster och relationer att jag menar att de i vissa avseenden känner oss bättre än vad vi känner oss själva. Det som är skrämmande i detta är att företagen samtidigt får större och större möjligheter att processa och lagra dessa data exponentiellt i och med den tekniska utvecklingen.

I den internationella debatten diskuteras hur nätplattformarna också alltmer lägger sig i politiken och använder sina algoritmer för att påverka

såväl den politiska diskursen som direkta val. Eftersom det vi exponeras för i mångt och mycket är individanpassat är detta väldigt svårt att upptäcka. Det kan verka väldigt oskyldigt med en påminnelse om att gå och rösta, men tänk om plattformarna skickar ut informationen just till dem som de vill ska gå och rösta. Då har demokratin blivit kapad.

Anf. 195 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Tack, Josef Fransson, för att du länge har engagerat dig i detta ämne! Det är verkligen någonting som vi tar på stort allvar och som är ytterst viktigt att hela tiden jobba med, bevaka och ta aktiv del i.

Jag tror att de flesta vid det här laget har insett att internet inte är så fritt som vi en gång trodde. Även om vi i väst upprätthåller ett helt öppet internet använder de flesta av oss tjänster från de stora nätjättarna för att ha en chans att hitta rätt, som sökmotorer och sociala medietjänster. När vi gör det är det, precis som Josef Fransson påpekade, algoritmer och insamlade data om vår individuella internetanvändning som leder oss till ett visst innehåll.

De flesta av oss är nog i dag medvetna om att de här algoritmerna är utformade för att få oss att stanna längre och ta del av fler annonser, vilket genererar intäkter till de företag som erbjuder tjänsterna oavsett om det är en sökmotor eller en tjänst inom sociala medier. Techjättarna är till syvende och sist företag.

De här tjänsterna skapar möjligheter för oss att söka information och ta del av en samhällsdebatt. Men det innebär också stora utmaningar och risker. Det viktigaste skyddet mot ren manipulation är dels kunskaps- och höjande insatser om hur tjänsterna fungerar, dels krav på betydligt högre transparens när det gäller hur spridningen sker på plattformarna och vilka som står bakom de olika kontona. Där kommer det att ställas krav genom just de EU-lagstiftningar som jag nämnde tidigare. Det är lagstiftning som är ytterst viktig och där Kulturdepartementet och regeringen har haft en aktiv roll. Jag ser verkligen fram emot den nya lagstiftningen.

Med början i Cambridge Analytica-skandalen och det amerikanska valet har erfarenheterna och kunskapen ökat hela tiden. Politiska partier, myndigheter, de redaktionella medierna och allmänheten är i dag betydligt bättre förberedda än vad de var för tio år sedan. Det fråntar oss inte ansvaret – tvärtom måste vi fortsätta oavbrutet. Jag kommer att ta mitt ansvar under den kommande valrörelsen för att minska desinformation och visa på trovärdiga källor. Jag hoppas att Sverigedemokraterna kommer att göra detsamma.

Jag vill också lyfta fram att regeringen har tillfört extra tillskott i år för att Sverige ska kunna genomföra ett korrekt och säkert val.

Anf. 196 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Kulturminister Jeanette Gustafsdotter säger i sitt interpellationssvar att regeringen har ett starkt engagemang för behovet av att säkerställa fri opinionsbildning och ett öppet demokratiskt samtal i det nya medie- och kommunikationslandskapet och att det här engagemanget också är stort för att säkerställa fria, rättvisa och säkra val.

Egentligen vill jag inte misstro ministern utifrån hennes svar, men av vad jag har sett är jag tyvärr inte särskilt imponerad. Man har riktat in sig

ganska ensidigt för att till exempel få bort olagligt innehåll. Man lägger väldigt mycket fokus på det som man kallar desinformation.

Jag känner att vi i stället behöver vända på det. Vad har vi för rättigheter på nätet? Vi kan säkert ta armkrok när det gäller att vi inte ska acceptera att till exempel utländsk makt kör desinformationskampanjer genom bottar och troll. Det finns ingen konflikt där, men det finns fortfarande väldigt svåra gränslinjer för hur man definierar desinformation och likaså hur man definierar hat och hot.

Hot är i och för sig ganska enkelt att definiera. Det tror jag att vår domstol klarar av att göra ganska enkelt och klart, för där finns det nog en upprättad praxis. Men när det gäller hat – är det mottagaren som ska definiera vad som är hat?

Det jag har sett av regeringens arbete är att man stämmer möte med Facebook och Google och säger: Ni måste arbeta bättre med att få bort desinformation, hat och hot, fake news och så vidare. Och så gör man upp under bordet på hemliga möten som jag och resten av Sveriges medborgare egentligen inte har tillträde till. Land måste med lag byggas, menar jag, och inte med uppgörelser i det fördolda.

Det är som sagt inte helt lätt att definiera desinformation. Det som ena dagen kan påstås av politiker eller företagen själva vara konspirations-teorier kan kanske några dagar senare uppdagas ha varit precis så som det verkade.

Det har förekommit i coronafrågan, när man diskuterade coronavirusets ursprung. Och i till exempel valrörelsen i USA hade presidentens son lite oförsiktigt lämnat in sin laptop och glömt hämta ut den igen, och där fanns väldigt känslig information. Den nyheten fick man inte dela på Twitter. Det var en stor, anrik tidning i New York som hade skrivit om det, men Twitter sa: Nej, det här kan vara fake news – eller hur de nu tolkade det. Det skadade i alla fall deras favoritkandidat, som var Joe Biden. Twitter stoppade alltså Twitteranvändarna från att över huvud taget dela den nyheten. Jag menar att man då ger sig ut på extremt djupt vatten.

Fokus ligger mycket på att få bort desinformation och fake news, vilket är svårdefinierat. Jag skulle vilja att regeringen engagerar sig lika mycket för att människor som håller sig inom lagens ramar ska ha möjlighet att på lika villkor använda sin yttrandefrihet utifrån den yttrandefrihetsgrundlag vi har i Sverige och inte utifrån vad amerikanska företag gör.

Anf. 197 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag vill inte spekulera i Twitters beslut, som Josef Fransson hänvisade till. Även om Josef Fransson räknade upp bara det som vi gör måste jag säga att jag är stolt över att Sverige och regeringen aktivt jobbar för att möta hat och hot, bland annat genom de EU-lagstiftningar som jag har pekat på i mina tidigare svar, genom debatt om vad som är olagligt innehåll och genom att införa nya lagar, bland annat när det gäller olaga integritetsintrång.

När det gäller hat vill jag också peka på att vi alla har ett stort ansvar för att hat inte sprids i vårt samhälle. Vi måste hela tiden jobba aktivt för att unga ska våga delta i de demokratiska samtalen och i den offentliga debatten. Det kan jag lova att jag kommer att göra oavbrutet framåt.

Hotbilden mot det svenska demokratiska samtalet kommer främst från främmande makt. Vi vet att det finns utomstående som försöker utnyttja plattformarna för att påverka den svenska debatten. Samtidigt kommer de åtgärder som jag redan har nämnt att innebära bättre kunskap om techbolagens plattformar. Det stärker vår förmåga att skydda Sverige mot påverkansförsök, oavsett vem som ligger bakom, oavsett om det är främmande makt eller antidemokratiska krafter på hemmaplan.

Jag vill också lyfta fram att vi har varit mycket aktiva i förhandlingen om den europeiska lagstiftningen. Den är oerhört viktig för denna fråga. Bland annat har flera svenska myndigheter fått i uppdrag att initiera eller själva initierat ett arbete som direkt eller indirekt är relevant för de frågor som du ställer.

Jag kan till exempel påminna om den kommitté som för ett par år sedan fanns under Kulturdepartementet. Den hette Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet och hade som uppdrag att just öka människors motståndskraft mot desinformation, propaganda och näthat. Kommittén arbetade utåtriktat för att öka samordningen mellan alla relevanta aktörer i hela landet.

Detta och många andra initiativ har lett till att kunskapen bland allmänheten och inom myndigheterna liksom i de svenska partierna nu är betydligt större än för några år sedan. Det är nog det allra viktigaste i relation till att motverka risken för manipulation från de stora techbolagen.

Avslutningsvis vill jag kommentera att jag eller vi skulle ha träffat digitala techjättar på olika sätt. Jag vill verkligen betona att jag inte har haft några sådana möten. Jag har inte heller under min tid i regeringen hört talas om något ordnat möte med företagen för att diskutera valet i höst, varken från mina medarbetare eller från någon av mina kollegor i regeringen.

Anf. 198 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Det rörde sig i första hand om inför valet 2018, och det var väl i huvudsak Morgan Johansson som sprang på dessa möten.

För att vi ska kunna upptäcka den typ av valpåverkan som nätplattformarna helt oreglerat kan ägna sig åt om de vill menar jag att vi behöver ha oberoende forskarlag som tittar på det. I USA har oberoende forskare tittat på det och kommit fram till ganska häpnadsväckande grejer. Men så fort man är öppen med att man granskar nätjättarna försvinner valpåverkan och den typen av aktiviteter ganska fort.

Jag menar att det borde stå på regeringens agenda och ligga i regeringens intresse att värna vår demokrati på det sättet. Vi borde i alla fall i någon skala kunna ha det på plats redan till valet i höst för att kunna granska hur algoritmerna faktiskt fungerar och vad användarna exponeras för. Om det finns någon otillbörlig valpåverkan som vi tycker är problematisk är det inte minst intressant att belysa det. Stifta lagar mot det kan vi kanske göra efter valet.

Jag tycker inte att det är konstigare att stifta lagar mot nätjättarnas aktiviteter på den svenska marknaden än det är att stifta lagar om frihandel. Frihandel kan aldrig fungera utan rigida regelverk som man ska följa.

Jag menar att om vi ska ha en yttrandefrihet värd att tala om måste det finnas regelverk och lagar även på detta område. Yttrandefriheten och vår demokrati är så viktig.

Jag tackar så mycket för en intressant debatt.

Anf. 199 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):
Fru talman! Jag håller helt och hållet med dig, Josef Fransson. Yttrandefriheten är så viktig.

Helt oreglerat är inte det som sker på eller via nätet. Vi har mycket som reglerar vad som får göras och inte, till exempel när det gäller förtal, olaga hot och olaga integritetsintrång. Det finns alltså rättskipning som möter när man missbrukar sin rätt att uttrycka sig via internet.

Jag vill rikta ett tack till Josef Fransson för att han har tagit initiativ till den här debatten. Vi behöver öka transparensen på digitala plattformar, och vi behöver skydda oss mot påverkansförsök från utländsk makt.

Regeringen kommer att fortsätta arbeta för ny lagstiftning på EU-nivå, som reglerar nätjättarna och gör det tydligt vilket ansvar de har för innehållet som publiceras på plattformarna.

Vi kommer också att arbeta för att öka kunskapen om medier och källkritik. Alla i Sverige ska ha möjlighet att ta del av nyheter och kunna avgöra vad som är sant och vad som är falskt. Jag hoppas att även Sverigedemokraternas riksdagsledamöter kommer att ta del av den satsningen.

Sveriges medborgare ska ha möjlighet att fritt forma och uttrycka sina åsikter. Deras utbud av information ska inte styras av nätjättars algoritmer eller utländska maktens påverkansförsök. Så bygger vi en långsiktig, hållbar demokrati.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:252 Extra ändringsbudget för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen samt kompensation för höga energipriser

2021/22:4762 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V)

2021/22:4763 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

2021/22:4764 av Mats Persson m.fl. (L)

2021/22:4765 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

2021/22:4766 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

2021/22:4767 av Janine Alm Ericson (MP)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 juni

2021/22:540 Nationell strategi för att omvandla utsatta områden

av *Aphram Melki* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2021/22:128
10 juni

2021/22:541 Lokal samverkan

av *Martina Johansson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:542 Risken för energibrist i Sverige

av *Jan Ericson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:543 Polisens arbetsuppgifter

av *Jan Ericson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:544 Myndighetskampanjen ”Skratt som kan skada”

av *Pontus Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:545 Kommunernas ansvar för att bekämpa gängskjutningar

av *Jan Ericson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 juni

2021/22:1696 Yrkesfiskets möjligheter

av *Roland Utbult* (KD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1697 Folkmord, förföljelse och brott mot mänskliga och demokratiska rättigheter i Myanmar

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.49.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 3 anf. 65 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 3 anf. 133 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 8 anf. 165 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
§ 3 Utrikespolitisk debatt	2
Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	2
Anf. 3 HANS WALLMARK (M) replik	7
Anf. 4 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	7
Anf. 5 HANS WALLMARK (M) replik	7
Anf. 6 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	8
Anf. 7 ARON EMILSSON (SD) replik.....	8
Anf. 8 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	8
Anf. 9 ARON EMILSSON (SD) replik.....	8
Anf. 10 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	9
Anf. 12 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	10
Anf. 14 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	10
Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik	10
Anf. 16 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	11
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik	11
Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	11
Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	12
Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	12
Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 23 FREDRIK MALM (L) replik	13
Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	13
Anf. 25 FREDRIK MALM (L) replik	13
Anf. 26 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 27 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	14
Anf. 28 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	15
Anf. 30 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	15
Anf. 31 HANS WALLMARK (M)	15
Anf. 32 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	17
Anf. 33 HANS WALLMARK (M) replik	17
Anf. 34 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	18
Anf. 35 HANS WALLMARK (M) replik	18
Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	18
Anf. 37 HANS WALLMARK (M) replik	18
Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	19
Anf. 39 HANS WALLMARK (M) replik	19
Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 41 HANS WALLMARK (M) replik	20
Anf. 42 HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 43 HANS WALLMARK (M) replik	21

Anf. 44	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	21
Anf. 45	HANS WALLMARK (M) replik	22
Anf. 46	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	22
Anf. 47	HANS WALLMARK (M) replik	22
Anf. 48	ARON EMILSSON (SD).....	22
Anf. 49	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	24
Anf. 50	ARON EMILSSON (SD) replik	25
Anf. 51	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	25
Anf. 52	ARON EMILSSON (SD) replik	25
Anf. 53	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	25
Anf. 54	ARON EMILSSON (SD) replik	26
Anf. 55	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	26
Anf. 56	ARON EMILSSON (SD) replik	26
Anf. 57	HÅKAN SVENNELING (V) replik	27
Anf. 58	ARON EMILSSON (SD) replik	27
Anf. 59	HÅKAN SVENNELING (V) replik	28
Anf. 60	ARON EMILSSON (SD) replik	28
Anf. 61	FREDRIK MALM (L) replik.....	28
Anf. 62	ARON EMILSSON (SD) replik	29
Anf. 63	FREDRIK MALM (L) replik.....	29
Anf. 64	ARON EMILSSON (SD) replik	30
Anf. 65	KERSTIN LUNDGREN (C).....	30
Anf. 66	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	32
Anf. 67	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	32
Anf. 68	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	33
Anf. 69	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	33
Anf. 70	HANS WALLMARK (M) replik.....	33
Anf. 71	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	34
Anf. 72	HANS WALLMARK (M) replik.....	34
Anf. 73	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	34
Anf. 74	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	35
Anf. 75	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	35
Anf. 76	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	35
Anf. 77	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	36
Anf. 78	HÅKAN SVENNELING (V)	36
Anf. 79	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	38
Anf. 80	HÅKAN SVENNELING (V) replik	39
Anf. 81	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	39
Anf. 82	HÅKAN SVENNELING (V) replik	40
Anf. 83	HANS WALLMARK (M) replik.....	40
Anf. 84	HÅKAN SVENNELING (V) replik	41
Anf. 85	HANS WALLMARK (M) replik.....	41
Anf. 86	HÅKAN SVENNELING (V) replik	42
Anf. 87	ARON EMILSSON (SD) replik	42
Anf. 88	HÅKAN SVENNELING (V) replik	42
Anf. 89	ARON EMILSSON (SD) replik	43
Anf. 90	HÅKAN SVENNELING (V) replik	43
Anf. 91	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	44
Anf. 92	HÅKAN SVENNELING (V) replik	44
Anf. 93	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	45
Anf. 94	HÅKAN SVENNELING (V) replik	45

Anf. 95 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	45
Anf. 96 HÅKAN SVENNELING (V) replik	46
Anf. 97 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	46
Anf. 98 HÅKAN SVENNELING (V) replik	47
Anf. 99 FREDRIK MALM (L) replik	47
Anf. 100 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	48
Anf. 101 FREDRIK MALM (L) replik	48
Anf. 102 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	49
Anf. 103 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	49
Anf. 104 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	51
Anf. 105 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	51
Anf. 106 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	51
Anf. 107 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	51
Anf. 108 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	52
Anf. 109 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	52
Anf. 110 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	53
Anf. 111 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	53
Anf. 112 FREDRIK MALM (L)	53
Anf. 113 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	55
Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik	55
Anf. 115 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	56
Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik	56
Anf. 117 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	56
Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik	57
Anf. 119 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	57
Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik	57
Anf. 121 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	58
Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	59
Anf. 123 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	59
Anf. 124 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	60
Anf. 125 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	60
Anf. 126 HANS WALLMARK (M) replik	60
Anf. 127 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	61
Anf. 128 HANS WALLMARK (M) replik	61
Anf. 129 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	62
Anf. 130 MARGARETA CEDERFELT (M).....	62
Anf. 131 ROGER RICHTHOFF (-) replik.....	63
Anf. 132 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	63
Anf. 133 ROGER RICHTHOFF (-) replik.....	64
Anf. 134 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	64
Anf. 135 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	64
Anf. 136 ROGER RICHTHOFF (-)	66
§ 4 Nato och arbetet mot kärnvapen	67
Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20	67
Anf. 137 HÅKAN SVENNELING (V).....	67
Anf. 138 PER BOLUND (MP).....	70
Anf. 139 OLLE THORELL (S).....	72
Anf. 140 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	74
Anf. 141 OLLE THORELL (S) replik	74
Anf. 142 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	75
Anf. 143 OLLE THORELL (S) replik	75

Anf. 144 PER BOLUND (MP) replik	76
Anf. 145 OLLE THORELL (S) replik	76
Anf. 146 PER BOLUND (MP) replik	77
Anf. 147 OLLE THORELL (S) replik	77
Anf. 148 HANS WALLMARK (M)	78
Anf. 149 PER BOLUND (MP) replik	80
Anf. 150 HANS WALLMARK (M) replik	80
Anf. 151 PER BOLUND (MP) replik	81
Anf. 152 HANS WALLMARK (M) replik	81
Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik	82
Anf. 154 HANS WALLMARK (M) replik	83
Anf. 155 HÅKAN SVENNELING (V) replik	83
Anf. 156 HANS WALLMARK (M) replik	84
Anf. 157 MARKUS WIECHEL (SD).....	84
Anf. 158 KERSTIN LUNDGREN (C).....	86
Anf. 159 HÅKAN SVENNELING (V) replik	87
Anf. 160 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	88
Anf. 161 HÅKAN SVENNELING (V) replik	88
Anf. 162 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	88
Anf. 163 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	89
(Beslut skulle fattas den 14 juni.).....	90
§ 5 Justering av protokoll	90
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	90
§ 7 Ärenden för bordläggning	90
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:507 om ändamålsenliga kläder och ändamålsenlig utrustning till kvinnor inom försvaret.....	91
Anf. 164 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	91
Anf. 165 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	91
Anf. 166 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	92
Anf. 167 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	93
Anf. 168 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	94
Anf. 169 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	95
Anf. 170 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	95
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:483 om godkännande av odlat kött.....	96
Anf. 171 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	96
Anf. 172 JENS HOLM (V)	97
Anf. 173 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	98
Anf. 174 JENS HOLM (V)	98
Anf. 175 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	99
Anf. 176 JENS HOLM (V)	100
Anf. 177 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	101
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:503 om finansiering av extremism och diktaturregimers inflytande	101
Anf. 178 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	101
Anf. 179 AMINEH KAKABAVEH (-)	102
Anf. 180 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	103

Anf. 181 AMINEH KAKABAVEH (-).....	103	Prot. 2021/22:128
Anf. 182 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	104	10 juni
Anf. 183 AMINEH KAKABAVEH (-).....	105	-----
Anf. 184 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	106	
§ 11 Svar på interpellationerna 2021/22:514 och 518	106	
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:516 om tillsättning av myndighetschefer och medel till ABF	106	
Anf. 185 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	106	
Anf. 186 JOSEF FRANSSON (SD)	107	
Anf. 187 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	108	
Anf. 188 JOSEF FRANSSON (SD)	109	
Anf. 189 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	110	
Anf. 190 JOSEF FRANSSON (SD)	110	
Anf. 191 ANDRE VICE TALMANNEN.....	111	
Anf. 192 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	111	
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:517 om nätjättarnas valpåverkan	112	
Anf. 193 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	112	
Anf. 194 JOSEF FRANSSON (SD)	113	
Anf. 195 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	114	
Anf. 196 JOSEF FRANSSON (SD)	114	
Anf. 197 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	115	
Anf. 198 JOSEF FRANSSON (SD)	116	
Anf. 199 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	117	
§ 14 Bordläggning.....	117	
§ 15 Anmälan om interpellationer.....	117	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	118	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.49.....	118	